

Vipavski glas

letnik XXI | december 2006/št. 79

Gregorčič

ob 100-letnici smrti

Prišel iz gorskih je višin,
izšel iz kmečkih korenin,
neznan študent je pesmi pisal,
v njih svoje je težave risal.

A glej ga, šimna, kaj zdaj to,
težave njega niso to.
Težave naše je opisal,
kot da bi jih na tablo risal.

Očetu čredo je rešval,
ko potok penil je prek skal.
Iz reke rešil je otroka,
nikdar mu ni drhtela roka.

V skrbah morja valove zre,
brez straha čolnič rešit gre.
A čolnič ta je domovina,
ki vredna svojega je sina.

Vse sile je življenja zlil,
da rod enoten naš bi bil.
Ni mogel združiti ga v državi,
a združil ga je v svoji slavi.

Zato pa domovina vsa
spominja se Gregorčiča.
Sprejela pesmi je za svoje,
da z njimi njemu slavo poje.

Jvan Krašna

Ob dnevu slovenske samostojnosti vsem našim bralcem iskreno čestitamo.

Uredniški odbor

Naslovnica

Božično - novoletni čas

Fotografija: Junija d.o.o., Andrej Hrovatin

V rosi malih stvari najde srce svoje jutro in svežino. Sreča je na svetu zato, da jo delimo z drugimi!

Vse, kar je slabo, z novim letom naj zbledi! Vse, kar je dobro, naj za vekomaj ostane! Naj v miru sreča vas objame!

Želim vam vesel božič in srečno 2007.

Boris Ličen,
predsednik KS Vipava

V tem nemirnem svetu, kjer čas mineva prehitro, ne moremo vedno videti ljudi, do katerih nam je veliko - da bi z njimi govorili, delili, jim prisluhnili in bili ob njih - kot bi si to želeli. In kljub temu, naj čas nikoli ne mineva tako hitro, da ne bi zastali in pomislili na drage prijatelje - se nasmehnili, spomnili in občutili lepoto tega, da imamo drug drugega.

Štorimo to ob bližajočih se praznikih. Vsem našim bralcem doma in po svetu želimo doživeti božič in vse dobro v letu, ki prihaja.

Uredniški odbor VČ

Sreča je tiha ptica.

Re bo prišla, kadar jo kličemo - podobno kot
spanec ali sanje.

Razpri dlan, čisto mirno, morda bo tedaj sedla nanjo.

Če jo skušaš zgrabiti, jo boš prepodil...

Sam ne morem priti k sreči, da bi
jo zgrabil in ujel. Sreča me bo
obiskala, če bom življenju rekel
»da«, če bom odprt za presenečenja,
ki jih ima pripravljena zame...

Biti povsod zraven je brez haska.
Biti tu je več - bivati v lastnem
življenju, danes in tukaj, biti
obrnjen vase in odprt za druge,
biti prepusten za sanjsko podobo
o svoji sreči.

Drži se steze svojega življenja.

(Anselm Grün)

Želim Vam vesele božične praznike in srečno 2007.

Župan
mag. Ivan Princes, dr. vet. med.

Letos smo se odločili, da sredstva, ki bi bila sicer porabljena za nakup noveletnih voščilnic, namenimo bolnišnici Šempeter za pomoč pri nakupu rentgenskega aparata za perfierno žilno in koronarno diagnostiko.

Hvala za razumevanje.

NAŠ GREGORČIČ

*Čez gore in dole na krilih lahkotnih
priplaval iz dalje moj duh je med vas;
in kar vas pri slavnosti ti je prisotnih,
objemljem, poljubljam zdaj duhoma jaz:
pozdravljeni srčno mi brate udani,
prijazno srce naj mi slednji ohrani.*

Iz pesmi *Mojim slavicem*

Izteka se leto, v katerem smo se širom po Sloveniji spomnili stoletnice smrti goriškega slavčka Simona Gregorčiča. Posebno na Primorskem je bila skoraj v vsakem večjem kraju spominska slovesnost, kjer je zadonela njegova domovinska pesem. V krajih, kjer je služboval in ustvarjal, so odkrivali spominska znamenja in njegove kipe. Skoraj ni bilo časopisa ali revije, kjer o njem ne bi kaj prebrali. Vrstile so se razstave in simpoziji o njegovem delu in življenju.

Tudi v Vipavi smo imeli kar dve prireditvi v Domu kulture. Pri prvi je gostovala dramska skupina *Žar* društva Most iz Ajdovščine, drugo pa je organizirala Zveza kulturnih društev Vipava.

V Vrsnem so obnovili spominsko zbirko v pesnikovi rojstni hiši, ki je posebej v tem letu privabila veliko ljudi. Tudi njegov grob pri sv. Lovrencu ni sameval. S svečkami v rokah so ljudje spoštljivo stopali po stopnicah, ki vodijo do njegovega groba.

V soboto, 21. oktobra, se je v Gorici zgodil poseben zgodovinski dogodek, ko so v Ljudskem vrtu odkrili Gregorčičev kip. Tako je Gregorčič prvi Slovenec, ki je vstopil v mestni park med Danteja in Petrarco ali povedano drugače, ob bok glavnih nosilcev furlanske, italijanske in židovske kulture.

V Gorici je Gregorčič študiral in preživel zadnja tri leta. Tu je tudi umrl. Zato je prav, da tu stoji pesnikov kip, saj ga tudi imenujemo *goriški slavček*. Njegova domoljubna poezija je tudi danes še vedno aktualna za slovenski narod, še bolj pa za Slovence, ki živijo na obmejnem narodnostno ogroženem ozemlju. Simbolično so bili ta dan na mestnem trgu v Gorici prisotni tako Slovenci iz matice kot tudi iz zamejstva. Pobudo za Gregorčičev spomenik je pred leti na študijskih dnevih *Draga* na Občinah dal znani kulturni delavec iz

Gregorčičeva rojstna hiša

Idrije in prijatelj zamejskih Slovencev gospod Tomaž Pavšič. Skrb za postavitev spomenika je prevzela slovenska konzulta pri goriški občini v sodelovanju s slovenskimi društvi in organizacijami na Goriškem. Pesnikov kip v Gorici je izdelal umetnik Silvan Bevčar. Gregorčiču v čast in spomin je zapelo 250 zamejskih Slovencev. Slavnostna govornika sta bila prof. Lojzka Bratuž in goriški duhovnik in direktor nadškofijskega tednika *Voce Isontina* Andrea Bellavite. Sodelovala je tudi godba na pihala Kras iz Doberdoba.

Vsi, ki smo bili prisotni na tej slovesnosti, ko se je naš pesnik in duhovnik Simon Gregorčič po sto letih zopet vrnil v Gorico, smo čutili veliko veselje in ponos, da so se uresničile dolgotrajne želje Primorcev, še posebej pa zamejskih Slovencev. Kip je odkril pesnikov prapranečak Pavle Gregorčič, blagoslovil pa ga je msgr. Oskar Simčič. V nagovoru pred blagoslovitvijo kipa je dejal: *"Na namig prirediteljev bi rad v imenu, kar nas je tukaj zbranih, vpletel med vse lepe besede in geste, ki jih ta dogodek navdihuje, tudi simbolno besedo in gesto, ki ji po žlahtnem narodnem izročilu pravimo blagoslov. Naj torej izzveni kot prošnja, ki naj potrdi naše najlepše misli in želje, in kot voščilo, ki si ga med seboj*

izmenjamo: Bog, Oče luči, od katerega vsak dober dar prihaja, prosimo Te najprej, da bi ta pomnik Simonu Gregorčiču, pesniku po Tvoji milosti, ne bil za nikogar kamen spotike, marveč tiho in vendar zgovorno znamenje naše žive, dejavne in dobrohotne prisotnosti, ki ni od danes, v tem prostoru. Gospod, radi bi se Ti danes tudi posebej zahvalili, da si nam ga dal. Njegov pogled srca v ljudi, stvari in dogodke ter melodija besed, ki je izražala njegova doživetja, sta veljala našim ljudem za odsev Tvoje lepote in

Gregorčičev spomenik v Gorici

dobrote. In danes? Gospod, pomagaj nam, da ne podležemo manjvrednostnim kompleksom. Malo Gregorčičeve ljubezni do naše besede in do našega naroda naj preide v nas. Ob vsem hvalevrednem poznanju drugih jezikov, ki jih današnje razgibano življenje narekuje, naj naš jezik le ostane jezik srca, ki prvobitno razodeva slovensko inačico biti človek. Gospod, daj, da bi tako bilo!" Njegove besede so nam segle globoko v srca.

V torek, 28. novembra 2006, je bila tudi v Ljubljani osrednja slovesnost ob stoletnici smrti duhovnika in pesnika po milosti božji, ki so jo organizirale občine Kobarid, Bovec in Tolmin, Zveza kulturnih društev Tolmin, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Danica Dolinar, urednica TV Slovenije; Marko Munih, dirigent, pa je bil predlagatelj projekta. Zapeli so ženski, moški in mešani pevski zbori Zgornjega Posočja pod vodstvom Vere Clemente, Metoda Bajta in mojstra Marka Muniha. Slavnostni govornik je bil Saša Vuga, ki je v njemu lastnem slogu pronicljivo predstavil pesnikov lik.

Gregorčičevo poezijo nam je doživeto recitiral Boris Ostan, režiser večera pa je bil Marjan Bevk. Ta večer je Gallusova dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani pela in dihala s primorsko dušo tako iskreno in od srca, da nihče ni mogel skriti navdušenja, ko je zapuščal Cankarjev dom. Pesem tolikih pevcev, ki so tako ubrano zapeli, nam je orosila oči.

Ob koncu leta 2006, ki je zaznamovalo stoletnico smrti Simona Gregorčiča, lahko zapišemo, da Gregorčič še živi med nami, da je njegov duh živ, da ga ljudje niso pozabili, da še vedno potrebujejo njegovo domovinsko pesem in narodno zavest. Ko nam je bilo v zgodovini najtežje, je bil najbolj z nami. Bogato slavlje Slovencev si je zaslužil in gotovo je tega tudi vesel.

Magda Rodman

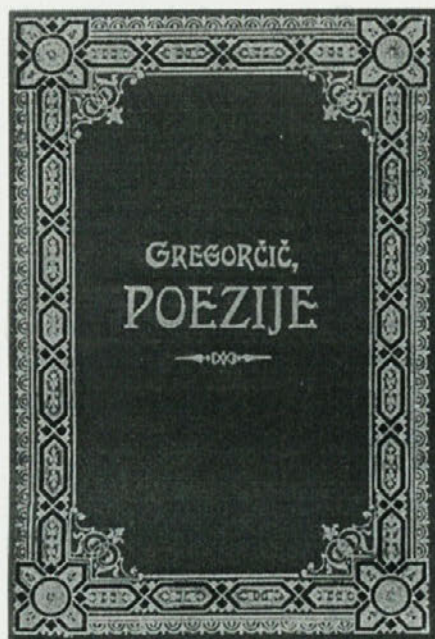
Gregorčičev večer

*Poet le malokomu znan,
leži po svetu razmetan;
da kip njegov bi vam podal,
raztresene sem ude zbral -
ne vseh! ..., a kdor pregleda te,
spozna mu glavo in srce!*

24. novembra je minilo 100 let od smrti Simona Gregorčiča. Obletnico smo na zahvalno nedeljo, 5. novembra, počastili tudi v vipavskem Domu kulture. Pobuda in izvedba večera je prišla s strani Zveze kulturnih društev Vipava.

Prijeten jesenski večer so nam s poezijo goriškega slavčka v besedi in pesmi še polepšali Mešani pevski zbor Stanka Premrla iz Podnanosa, Moški lovski pevski zbor, recitatorji iz Osnovne šole Draga Bajca in Škofijske gimnazije, dijakinja 4. letnika tolminske gimnazije, Andreja Pagon, ki svoje igranje na citre izpopolnjuje na glasbenem konservatoriju v Celovcu ter vdana Gregorčičeva častilca g. Anton Pavlica iz Rihemberga in g. Ivan Krašna iz Budanj.

Gregorčičeve poezije iz leta 1882

Poetova zapuščina nas je popeljala skozi posamezne postaje v pesnikovem življenju, ki jih je z živim pričevanjem v našo zavest skušal vnesti tudi g. Anton Pavlica, katerega stari oče je bil Gregorčičev mežnar.

Ko si o Simonu Gregorčiču skušamo napraviti kolikor mogoče prvotno podobo, tako, kakršno so imeli naši predniki, se nam iz njegovega pesniškega sveta prikažeta dve pokrajini iste dežele: Tolminske gore - »planinski raj« in Vipavska dolina - »dežela rajskomila«, ki sta naravni podobi življenjskih nasprotij. Med tema podobama stoji mož, ki se mu pogled nenehoma vrača v mladost. Iz trpke sedanjosti hrepeni v čas preprostosti in prvotnosti, toži o izgubljenem rajju ter izpoveduje vero v vzore, po katerih naj bi človek živel, da si zopet pridobi svoj raj. Kar mu je prinesla želja po znanju in kar so mu dala življenjska naključja, večidel ni bila sreča; v urah dvomov in spoznanj mu je oko uhajalo v mlada leta; nasproti krajem, na katere ga je priklenila dolžnost poklica in usoda duhovniškega stanu, sta se mu

prikazovali sreča in lepota otroštva. Spomini na njegovo srečo so nepomirljivo udarjali ob trde preizkušnje in ga spremljali vse dotlej, ko se je mrtev vrnil na griček sv. Lovrenca pod domačo vasjo. Pri Gregorčiču se je, bolj kot pri katerem koli pesniku doslej, razodelo, kako preprosta duša dobro dojame lepoto in vrednost pesmi: ob tej pesmi je celo začutila, da ji je umetnost potrebna in jo je sprejela za svojo. Gospod Ivan Krašna iz Budanj je poetu v čast in spomin ob 100. obletnici smrti zložil pesem, ki jo je na Gregorčičevem večeru tudi recitiral.

Čar pesnikove osebnosti in svetla sled njegovega življenja sta še po tolikih letih naredila na poslušalce močan vtis. In ker so pesnikova dela tisto, kar ostane vedno resnično, nepremakljivo in nespremenljivo, smo ob koncu vsi zapeli Veselega pastirja.

Mateja Ceket Odar

IZ NAŠE PRETEKLOSTI

ANTON TOMAŽ LINHART **Ob 250-letnici rojstva**

Letos praznujemo Slovenci pomembno obletnico: 250 let rojstva Antona Tomaža Linharta, ki nam je postavil temelje slovenskega gledališča. Rodil se je v Radovljici 11. decembra 1756 očetu Čehu in domačinki Tereziji Kunstl. Njegovo šolanje se je začelo v domačem kraju in nadaljevalo v Ljubljani na jezuitski gimnaziji. Po razpustitvi tega reda je opravil še licej, nato pa vstopil k cistercijanom v stiški samostan. Po dveh letih je izstopil in odšel študirat na Dunaj. Izobrazil se je za delo v državni upravi in se seznanil z naprednimi idejami tistega časa: z racionalizmom, jožefinstvom in prostozidarstvom. Leta 1781 se je vrnil v Ljubljano. Najprej je bil arhivar pri škofu Herbersteinu, potem pa je postal uradnik pri deželnih stanovih, knjižni revizor in šolski nadzornik, leta 1785 je bil imenovan za tajnika deželnih stanov in se dve leti zatem tudi poročil. Mnogo premlad je umrl 14. julija 1795 za srčno kapjo. Pokopan je na ljubljanskem Navju.

Linhart je veljal za izredno izobraženega človeka, govoril je več jezikov, zato je razumljivo, da je bil v središču ljubljanskega izobraženstva in da ga je v svoj krog sprejel Žiga Zios. Trudil se je za ustanovitev študijske knjižnice v Ljubljani in za večje število šol na Kranjskem. Bil je tudi dejaven član Academiae operosorum.

Leta 1786 je bila v Ljubljani ustanovljena Družba prijateljev gledališča. Skoraj gotovo je bil duša te družbe Linhart. Gmotno in moralno pobudo je dobival pri Zoisu. V njegovem krogu se je lahko udeleževal in se družil z drugimi slovenskim preporoditelji, sprejemal njihove misli in jim tudi sam svetoval, npr. slovničarju Blažu Kumerdeju, pesniku Valentinu Vodniku in drugim.

Le redki vedo, da je napisal prvo zgodovino naše dežele od naselitve prvih prebivalcev do prihoda južnih Slovanov z naslovom *Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije*. Izšli sta le prvi dve deli (1788 in 1791). Žal mu je smrt preprečila nadaljevanje.

Z leposlovjem se je začel ukvarjati že v gimnaziji. Leta 1781 je izdal nemško zbirko pesmi z naslovom *Blumen aus Krain* (Cvetje s Kranjskega), kjer je objavil dva prevoda slovenskih ljudskih pesmi in napisal v uvodu: "Rad bi prepričal sosede na severu, da v naši nenemški gorati domovini tu pa tam med trnjem in osatom tudi kaka rožica cvete." (Podčrtala M.C.) Že pred tem je 1780 napisal in izdal žaloigro *Miss Jenny Love*, v kateri je obsojal samosilništvo in tiranstvo.

Zato ni čudno, da se je lotil tudi domače dramatike. Tako smo Slovenci dobili komedijo v dveh dejanjih *Županova Micka*. Prvič je bila uprizorjena v ljubljanskem Stanovskem gledališču 28. decembra 1789 in doživela velikanski uspeh. Gledališki zgodovinar dr. France Koblar je o tem dogodku napisal: To je bil tako rekoč rojstni dan slovenskega gledališča. V knjigi je izšla leta 1890.

Isto leto je izšla tudi "ena komedija v pet aktih", ki je verjetno zaradi cenzure čakala na prvo uprizoritev celih 58 let, do leta 1848: *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*. Takrat so jo uprizorili novomeški diletantje (6. in 8. januarja 1848). V njej se Linhart pokaže kot odločen humanist in glasnik človekovih svoboščin. Priredil in pravzaprav ponašil jo je po Beaumarchaisovem delu *La folle journée, ou le mariage de Figaro*. Obe deli sta do danes v sporedih slovenskih gledališč. In zdaj o Linhartu in o gledališkem življenju v Vipavi pred davnimi 158 leti, o čemer so pisali takratni časopisi.

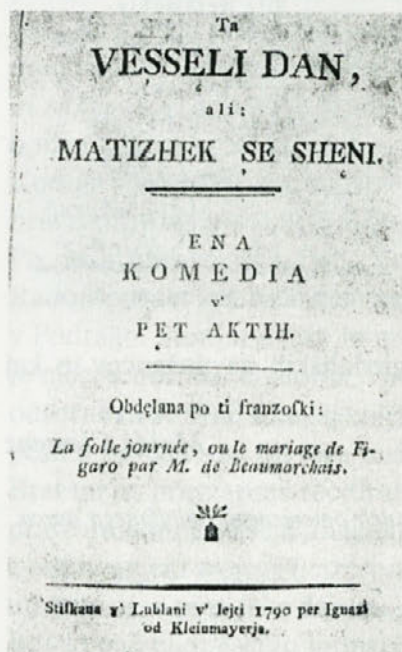
Neki M. je poslal v priložo *Ljubljanskega časopisa* (Laibacher Zeitung) *Ilirski list* (illyrisches Blatt) 23. februarja 1848 tale dopis: "Linhartovo dvodejansko komedijo *Shupanova Mizka* so uprizorili preteklo nedeljo v Vipavi drugič ob veliki udeležbi gledalcev; za prihodnjič so nam obljubili gospodje diletanti, ki so igrali tudi že več Kotzebuejevih¹ iger, uprizoriti igro *Matizhek se sheni* (iz nemščine prev. I. Prijatelj).

Tako vidimo, da je bila v vipavskem trgu zbrana skupina gledaliških navdušencev (takrat so se imenovali diletanti) in uprizarjala igre v slovenskem jeziku, ko o tem v Ljubljani še ni bilo ne duha ne sluha. Med njimi so bili učitelji, uradniki, sodniki, duhovniki in člani njihovih družin.

V *Kmetijskih in rokodelskih novicah* 13. marca 1848 čitamo o isti predstavi: "Novice iz Ipave. V 18. ilirskem listu beremo, de so

v Ipavi o letošnjem pustu že dvakrat slovensko komedijo *Županova Micka* igrali, in de se pripravljajo, ondašnje prijatelje domačiga jezika tudi s komedijo *Matiček se ženi* razveseliti."

V Arhivu Slovenije je ohranjeno pismo Janeza Arka, po vsej verjetnosti takratnega okrajnega sodnika v Vipavi, neznanemu dopisniku z dne 25.7.1848:

Častiti Gospod!

Vaše pisemce 21.ga mal. serpana t.l. sim že 22.t.m. prejel, ali moja opravila mi šele zdaj perpestijo Vaše žele dopolnit, in vam tukaj perložen rokopis slovenske igre: "Goljufan starc" poslat. Prosim vas tudi, de mi prepis te igre po preliki preskerbite, kir jo Ipvaci tudi igrat želimo. Potroške vam bodem precej povernil, koker prepis dobim. Zdaj je pri nas "Veseli dan ali Matiček se ženi" na versti, 13.ga velik. serpana³ ga homo igrali.

*Prav veselilo me je, da ste se še name domisalni, in z radostjo vam bom vselej ustregel, aku pa bo z
kako rečjo mogoče, kir ste vi jaki rojak za slovenščino vnet, za katero tudi jest živim in gorim.*

Tudi jest Vas serčno pozdravim. Z Bogom!

Janez Arko

Zdaj nam ostane še zadnji dopis iz časopisa *Slovenija* 26. sept. 1848 v rubriki Slovenske dežele: "Iz Gorice 18. dan kimovca". Z velikim veseljem Vam oznanimo, de v Ipavski dolini njeni lepoti primerjen slovenski duh vlada, ino de si verli prebivavci z hvale vredno gorečnostjo ino nevtrudljivostjo perzadevajo, ljubezen do miliga materniga jezika, kateriga so naši protivni nemškutarji toliko dolgo časa zatirali, obuditi, ino tudi v prostiga kmeta sercu vneti. Že v drugič so v Ipavi zadnjo nedeljo 17. dan kimovca v korist Narodne straže neki zbrani domorodci igrali Linhartovo slovensko komedijo v petih delih z petjem pod imenom *Veseli dan ali Matiček se ženi*. Toliko ljudi je iz bližnih ino daljnih krajev v glediši zbranih bilo, de je v veliki sobi v ta namen odločeni ino prav lepo okinčani, skorej prostora premanjkovalo. Gospe ino gospodične, igravke ino gospodje igravci so se kaj dobro obnašali ino vse vpričejoče prijatle domačiga jezika neizrečeno razveselili.

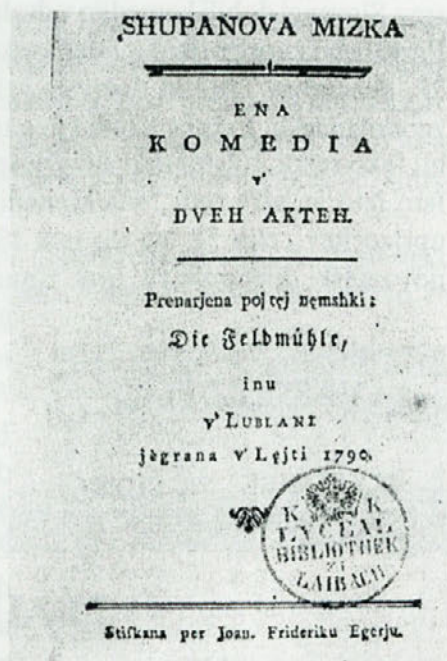
Po igri pa se je, ko de bi trenil, gledišče v plesiše spremenilo, ino Matičkova ženitev se je s plesom sklenila. Po tem takim je bil Matičkov veseli dan za vse, mlade ino stare, prav vesel večer, kteriga bomo še dolgo časa v hvaležnim spominu ohranili.

J.P."

Ta zadnji dopisnik me je še posebej razveselil, saj si upam trditi, je to bil Vrhpoljec Jožef Premru, profesor goriške gimnazije, ki je na njej začel kot prvi poučevati slovenski jezik.

Zato so prebivalci Vipave lahko ponosni, da je bila prav v njihovem kraju druga postavitve Matička na gledališkem odru. Morda bi se pa tudi v Linhartovem letu zbrala skupina gledaliških navdušencev in kaj njegovega igrala.

Majda Clemenzen

¹August Kotzebue (1761-1819), nemški dramatik, pisec mnogih veseloiger, tudi kasneje omenjenega Goljufanega starca

²julij, ³avgust, ⁴september

Viri:

- Navedeni časopisi in
Arhiv Slovenije, fasc. Slovensko društvo v Ljubljani
Enciklopedija Slovenije I, A-CA, 1987
I. Prijatelj: Iz življenja kranjskega literata, Veda 1912, str.39
Linhart: Zbrano delo I, 1950
Župnijski arhiv Vipava

MOJE IZNENADNO ODKRITJE PESNIKA FRANA ŽGURJA

Pri odkrivanju javnosti dolgo nepoznanega pesnika Frana Žgurja gre zahvala g. Juriju Rosi, da je iz preteklosti več desetletij oživil pesnikovo osebnost kar v več nadaljevanjih v Vipavskem glasu, in to tako temeljito, da smo lahko vsi ponosni na poeta, predvsem njegovi bližnji rojaki.

Ob tem navdušenju in v svesti si daljnega spomina o dogodku, ko mi je on, pesnik osebno, razgrnil svoje duše sadove, kar si seveda štejem v čast, mi daje povod, da poskusim opisati ta izredni dogodek.

Zdi se neverjetno, vendar zadeva korenini v peripetijah ob služenju vojaškega roka pod Italijo in moram v nadaljevanju seči vanjo.

Da sva se srečala z Radom Žgurjem v mojem domovanju, tj. v vojašnici v Teramo v Abrucih ob naslednjem rekrutiranju v letu 1935, je zgolj slučaj. Bil sem namreč vpoklican leto dni pred njim s priznano skrajšano dobo devetih mesecev (redna 18 mesecev). In res je prinesel »Ordine del giorno« (dnevni ukazi) na točen datum, da sem odpuščen iz vojske. Pohitel sem s poslavljanjem in pričakoval odpustnico in vozno karto. Ob pretirano dolgem čakanju sem urgiral, sledil je katastrofalen odgovor: ODPUST JE PREKLICAN!, brez zahtevane razlage.

Prav tiste dni, tik pred božičem, je prihajala množica mobilizirancev v vojašnico, ki so se takoj prelevili v kolonialne uniforme. Bili so destiniрани v napad na najstarejšo samostojno državo: Etiopijo/ Abesinijo v Afriki. To akcijo sem smatral kot razlog za preklic mojega odpusta. Kmalu zatem sem sprevidel, da temu ni tako in po preudarjanju sem ugotovil pravi razlog. Bil sem politični osumljenec na visoki ravni.

Za to svoje politično stanje sem izvedel v cca tretjem mesecu vojaščine, ko sem stal pred polkovnikom in mi je bral dolg telegram iz vojnega centra v Rimu, s končnim ukazom, da se me takoj razoroži (kolikšna olajšava!). Sledili so še drugi ukrepi, ki pa niso bili izvajani, razen pri podelitvi rednih dopustov in napredovanja.

Tako sem ostal pričujoč v vojašnici in bil prisoten rekrutaciji, ki je prinesla tudi nekaj Slovencev, med njimi Rada Žgurja iz Podrage, ki mi je bil izmed vseh lokalno najbližji. Zvesto smo se družili in z razgovori o delu, družini spoznavali eden drugega. Le Rado je ostal bolj skrivnosten, tako da o njem nisem vedel ničesar.

Ko sem v letu 1936 doslužil tridesetmesečno vojaščino, sem bil nekaj dni pred drugimi odpuščen, pravzaprav le na dopustu z nedoločenim trajanjem, temu je čez nekaj mesecev sledil odpust.

Po odsluženi vojaščini smo se mnogi veterani obiskovali. Računal sem, da pride na obisk tudi Rado, spotoma po kakšnem opravku v Vipavi, a ga ni bilo. Naslednje leto pa sem se jaz odpravil v Podrago. Stopim v hišo in me iznenadi trgovina v njej. Vprašam po kolegu Radu, odgovoril mi je njegov oče, da je zdoma, v službi. Hotel sem oditi, a me zadrži in primakne stol. Po trenutku odsotnosti se vrne z nekaj knjižicami in se ponudi, da bi mi prebral nekaj svojih zapisov, oziroma pesmi. Seveda sem bil tega resnično željan.

Bral mi je, pravzaprav recitiral, kar nekaj toplih otroških pesmic, sledile so resnejše, duhovite in prave umetnine, ki sem jih tedaj komaj umeval. Ves čas ni vstopil nihče od klientov, pa je nadaljeval z odkrivanjem svojega neizčrpnega zaklada. Čudil sem se lepoti njegovih pesmi, domači pristnosti, umetnosti in prav tako dejstvu, da mi je bil pravi pesnik popolnoma neznan, kljub najini soseščini. Bili so pač hudi časi in mnogokateri slovenski kulturnik je moral svoja dela skrivati pred sovragi tistega časa.

Vračajoč sem se spomnil svoje učiteljice Marije Kacinove, da je nekoč v šoli (tedaj še slovenski), imenovala Frana Žgurja v zvezi s pesnikom Murnom, ki sta si bila velika prijatelja – Murn je kot psevdonim prevzel Žgurjev domači naziv – Sandrov. Moja učiteljica morda ni imela Žgurjevih pesmi, medtem ko smo učenci katero od Murnovih poznali.

Vinko Premrl

NUMIZMATIKA

Numizmatika, novceslovje, zbiranje starih novcev; ime je nastalo iz grščine. Numizmatik je zbiralec ali poznavalec starega denarja. Z numizmatiko se da marsikaj odkriti, vse od daljnega nastanka prvega kovanega denarja pred več kot dvatisoč leti v Aziji.

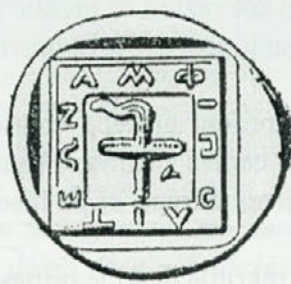

Filip II 359-336 tetra drahma, vzhodno keltski posnetek Filipove tetra-drahme

Pozneje se je denarništvo razvijalo tako v Aziji kot tudi v Evropi. Iz te dobe so pri nas najbolj znane najdbe kovanega denarja v obdobju Grkov do Kelto in Rimljanov.

Kelti so imeli grško ljudstvo za vzgled, predvsem so dolgo časa uporabljali na denarju grški jezik in pisavo. Prav tako se to vidi na ilirskih kovancih.

Keltska plemena so v začetku prihajala v stik z denarjem preko makedonskih srebrnikov in zlatnikov.

Tetra drahma (štiri drahme) iz Ampipolisa

Makedonski vladar Filip II (359-336) je pričel kovati srebrne novce z Zeusovo glavo¹ na averzu in kraljem, ki jaha v levo stran, na

Deka drahma (deset drahem) iz Sirakuze, imenovana demareteion, z vprego

reverzu. Filipovi srebrniki so se zaradi trgovskih stikov razširili po večjem delu Balkana, z njimi so plačevali tudi podonavske Kelte, ki so kot najemniki služili v makedonski vojski, tedaj so tudi Kelti začeli posnemati te novce.

Od prvobitne upodobitve je ostala na novcu le njena zasnova, na sprednji strani Zeusova

Tetra drahma kralja Trakije Lismaha

Tetra drahma Seleukova, kralja Sirije

Noricuma, pričeli kovati lasten denar okrog 60. leta pr.n.št.

Večje količine keltskih kovancev in surovcev so pred leti našli v Celju ob reki Savinji, kar

Denarius, srebrnik, Rim republika, štirivprega okrog 187.-155. leta pr.n.št.

Averz Caius Antoninus, na reverzu pontifeks (latisko Pontifex)

dokazuje, da je bila tedaj tam kovnica denarja. Keltski denar so našli tudi v Mostu na Soči in drugod po Sloveniji.

Na kovancih hexa dragma², srebrnika iz keltske dobe, najdemo med njihovimi vladajočimi knezi ime NONNOS, kar naj bi spominjalo na naš Nanos.

Rimski denar, kovanci, se je pojavil šele ob koncu IV. stoletja pr.n.št., več kot 500 let po nastanku Rima in 400 let po tako pomembni iznajdbi azijskih Grkov.

Pol solda, izdan 1792. iz bakra, na zadnji strani z goriškim grbom, takratna najnižja denarna enota

En sold, bakren novc iz leta 1792, na zadnji strani novca je goriški grb

Na Vipavskem se je 394. leta odvijala ena največjih krvavih bitk v rimskem imperiju med cesarjem THEODOSIUSOM I, kristjanom, in cesarjem EVGENIUSOM, poganom, uzurpatorjem.

Po sledih kovancev spoznavamo denarništvo na Slovenskem od Keltov do Rimljanov, vendar je bilo najbolj pestro v srednjem veku. Minilo je že več kot 800 let denarstva na Slovenskem, kovnic denarja v Kamniku in Slovenj Gradcu; zato lahko trdim, da je minilo 800 let od začetka kovanja denarja na slovenskem ozemlju.

Dva solda, bakren novc iz leta 1799 z goriškim grbom na zadnji strani

Petnajst soldov ali 8 1/2 krone, srebrni novc, izdan 1802. leta, na zadnji strani je že grb avstrijske monarhije

Več desetletij v srednjem veku je imel kovnico denarja na gradu v Ljubljani vojvoda Spanheimski³, in to od 1215. do 1265. leta. Denar so kovali po vzoru brežiških in oglejskih denarjev.

Celjski grofje, pozneje knezi, so imeli svojo kovnico denarja v Celju, s pravico do kovanja od 1436. dalje. Svoj čas so bili celjski grofje tudi lastniki vipavskega gradu.

Ponekod pri nas redkokdaj najdemo bakrene kovance za pol solda, en sold in dva solda, ki so bili v obtoku v začetku 18. stoletja. Na reverzu teh kovancev je bil grb goriške grofije. Pozneje 1802. leta v zadnji izdaji, pa je videti na reverzu srebrnega kovanca za 15 soldov že avstrijski državni grb.

Franc Cerovšek

Op. pisca:

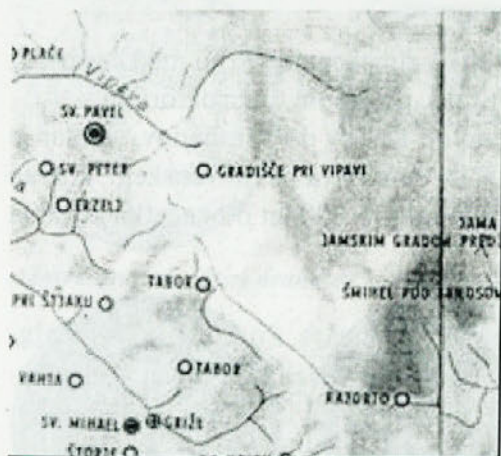
- Zeusovo glavo¹ - Zeus, najvišji bog pri Grkih
- hexa drahme² - heksa drahma, šest drahem
- vojvoda Spanheimski³ - Spanheimi so bili v 12. stol bogati fevdalni gospodje na Koroškem, Štajerskem, Kranjskem in na Krasu

Viri:

- Jean Babelon: *La numizmaque* - Paris
- David R. Sear: *Roman Coins and their Values* - London
- Narodni muzej v Ljubljani

GRADIŠČE - VAS PRI VIPAVI

Beseda gradišče je v Enciklopediji Slovenije obrazložena kot utrjena naselbina, navadno z obrambnim zidom in nasipom iz zemlje ali le z nasipom in palisado, ponekod tudi z jarkom. V Sloveniji so gradišča pretežno na vzpetinah. Iz različnih razlogov je bilo za naselje odločilno obvladovanje okolice. Gradišča so se pojavila v eneolitiku, na Slovenskem pa je to značilna naselbinska oblika v starejši in mlajši železni dobi. Gradišča so bila v veliki meri v gospodarski in socialni odvisnosti od središča. Pod Rimljani so večino gradišč opustili, redke so izjeme na Primorskem. Višinske utrjene postojanke so postale pomembne zopet v pozni antiki. V srednjem veku so nekatera gradišča služila kot pribežališča.

Gradišče pri Vipavi je omenjeno kot prazgodovinska naselbina na Zatrepu nad vasjo že v halštatskem obdobju. To je obdobje starejše železne dobe, ki je na Slovenskem ozemlju trajala do 300 let pred Kristusom.

V Jarčji jami nad Gradiščem so pri arheološkem izkopavanju

našli dva zlatnika, od teh eden pripada Teodoziju, rimskemu cesarju v letih od 379 do 395.

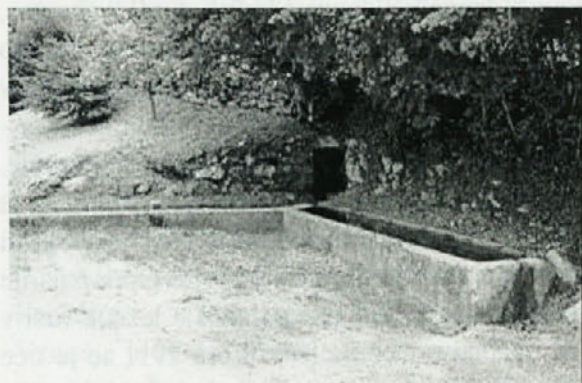
Gradišče leži na severnem robu Zgornje Vipavske doline, na flišni podlagi, ki se meša z apnencem, na vznožju Nanosa. Pobočje tu lahko prehaja v dolinsko dno, čeprav je še vedno dokaj strmo. Na severnem robu doline, na stičišču med apnencem in flišem, izvirajo mnogi vipavski potoki izpod strmih sten in melišč. Trdi in robati drobir se je sprijel v breč, ki je pokrivala obširna pobočja od vrha do tal. Danes ga lahko opazimo tik pod parkiriščem pod Turo. Pod njimi so pokarbonatna tla. Kamnine so prebivalci večinoma uporabljali za gradbeni material.

Vipavska dolina je odprta proti zahodu, od koder prihajajo zmerni mediteranski vplivi z morja preko Soške doline in Goriške ravnine. Dolina je nekakšen zaliv, kjer se srečujejo vplivi morja in celine, zato ima svojevrstno podnebje. Zaradi ohlajanja zraka in močne kondenzacije vlage dobiva dolina razmeroma dovolj padavin, povprečna količina padavin je okrog 1600 mm letno. Padavin je največ spomladi in jeseni. Sneg se tu zadržuje le nekaj dni na leto, v višjem delu vasi tudi še enkrat več kot v nižjem delu. Gradišče je na severnem robu doline, kjer rahli vetriči preprečujejo nastanek slane in rose. Zelo škodljive so sicer zadnje slane v aprilu, teh pa na Gradišču ni, zato je ta kraj znan po zgodnjem sadju in zelenjavi.

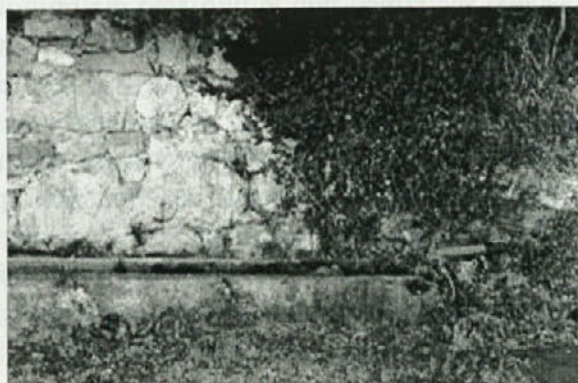
Vodovje na Gradišču je zelo razvejano. Najprej sicer pomislimo na Gacko, ki je desni pritok Močilnika in izvira prav pod Gradiščem, pa temu ni tako. Rečemo lahko, da je ta del pobočja zelo

bogat z vodo. Med Gradiščem in Sv. Miklavom moraš po spodnji cesti kar trikrat prečkati manjše potoke, med katerimi je najbolj znana Črna Peč, kjer je tudi zajetje za vodovod iz časa Italije. Izviri so tudi v sami vasi. Prebivalci so jim uredili korita, ki so Pod Mandergo, Pri Poljšaku, Pri Planincu, Cerkvena luža (iz 1910) in korito na Ločilih. Nekatera korita so danes slabo očiščena. Pri Lukcovih je bilo pod Italijo zajetje vode za potrebe letališke stavbe pri Mayerjevi žagi. Cevi tega vodovoda so še danes v zemlji.

Cerkvena luža iz 1910 ima dve koriti

Korito nad Poljšakovo vasjo

Najvišja voda je Škavnica – kraški pojav tik pod kapelico pri vratih na Lipe. Po Škavnici so vaščani drugih vasi Gradiščane hudomušno imenovali Škavničarji. Škavnica je danes precej zarasla, se pa v njej še vedno zbirata poleti voda, pozimi led.

Gradiščani so bili vedno nekako vpeti med Nanosom in dolino. Lega naselja je taka, da daje zgodnje sadje in zelenjavo. Zlasti znane so prve češnje, ki naj bi jih Erazem Predjamski prihajal iskati v času obleganja gradu v Predjami, k prijatelju grofu v Vipavo. Te češnje naj bi prišle prav iz te vasi. Prve češnje, ki so bile sicer še drobne, so kmetje v začetku prejšnjega stoletja prodajali na Pivško. Vozili so jih z vozovi. Druge, kasnejše, so v koših nosili v Trst na tržnico. V tistem času so nekatere hiše imele tudi po 100 dreves češenj. Poleg tega sadja so tu gojili v večjih nasadih tudi marelice. Vse sadje so večinoma sami cepili. Celo iz sosednjih vasi so pri cepljenju prišli po pomoč na Gradišče. Cepili pa so tudi drugo sadje in celo vrtnice

Prebivalci so se ukvarjali tudi z živinorejo. Pred sto leti je imela skoraj vsaka hiša po štiri krave in dva vola. Vole so uporabljali predvsem za delo, saj so bolj trpežni kot konji, pa tudi močnejši. Potrebovali so jih za premagovanje strmine. Večino časa v letu so živino otroci gnali past na pobočje zunaj vasi, včasih tudi do uro hoda. Za živino so imeli v vasi in na njenem robu tudi kar nekaj kalov, kjer se je živina napajala. Poleg živinoreje so tu imeli tudi drobnico; koze in ovce. Družine, ki so se preživljale z ovčarstvom, so bile: Blaževi, Ovčarjevi, Vrčonovi, Vrhovi, Malikovi in Planinčevi. Tudi te so gnali past na Berge, v zimskem času tudi na Kras. Poleg mleka in mlečnih izdelkov so imeli tudi volno. Kosili so na Nanosu ali v dolini, kjer je bilo mogoče. Ko so kosili na Nanosu, je košnja in spravilo trajalo kar nekaj dni. Pri delu so sodelovali vsi člani družine; žene so pripravljale hrano, grabile, možje so kosili in spravljali na voz. Znano je, da so že desetletniki kosili s koso kot odrasli in trinajstletniki pripeljali voz s senom sami domov.

Na poljih so gojili krompir in koruzo, nekaj ječmena, redko pšenico. Poljske pridelke so v glavnem sami spravili in niso bili za prodajo.

Zaradi prisojnega pobočja, na katerem se vas razprostira, je tu dobro razvito vinogradništvo in kletarstvo. Vinogradi so med zaselki in v bližini vasi. V zadnjem času se je vinogradništvo precej razširilo, tako da je na vznožju Nanosa v smeri proti Podnanosu nastalo veliko novih vinogradov. Vinogradniki so tudi uspešni kletarji, saj vsako leto sodelujejo na ocenjevanju vin in vedno jim je dodeljena nagrada. Dobro skrbijo za promocijo svojih vin, tako doma kot tudi širom po Sloveniji. Turizem tu nima daljše zgodovine. Najmarkantnejša je Gradiška Tura, zaradi katere pridejo v vas številni plezalci. Gradišče ima na robu urejeno parkirišče in je tudi iztočnica za vzpon na Nanos k Abramcu. Tu se ustavijo tudi vsakodnevni nezahtevni rekreativci iz Zgornje Vipavske doline, ki se v slabi uri lahko vzpenjo na Plaz. V zimskem času je Rob nad Gradiščem izhodišče tudi za

manj zahtevne pohodnike, ki se vzdolž pobočja odpravijo do cerkvice sv. Miklava. V tem letnem času je ta pot zavetrna in topla, zlasti v popoldanskih urah.

Poleg planinstva in pohodništva je v vasi nekajkrat na leto tudi osmica. Že nekaj let jih pripravljajo na dveh kmetijah; Ferjančič in Andlovic. Kot se za osmice spodobi, v tistem tednu postrežejo z domačo hrano in kapljico.

Gradišče se deli na več zaselkov. Okrog cerkve je Brith (pokopališče), tam je bilo še pred sto leti 22 hiš, več izmed njih je bilo zelo majhnih in stisnjenih druga ob drugi. Sledijo Andlovska vas, Petriška vas, Poljšakova vas, Za vasjo, Žgavska vas in Planinska vas. Zaselki se večinoma imenujejo po priimkih prvih prebivalcev in so razpotegnjeni po dolgem in počez po pobočju. Razlika v nadmorski višini najnižjega in najvišjega zaselka je skoraj 200 m. Vsak zaselek – po domače vas – ima po nekaj hiš, ki so z glavno fasado obrnjene proti dolini, s hrbtom pa stisnjene v pobočje. Hiše so bile pred sto leti manjše; če so imeli spodaj tri prostore, zgoraj tri in še hlev, je to veljalo za večjo hišo. Navadno so stisnjene ob enega izmed izvirov. »Posebnost naše hiše je izvir vode, ki ni še nikoli presahnil. Voda nam izvira v kuhinji, speljana je v štirno in naprej v korito za napajanje živine. Kljub temu smo napravili vodovod,« je povedal Stanislav Bizjak iz najvišje ležeče vasi v svoji življenjski izpovedi. Anka Pregelj pa je o izviru ob hiši povedala tole: »Leta 1911 se je oče odločil in začel zidati novo hišo. Ko je kopal za temelje, je naletel na izvir. Tisto leto je bila velika suša, zato je bil prepričan, da je to močan izvir in je kopal naprej. Ta izvir je obzidal. Prišel je še do več manjših izvirov.« Voda je tudi tu pomenila vir življenja.

Večja stavba je iz tistih časov v Poljšakovi vasi, kjer je bila gostilna in balinišče. To je bil center vasi pred sto leti. Zidali so iz materialov, ki so jih našli v bližnji okolici – kamen in les. Zanimivo je, da je pri Urščevih leta 1923 zidan štedilnik zamenjal ognjišče. Hiše so krite s korci, strehe so tako kot drugod po Vipavski dolini obtežene s kamenjem zaradi burje. Vhodna vrata in okna so bila obdana z *vajngerji*, revnejši kmetje so namesto kamena postavili kar hrastove tramove.

Danes je osrednji del na Ločilih, tik pod vzpetino pod cerkvijo. Tu je združni dom, spomenik padlim v 2. sv. vojni in seveda balinišče.

Nekatere hiše so nenaseljene, zato propadajo, naseljene stavbe pa so po večini obnovljene.

Med nepremičninami kulturne dediščine je v register iz Gradišča vpisanih kar sedem objektov.

- Arheološko območje Gradišče in Brith

- Znamenje z nišo

Kamnito slopno znamenje iz druge polovice 19. stoletja ima polkrožno zaključeno nišo in dvokapno streho. Niša je zaprta s kovinskimi vratci. Stoji ob križišču poti, vzhodno od zaselka Brith.

- Brith – zaselek

- Spomenik padlim borcem

Spomenik je v obliki stiliziranega simbola Triglava, zgrajen iz cementne malte in z vzdanimi prodniki. Na prednji strani so pritrjene kamnite napisne plošče z imeni žrtev v 2. sv. vojni iz Gradišča. Spomenik je bil postavljen maja 1946.

- Domačija

Domačija stoji v Petričevi vasi v zgornjem delu vasi z naslovom Gradišče pri Vipavi 10. Spada v profano stavbno dediščino. Objekt je iz 18. stoletja. Danes stavba propada. Pročelje hleva pri Poljšakovi hiši kaže na nekdanje bogastvo, sama stavba pa je že skoraj zaraščena z grmovnicami.

- Cerkev

O cerkvi je ob njeni 300-letnici izšla zgibanka, kjer so podani zgodovinski in drugi podatki o tej stavbi.

- Križev pot

Gradišče je znano tudi po Križevem potu, ki je postavljen ob stari cesti, ki se vzpenja po rebru proti cerkvi sv. Križa. Takrat so bili ob kapelicah vinogradi, sadovnjaki in gmajna. Na obojni strani je bil na vznožju vinograd, višje pa gmajna Buklk, na drugi – prisojni – pa Jenderše – primerno za sadovnjak. Pobudo za nastanek Križevega pota je dal vipavski dekan g. Jurij Grabrijan. Zidanje kapelic se je začelo leta 1877, trajalo pa je 4 leta. Kapelice so bile dokončane leta 1881. Že leta 1876 je g. dekan naprosil slikarja Simona Ogrina, naj na platno upodobi postaje Križevega pota, velikosti 110 cm X 85 cm. Mizarji so slikam izdelali masivne hrastove okvirje. Slovesni blagoslov Križevega pota je bil v nedeljo, 21.maja.1882. Blagoslov podob je bil v farni cerkvi v Vipavi, od koder se je razvila procesija, v kateri so nosili podobe in jih nato slovesno umeščali v kapelice.

Od tedaj se obhaja pobožnost Križevega pota trikrat ali štirikrat letno. Manjše poškodbe na podobah in okvirjih so se pojavile že v letu 1922. Ljudje so jih pripisovali fašistom. Po letu 1940 pa so se poškodbe vrstile iz dneva v dan, tako da je bil takratni dekan g. Ignacij Breitenberger prisiljen podobe Križevega pota umakniti iz kapelic v cerkev sv. Križa. Kapelice so poslej vedno bolj razpadale. Vznožje je bilo opredeljeno kot gradbeno in tako je iz kupoprodajne pogodbe iz leta 1970 celo razvidno, da kapelice niso niti vrisane na načrtu.

Leta 1982 je nastalo vprašanje, ali kapelice Križevega pota do tal porušiti ali jih ponovno obnoviti. Vipavski dekan g. Franc Pivk se je odločil za obnovo in hkrati je naročil akademskemu slikarju g. Francu Krištofu Zupetu poslikavo kapelic »a fresco«. Obnova kapelic je trajala kar 5 let. Slikar je na freskah upodobil domačine.

Leta 1989 je bilo delo končano. Umetnik je te freske posvetil spominu svojega duhovnega vodje Ivana Mraka in Karle Bulovčeve – Mrakove. Slovesni blagoslov, ki ga je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih, je bil 25.marca.1990. V knjigi Križev pot je v povzetku o freskah zapisano: »Krištofov Križev pot je

skrajno intenzivna, versko radikalno globoka, civilno čez vse tvegana, socialno izzivalna, zgledno pobožna stvaritev, na kateri slikar osebno prizadeto razkazuje potek in posledice poti, ki je v resnici os in stožec človeške zgodovine.«

Stare slike Križevega pota se hranijo v Logu v cerkvi Marije Tolažnice žalostnih. Vznožje Križevega pota je postalo del Novega naselja, tako da je tu Cankarjeva ulica, ki sicer spada pod Vipavo, kapelice pa pripadajo Gradišču.

Gradiška tura

Pobudo za postavitev plezalne poti na Turo je dal takratni predsednik Planinskega društva Vipava Otmar Černilogar, ki je bil tudi edini planinec v vipavskem društvu z alpinističnim znanjem. Skupaj s Tonetom Sezanovim sta nekajkrat preplezala stene nad Gradiščem in določila smer. Prvi poskus so opravili kar mladi navdušenci z vrvi, kmalu se jim je pridružil Černilogar, ki je že prvi dan, navezan s *kobro*, začel vrtati luknje za kline. Nekoč je dejal: "Kline sem zabijal v razdalji, kakor je bila primerna za moje telo, zato me še danes zmerjajo manjši ljudje, da se težko popnejo od enega do drugega. Na vrhu zavarovane poti sem tudi v skalo zvrtil luknjo, ki ji pravim daljnogled za Vipavo. Kdor skozi pogleda, natančno vidi razglednico Vipave." Vrtanje lukenj je trajalo več mesecev, nato so luknje s klini zalili s cementom in napeljali vrv. Nadelava je zahtevala več kot 1200 ur dela, navrtanih je bilo 77 lukenj in zabetoniranih prav toliko klinov. V te kline je bilo

napetih 170 m jeklene vrvi. Cela pot do vrha Ture je tako trajala tričetr ure. Na vrhu so postavili skrinjico z vpisno knjigo in žigom.

Plezalna pot je bila 15. junija 1969 izročena v uporabo planincem. Poimenovali so jo po Fricu Furlanu, velikem ljubitelju gora, ki se je 11.2.1952 ponesrečil v stenah Ture.

Otmär Črnilogar ob otvoritvi

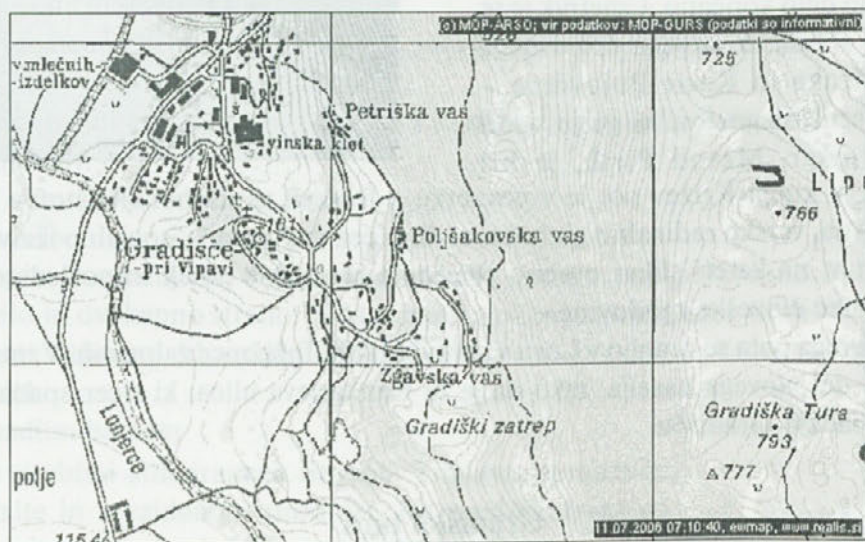

Spominski plošči

Ko je bila plezalna smer v Turi končana, je Črnilogar predlagal izgradnjo panoramskega odra. Tako se je začelo. Temelje so betonirali, grmovje posekali, pustili pa so hrast. Železno konstrukcijo je pripravil Janez Žorž iz Podrage. Most je bil zgrajen maja 1971. Poimenovali so ga Gnezdo. Nekega dne si je Tončka Polak med deli ogledovala okolico in iznenada vzkliknila: »Glejte, gnezdo«. To ime se je panoramskega mostu kar prijelo.

Poleg plezalne poti je čez Turo tudi pohodniška pot, ki ni tako alpinistično zahtevna, a je še vedno strma in neprestano ponuja pohodniku pogled na Zgornjo Vipavsko dolino.

Še lažji je vzpon čez Plaz na Nanos.

Nadja Rodman Koradin

Literatura:

Franc, Z. (1993): »Križev pot/ Krištof Zupet«, Branko d.o.o., Gradišče pri Vipavi;

Glasilo Vipavski glas, št 64;

Rodman M., Makarovič M., (2000): »Življenje ob trti in kršinu«, Občina Vipava, Ljubljana;

Skupina avtorjev, (1994): »Vipavski izbori«, Agroind Vipava 1894, Vipava;

Skupina avtorjev, (2003): »Sto let planinstva na Vipavskem«, PD Vipava, Vipava;

Spletne strani Krajevne skupnosti Gradišče pri Vipavi

Spletne strani Agencije za okolje - Interaktivni atlas Slovenije

Vidmar, L., (2004): »Dekanija Vipavska«, Mohorjeva družba, Celje;

Fotografije: Nadja Rodman Koradin in iz omenjenih virov

UČITELJ ANTON PEGAN IZ VIPAVSKEGA TRGA

Anton Pegan se je rodil v trgu Vipava 24. aprila 1850 na hišni številki 74.¹ Danes nosi hiša naslov Ruštov trg 1, Vipavci pa jo poznajo tudi kot Možetovo hišo, ker je bila v 20. stoletju last trgovske družine Možetovih.

Trgovska tradicija te hiše je še dosti daljša, vsaj od začetka 19. stoletja dalje. Kramar je bil že Dominik Zozulli, ki je dal 1816. leta vklesati svoje ime na hišni portal. Po njem je dobila hiša ime Pri Zozuliju.² Potem je k hiši prišel zet: 1842. leta se je domača hči Jožefa, hišna posestnica – Vipavci bi rekli *blagovnica* – poročila z devetindvajsetletnim Antonom Peganom, trgovcem (*Handlungssubjekt*) iz

Nekdanja 'Ljudska šola' na Planini, v kateri je služboval Anton Pegan (Foto: F. Černigoj)

Branice, ki je nadaljeval s trgovsko dejavnostjo. Žena pa mu je že čez šest let umrla, kot kaže brez otrok. Tako se je leta 1849 v drugo oženil z Jožefo Habe iz Šentvida, današnjega Podnanosa. V tem zakonu se mu je rodilo pet otrok: prvorojeni Anton, nato še dva sina in dve hčeri. Oče Anton je potem ponovno ovdovel in se leta 1858 še tretjič poročil. Za ženo in krušno mater otrok je vzel Amalijo Pahor iz Šentvida.³

O mladih letih prvorojenca Antona in njegovem šolanju je bolj malo znanega. Iz uvoda k njegovemu rokopisu *Hieroglifi, klino- in križkrazepis v Slovencih*⁴ zvemo, da je že v mladostnem obdobju »burnega življenja« zbral

kar dvanajst snopičev Narodnega blaga in jih okrog leta 1870 po Juriju Grabrijanu, takratnem vipavskem dekanu, ponudil v objavo Slovenski matici⁵. V tistem času je obiskoval višjo gimnazijo v Gorici. Gimnazijsko šolanje je obsegalo osem letnikov, učni načrt pa je obsegal predmete, kot so latinščina, grščina, nemščina, italijanščina, slovenščina, zemljepis, zgodovina, filozofska propedeutika, matematika, fizika in prirodopis. V letu 1868, ko je mladi Anton nabral večji del omenjenega Narodnega blaga, je bil kot "repetent" v petem razredu.⁶ Morda pa je ponavljanje razreda povezano z omenjenim burnim življenjem in zbiranjem narodnega blaga? Gimnazijsko šolanje je končal leta 1871 – če je naslednje letnike opravil v rednem roku.

V šolskih publikacijah prvič zasledimo njegovo ime v *Popotnikovem Koledarju za slovenske učitelje za šolsko leto 1886/7*. Tedaj je poučeval na enorazredni ljudski šoli na Planini pri Vipavi.⁶ Dalje izvemo o Antonu Peganu še, da je nastopil učiteljsko službo 1878. leta, sposobnostni izpit pa je opravil 1884. leta in takrat je bil tudi dokončno nastavljen za učitelja.⁸

Njegovo prvo znano delovno mesto je bilo na šoli na Planini pri Vipavi. Tam je učiteljeval skoraj polovico svoje delovne

dobe. Ves čas, od 1879. do 1893. leta, je tudi pisal šolsko kroniko, ki je zaradi precejšnje osebne note najbogatejši vir podatkov o njem in njegovem delu. V njej je zapisal, da je tja prišel 4. oktobra 1879 kot pomožni učitelj, suplent. Poučeval in stanoval je v šolski stavbi, v kateri so, dokler je ni podržaval cesar Jožef II., bivali menihi cistercijani. Kasneje je bila prodana in je prišla v zasebno last, potem pa so jo za 500 goldinarjev kupili Planinci in 1857. leta preuredili v ljudsko šolo.⁹

Mladi učitelj se je zavzeto lotil pedagoškega dela in nadaljnega urejanja in izboljševanja šolske stavbe in opreme. Najprej je s pomočjo krajevnega šolskega sveta dosegel, da so starši

začeli redno pošiljati otroke k pouku. Na začetku je v treh oddelkih vsakdanje šole in v okviru ponavljalne šole poučeval 91 šolarjev. Ker še ni opravil sposobnostnega izpita, se mu je položaj na planinski šoli v letu 1884 hudo zapletel. Po nenadnem sklepu visokega deželnega šolskega sveta v Ljubljani z dne 29. decembra 1883 je bil zaradi nemoralnega življenja kazensko prestavljen za definitivnega učitelja na Planini Anton Junc, ki je dotlej služboval v Hotiču na Dolenjskem. Planinci so takoj protestirali pri pristojnih oblasteh in se zavzeli "za svojega dobrega učitelja". Novi učitelj je sicer prišel na Planino, a je bil hudo bolan in je obležal v bolniški postelji. Poleg tega so mu bila šolska vrata zaradi poslanega protesta občinskega zastopa zaprta. Tako so tedaj Planinci imeli dva učitelja, pouka pa nikakršnega, ker odstavljeni pomožni učitelj ni smel poučevati, novi učitelj pa ni bil zmožen začeti poučevati.

Anton Pegan, ki omenjenemu sklepu ni nasprotoval in je sočustvoval z bolnim kolegom, je iskal izhod iz te zagate tako, da je januarja 1884 kandidiral za izpraznjena učiteljska mesta v Šentvidu, Podragi in Budanjah. V času, ko ni smel poučevati, mu je občinski odbor v zahvalo za njegovo delavnost omogočil, da je brezplačno živel v občinski sobi na Planini kot privatist. Polagoma pa se je mučni položaj, v katerem sta se znašla on in šola na Planini, le razrešil. Ker novi učitelj ni mogel začeti s poukom, je deželni šolski svet v Ljubljani z ukazom z dne 7. februarja 1884 za čas njegove bolezni določil Antona Pegana kot planinskega provizoričnega suplenta z letno plačo 280 forintov. Tako se je šolski pouk 10. februarja tistega leta spet začel. Kmalu zatem je neusojeni planinski učitelj Junc umrl, aprila istega leta pa je Pegan končno opravil izpit učiteljske sposobnosti v Ljubljani in s tem storil konec vsem zapletom. Zrelostnega izpita je bil z odlokom ministrstva za pouk in vzgojo že poprej oproščen in tako je bil 20. septembra 1884 z odlokom c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani končno imenovan za definitivnega učitelja planinskega.

Spet se je lahko posvetil delu za šolo. Skrbel je za izpopolnjevanje šolske knjižnice, v kateri se je knjižnično gradivo množilo predvsem z darovi. S svojim denarjem je dal delati nekaj

telovadnega orodja, potrebni les zanj pa je preskrbela občina. Šolska stavba je v tistem letu dobila novo pročelje, z novim kamnitim portalom in novimi vrati vred. Za preklado portala s pozlačenim napisom LJUDSKA ŠOLA¹⁰ in dve okni je dal učitelj Pegan 20 forintov iz svojega žepa. Nedvomno je Pegan v tem času napisal tudi domoznansko predstavitev Planine za knjigo *Postojinsko okrajno glavarstvo*, ki jo je pripravilo in izdalo učiteljstvo tega okraja ob praznovanju štiridesetletnice vladanja cesarja Franca Jožefa I. leta 1889.¹¹

Zelo je skrbel tudi za ureditev šolskega vrta, za katerega je daroval zemljišče, tj. njivo Pod klancem, dolgoletni planinski župnik Jožef Nakus. Leta 1890 je sodeloval v krajevni komisiji za raziskovanje trtne uši, ki je takrat prizadela primorske vinograde in med njimi, seveda, tudi planinske. Vnet za blaginjo ljudstva si je prizadeval ustanoviti tudi šolsko trsnico, v kateri je hotel preizkušati, katera ameriška sorta bi bila najbolj primerna za Planino. Na svoje stroške je že pripravil potreben prostor, velik petnajst arov, in ga obdal s suhim zidom, vendar mu c. kr. deželni šolski svet, na katerega je naslovil prošnjo, ni dodelil subvencije za ta namen.

Kamnit portal na stavbi šole na Planini, na katerem je vklesan napis: LJUDSKA ŠOLA (Foto: F. Černigoj)

Za šolsko leto 1892-93 je kroniko samo deloma napisal on. Novembra 1892 je namreč zaprosil, da bi mu dodelili izpraznjeno mesto učitelja na Suhorju v Brkinih, in 26. decembra istega leta ga je visoki c. kr. deželni šolski svet imenoval za učitelja in voditelja tamkajšnje enorazrednice.

3. marca 1893 je Anton Pegan šel na Suhorje.¹² V tamkajšnji enorazrednici s tremi oddelki je poleg drugih rednih predmetov posebej

poučeval še kmetijstvo.¹³ Šola, v kateri je bilo tudi stanovanje za učitelja, je bila na takratni hišni številki 46, zraven cerkve sv. Nikolaja in kaplanije, nekoliko odmaknjena od vasi.¹⁴ Na Suhorju se je 2. februarja 1904 že priletni Anton Pegan poročil s precej mlajšim kmečkim dekletom, Marijo Stavanja ali po domače Micko Kolonsko z Ostrožnega Brda,¹⁵ ki mu je najprej služila kot dekla. Zakon je ostal brez otrok.

Starejši Suhorci pripovedujejo, da sta imela oba zakonca podobno telesno hibo, oba sta bila čotasta. On je šepal na eno nogo, ona na obe, in bilo ju je hudo smešno videti, ko sta, držeč se pod pazduho, družno šepala po vasi in vlekla vsak na svojo stran. Ker je bil učitelj tudi nekoliko čudaka, so si ju šolarji in ljudski jeziki radi privoščili. Še danes krožijo šaljive anekdote o njima. Na primer tale, da je on čotál takole: *Se ke-sam, se ke-sam*, ona pa: *Kar sem stri-la, prov sem stri-la*. Ker je imel črno-belega mačka, pa je neka hudomušna vaščanka vsem pegastim mačkam v vasi izrekla ime *Pegan*.¹⁶

Kot beremo v Peganovi šolski kroniki za leto 1904/05, je bila takrat šolska stavba za šolarje in še posebej za učitelja, ki je stanoval v njej z ženo, nezadostna. Zato so načrtovali prizidek, da bi imela šola eno šolsko sobo za petdeset učencev in stanovanje za učitelja, ki bi obsegalo dve sobi in kuhinjo. Ker je moral Anton Pegan kot voditelj šole leta 1905 poročati o njenih pomanjkljivostih c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Postojni, pa je to povzročilo viharen odziv v krajevnem šolskem svetu in nakopalo učitelju strašansko zamero, čeprav je "le svojo dolžnost storil". To ga je tudi pripravilo do tega,

da se je odločil za odhod s Suhorja. 15. junija istega leta je zaprosil visoki c. kr. deželni šolski svet za izpraznjeno učiteljsko mesto v Matenji vasi in konec avgusta mu je bilo z dekretom podeljeno.

Tisto poletje je na Kranjskem vladala tako huda vročina, da so v vseh šolah v deželi uvedli tako imenovane vročinske počitnice. Na Suhorju je bila, na primer, 3. julija taka pripeka, "da so delavci na polji kot muhe cepali", popoldne pa je toča, debela kot kurja jajca, Suhorcem vse stolkla in pobila vse šipe na pročelju tamkajšnje šole. V takih neprijetnih okoliščinah je učitelj Anton Pegan 7. septembra zapustil Suhorje in se preselil na novo učno mesto v Matenjo vas.

V šolskem letu 1905/06 je torej naš učitelj začel poučevati na šoli v Matenji vasi oz. Štivanu na Pivki.¹⁷ Tam je 1907. leta spisal čudaško in fantastično folkloristično besedilo *Hieroglifi, klino- in križkražepis v Slovencih*, sad desetletnega obsedenega raziskovanja in proučevanja, v katerem navaja med drugim tudi zglede in »razlage« iz krajev svojega službovanja, s Planine, Suhorja in iz Štivana.¹⁸ Po tridesetih letih učiteljevanja je v Štivanu dopolnil svojo delovno dobo in v šolskem letu 1909-10 že beremo njegovo ime na seznamu upokojenih učiteljev.¹⁹

Upokojenska leta je preživel na Razdrtem, na hišni številki 80. Visoke starosti ni učakal: 16. oktobra 1916 je umrl zaradi mrtvouda²⁰, tri dni kasneje pa so ga pokopali na tamkajšnjem pokopališču.²¹

Božidar Premrl

¹ Župnijski arhiv (ŽA) Vipava, *Rojstna in krstna knjiga 1825-1854*, str. 159.

² ŽA Vipava, I, *Družinska knjiga 1840*, str. 75. - Zozullijevo ime z letnico 1816 je še danes videti na portalu pred leti prenovljene hiše.

³ ŽA Vipava, /II/, *Status animarum / Družinska knjiga 1864; III Status animarum parochiae Vipava 1870; IV, Družinska Knjiga fare Vipava 1885*.

⁴ Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za folkloristiko, (*Iz moje folkloristične torbe*) *Hieroglifi, klino- in križkražepis v Slovencih / piše Anton Pegan - učitelj - Sv. Ivan (pri Postojini) koncem avgusta 1907* (rokopisni zvezek, str. 1).

⁵ Gradivo je prevzel Karel Štrekelj, ko je začel urejati *Slovenske narodne pesmi*, leta 1887 in pesmi iz njega tudi objavil. Rokopisne zvezke hrani Inštitut za glasbeno narodopisje (ŠZ IVa, 110), njihove kopije pa Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU (ŠZ 8/1-117).

⁶ Pokrajinski arhiv Nova Gorica, *Achtzehnter Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Görz am Schlusse des Schuljahres 1868*. Herausgegeben vom Director Carl Holzinger. Görz, Paternolli. - Im Selbstverlage der Lehranstalt, str. 70.

⁷ *Popotnikov Koledar za slovenske učitelje 1887 s popolnim šematizmom šolskih oblastnij, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega osobja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanju v začetku šolskega leta 1886/7*. Sestavil in založil Miha J. Nerat nadučitelj in Popotnikov urednik v Mariboru. Maribor., str. 61.

⁸ *Popotnikov Koledar za slovenske učitelje 1888, 1889, 1892, 1893*.

⁹ Pokrajinski arhiv Nova Gorica, *Kronika eno=razredne ljudske šole v Planini pri Vipavi*. Šolsko leto 1879/80, s. p. Pegan takole opisuje takratno šolo: *Sedajna planinska šola je sred Briške vasi pri cerkvi, ter gleda z vhodom proti jutru. Ker je kos nekdanjega samostana bivši nje lastnik g. Karol Persoglia Antonu Strancerju iz Planine odprodal, meri sedajnje šolsko poslopje le še 23 metrov na dolžnost 6 metrov na širokost in blezo 7 metrov na visokost. Poslopje obstaja iz enega nadstropja (v prvem nadstropju se nahaja učiteljevo stanovanje tri izbe in ena kuhinja in ena izba, ki se porablja kot občinska zbornica.) Spodaj je hram za vino in hram za kisavo v porabo učiteljevo in mali hlevček, ki je pa v najemu. Istotako je pri tleh prostorna veža, ki se lahko uporablja kot telovadnica (Turnhalle za dež). Temu kosu prizidana je prava šolska izba pritlično. /.../*

¹⁰ Ta napis je na portalu še danes, le pozlata se je že zdavnaj obletela.

¹¹ *Postojnsko okrajno glavarstvo. Zemljepisni in zgodovinski opis. Spisali in izdali učitelji v okraji. V Postojini. Založil in tiskal R. Šeber. 1889, str. 190-208.*

¹² *Popotnikov Koledar za slovenske učitelje 1895, 1897, 1902-03, 1903-1904.*

¹³ *Kronika enorazredne ljudske šole v Suhoriji za šolska leta 1904/1905 do 1922/23. Za šolsko leto 1904/1905 jo je napisal Anton Pegan. Kroniko hrani Pavla Šprohar, Suhorje 43.*

¹⁴ Prvotna šolska stavba na Suhorju je imela portal iz krajevnega sivega flišnega peščenjaka z vklesanim napisom: ŠV LA × / J8 58 ×, ki je zdaj vzidan v obzidju cerkve. Leta 1884 je bila sezidana nova šola, v kateri je poučeval tudi Anton Pegan, 1910. leta pa je bila obnovljena. Danes nosi hišno številko 43.

¹⁵ Marija Stavanja se je rodila 17. 12. 1872 na hišni številki Ostrožno Brdo 6. Prim. ŽA Košana, *Oklicna knjiga župnije Košana 1864-1929*; Arhiv Republike Slovenije, škatla: AS 136, *Okrajno glavarstvo Postojna, tehnična enota 180, spis ad Post N: 7 / 1 Beilage: Poročni list Antona Pegana.*

¹⁶ Ustni vir: Antonija Krebelj (1908-2003), Suhorje 18, Pri Stanotu; Ivan (Janez) Volk, Suhorje 10, Pri Ulčarjevih.

¹⁷ *Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva za šolsko leto 1905-1906. XII. letnik., Sestavil: L. Jelenc, učitelj v Ljubljani., str. 66.*

¹⁸ Glej opombo 4.

¹⁹ *Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja 1906-1907, 1907-1908, 1909-1910.*

²⁰ Starinski izraz za možgansko kap, ki pa je še živ v nekaterih narečnih govorih.

²¹ ŽA Veliko Ubelsko, *Mrtvaška knjiga župnije Ubelsko Razdrto 1900-1963*, str. 19.

* * *

Indija Komandija

V letu 2007 bodo v knjižni izdaji izšla ljudska besedila z Vipavskega, Goriškega, Vrhov, dela Krasa ter dela Tolminskega, ki jih je v 19. stoletju zapisal učitelj **Anton Pegan**, doma iz Vipave. Knjigo, ki jo je urednik **Franc Černigoj** naslovil *Indija Komandija* (po eni od pravljič v njej), bo izdala Občina Vipava. Bogate in barvite ilustracije je podpisala mag. **Silva Karim**, strokovno spremno besedo pa dr. **Monika Kropelj** z Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU, z Inštituta za folkloristiko; o življenju in delu našega vipavskega rojaka pa je zbral podatke in jih strnil v zapis prof. **Božidar Premrl**. Premrlov prispevek h knjigi ter pravljičico-bajko o vetru objavljamo v tej številki 'Vipavskega glasa', podrobneje o knjigi pa se bomo razpisali v naslednji številki.

O vetru

I.

V pravljičah si ljudstvo vetrove predstavlja kot stare, sive možake, ki dobrim pomagajo, a hude kaznujejo.

Ljudstvo si misli, da je tam nekje med sivimi skalami luknja, iz katere veter piše. Pri luknji stoji pa stara baba, ki vsakikrat, kadar se razjezi, vetrovom vrata odpre.

(Kras; ŠZ 8/49)¹

II.

Pred nekoliko leti je na veliki teden veter po dolinah in hribih tako hudo razsajal, da je hraste izruval in lomil, hiše posipal in odkrival. Po hišah se je silno kadilo, ker ni mogel dimnik zaradi velicega vetra dima požirati.

Ravno o tem vetru je neka žena peč belila za kruh peči in je v dimu skoraj ob oči prišla. Vsa omamljena in spehana je vse popustila in ni hotela kruha peči.

Ko pa njen mož, od vetra in dela ves zmamljen in lačen, domov pride, se usede za ognjišče in si od mraza okorne roke segreje in potlej vpraša ženo po kruhu. Ona mu pa odgovori: »Kakšen kruh češ imeti? Saj ga nisem mogla speči, ker se je tako kadilo, da sem skoraj ob vid prišla.«

Ali mož jo je nazadnje vendar prisilil kruh speči, ker on ni maral, da bi bila hiša o velikonočnem času brez kruha. Ko je tedaj žena vendar peč razbelila in začela kruh noter staviti, se začne tako strašno kadačiti, da ji je dim nos in usta zapolnil. Zato teče ven čistega zraka užiti in se oddahnit. Ali komaj stopi čez prag, jo že mrzel veter tako napiše, da zakolne: »Zlodi, vzemi, ná, še tebe.« Nato se vrne spet v kuhinjo nazaj in zabrdavsne z vratmi za sabo.

Ali komaj je djala prvi hleb v peč, kar pride tako raztrgan in razmrsarjen mož, de so celi koščki mesa od njega viseli. Brez da bi bil kaj spregovoril, se usede za ognjišče, razprga s svojo grčo, s to palico, oglje in se mirno greje.

Zdaj, ko je že ves kruh v peč djala, ga vpraša žena, kaj da hoče imeti. In ta ji odgovori: »Tebe ali pa hleb!« Ženi se to čudno zdi, ko te besede zasliši, in ne ve, kaj bi. Hitro teče k sosedovim in pove, kako čuden človek da je pri njej in kaj ji je rekel. »Veš kaj,« reče ji sosed, »daj prvi hlebec, ki ga boš iz peči vzela, temu beraču in mu reči: 'Bog te stokrat blagoslovi in ti mirnejše življenje podeli.'«

Ko pride domu, dá res beraču prvi hleb. On ga vzame ter reče: »Srečna si ti in ura, v kateri si se rodila, da si ravno tako storila, kakor ti je sosed svetoval, če ne bi te jaz tako zdrobil kakor ta hleb in v ogenj vrgel!«

Preden pa gre iz hiše, reče ženi: »Pusti me za naprej pri miru in ne kolni me nikdar več, kakor si pred storila, zakaj vedi, da jaz sem Veter in Bog me je ustvaril, kakor tebe, in mi tudi moči podelil, kakor tebi. Če me še enkrat zakolneš, te semljem kakor malin moko.«

In od tistega časa ne kolne nobeden kmet vetra, naj mu še tako škodo dela.

(Iz goriške okolice; ŠZ 8/20)

¹ Pod to oznako določeno najdemo na Znanstveno-raziskovalnem centru SAZU, na Inštitutu za folkloristiko.

IZ NAŠE KS

IZ DELA KS VIPAVA

1.seja sveta KS Vipava je bila v četrtek, 16.11.2006 ob 19. uri v prostorih KS Vipava.

Dosedanji predsednik Sveta KS Vipava Boris Ličen je člane sveta KS seznanil s poročilom Občinske volilne komisije:

V Svet KS Vipava so bili izvoljeni: Boris Ličen, Vlasta Lokar Lavrenčič, Majda Andlovec, Franc Ferjančič, Milan Poljšak, Florjan Funa, Boštjan Jež, Peter Golob, Zlatica Starc

Vsi novi člani so potrdili imenovanje v Svet KS. Majda Andlovec in Zlatica Starc sta telefonsko potrdili mandat.

Za predsednika Sveta KS je bil predlagan Boris Ličen. Predlog je bil dan na glasovanje. Soglasno je bil sprejet sklep, da je predsednik Sveta KS Boris Ličen (6 glasov ZA, nobeden proti, nobeden vzdržan). Za podpredsednika Sveta KS je bil predlagan Boštjan Jež. Predlog je bil dan na glasovanje. Soglasno je bil sprejet sklep, da je podpredsednik Sveta KS Boštjan Jež (6 glasov ZA, nobeden proti, nobeden vzdržan).

Za opravljanje tajniških del je bila predlagana dosedanja tajnica Marija Černigoj. Predsednik Sveta KS je dal predlog na glasovanje. Dobila je podporo vseh članov sveta KS.

Dosedanji in ponovno izvoljeni predsednik Sveta KS Boris Ličen se je vsem navzočim zahvalil za izkazano zaupanje in ponovno izvolitev za predsednika Sveta KS. Zaveda se odgovornosti in pričakovanj, ki so mu zaupana v tem mandatu v KS. S sodelovanjem vseh članov Sveta se bo trudil za doseganje zastavljenih ciljev.

PLAN INVESTICIJ ZA LETO 2007

1. Razširitev in ureditev pločnika s 6 javnimi lučmi na cesti Vipava - Zemono, ca. 12 mio. SIT.
2. Obnova cerkve na pokopališču, 2 mio. SIT.
3. Načrt in odkup zemljišča za dostop in izgradnjo nove mrliške vežice na pokopališču, 2 mio. SIT
4. Ureditev poti okrog Starega gradu (tudi prostovoljno delo), nasutje in kanali, 3 mio. SIT
5. Dokončanje zasteklitve stare šole (13 oken), 1,1 mio. SIT
6. Vipavski glas (4 številke), 1,3 mio. SIT
7. Vipavska trgatev 2007, 5 mio. SIT (sponzorji 3 mio. SIT, Občina 1,5 mio. SIT)
8. Pustovanje (pustni ples), 300.000 SIT
9. Pomoč pri organizaciji ob 130-letnici PGD Vipava, 200.000 SIT
10. Obnova fasade na cerkveni hiši, na župnišču in drugih stanovanjskih objektih, 400.000 SIT
11. Avtobus in organizacija potovanja NK Vipava v pobrateno mesto Lumbin, Crolles v Franciji, 400.000 SIT.

Plan KS 2007 - 27.700.000,00 SIT

Sponzorji: 4 mio. SIT

Prihodki KS: 5 mio. SIT

Skupaj: 9 mio. SIT

Potrebna sredstva iz proračuna Občine 18.500.000,00 SIT.

Marija Černigoj

ŽEGNANJE KONJ NA SV. ŠTEFANA DAN, 26. DECEMBRA 2006, V VIPAVI

Naša farna cerkev v Vipavi je ena redkejših v Sloveniji, ki je posvečena sv. Štefanu, zavetniku konj in živali. Tako se je že pred devetimi leti rodila zamisel o žegnanju konj, ki vsako leto privabi več konjenikov in obiskovalcev in tako postaja ena večjih tovrstnih prireditev v državi. Pobudnik te prireditve je društvo DOLI (Društvo za oživljanje ljudskega izročila). Letos pričakujemo preko 100 konjenikov in vpreg.

Konjeniki in vprege se bodo začeli zbirati ob 9.30 pri gasilskem domu v Vipavi. Žegnanja konj se bodo udeležile tudi vprege in konjeniki iz Lipice.

Kolona se bo formirala ob 10.30, sledil bo odhod skozi Vipavo do cerkve. Povorko bo spremljala Pihalna godba Vrhpolje-Vipava.

Slavnostni govornik bo predsednik KS Vipava Boris Ličen, vse prisotne pa bo nagovorila kraljica vina zelen Tamara Ambrožič.

*P. Štefan Kožuh blagoslavlja konje
Foto www.junijs.si, 2005*

Obred žegnanja konj bo opravil koprski škof msgr. Metod Pirih. Program bosta povezovali Metka Jež in Klara Koradin.

Po končanem obredu bodo šli konjeniki in vozniki vpreg trikrat okrog cerkve in nato skozi Vipavo nazaj proti gasilskemu domu.

Vse obiskovalce lepo naprošamo, da poskrbijo za svojo varnost. Prav zaradi varnosti bo žegnanje letos 10 minut po končani sv. maši, da boste tisti, ki vas obred ne zanima, lahko varno odšli na svoje domove.

Sv. Štefan - zavetnik konj in živine - goduje 26. decembra

Sv. Štefana slavi Cerkev kot prvega mučenca. Bil je diakon v Jeruzalemu in je skrbel za siromake. Pri tem je tako uspešno oznanjal Kristusov nauk, da so ga Judje obsodili na smrt in kamenjali (Apd 6,5-7,60).

Sv. Štefan je postal zavetnik konj in živine v vsej srednji in severni Evropi. Že pred pokristjanjevanjem so ljudstva v svojih poganskih zablodah poznala razna božanstva, ki so takratnemu človeku varovala konje in živino. Verjetno so konje žrtvovali na grmadah. S prihodom krščanstva v naše kraje se star način čaščenja tega božanstva ni kar naenkrat porazgubil, potrebno je bilo zavetnika zamenjati.

Poganska ljudstva so poznala razna praznovanja, kot so: divji lov, vihar ni dir skrivnostnih konj, ki naj bi hrumeli v gozdovih v volčjih nočeh. Germanska plemena so poznala boga Froja, ki je bil zavetnik konj in živine. Njegov slovanski vrstnik je bil Veles.

Sv. Štefan je po pokristjanjenju prevzel vlogo vseh teh božanstev in sprejeti je moral mnogo v ljudstvu zakoreninjenih običajev, ki so bili od kraja do kraja različni, vendar v osnovi sorodni. V luči krščanstva so običaji dobili drug pomen, duhovi prednikov, ki so se v divjem lovu podili po gozdovih, so postali hudobni duhovi, ki sedaj preganjajo poganske zablude. Na skritem žrtveniku darujejo konje, slučajnega popotnika pa obmetavajo s kosi žrtve. Pri nas je v popotnika ponavadi priletelo "krvavo stegno".

Pri nas poznamo sv. Štefana kot kolednika, ki pod Herodovim gradom oznanja Mesijevo rojstvo:

*"Nocoj, nocoj je en svet večer,
en svet večer, ena sveta noč,
ki je ni b'lo in je ne bo:
nocoj, nocoj se je en kralj rodil,
en kralj rodil čez kralje vse,
tudi čez kralja Herodeža!*

Herodeževa žena stoji pri oknu in ji pesem ne ugaja, zato ukaže hlapcem, naj Štefana ujamejo in privežejo. Hlapci so ubogali, pridirjal je divji konj, toda Štefan se je odvezal, iz vrvi naredil uzdo, zajahal konja in odjezdil pod beli grad, kjer je zopet zapel svojo kolednico. Herod ga je dal zapreti v ječo med vso golazen. Toda Štefan je naredil križ in vsa golazen se je spremenila v ptice, zvezdice... Štefan pa je sedel v ječi in pel svojo kolednico. Naposled je Herodež zaukazal, naj ga odpeljejo na prod in ga kamenjajo."

Štefanovo 2003

Foto www.junija.si

V začetku je to zavezništvo rodilo vrsto značilnih svetoštevanskih šeg, ki pa so se komaj ohranile v današnjih časih: vožnja z vozovi, ježa v vaško okolico in pred cerkev. Prejezditi ali prevoziti je bilo potrebno tri fare. Vozovi in konji so morali biti okrašeni s cvetjem. Jezdili so okrog cerkve. Darovanje denarja (ofer), darovanje lesenih ali voščenih konjičkov, sveč in denarja. Blagoslovitev soli, vode, kruha in ovsa. Blagoslovljeno sol danes le malokdo daje živini, ne potresa je nihče več po polju, prav tako je tudi z žegnano vodo. Pravzaprav je žegnanje soli in vode na dan sv. Štefana edino, kar je ostalo od celotnega okvira praznika sv. Štefana. Oboje je namenjeno živini, zemlji in ljudem. To je ostanek mnogo bogatejših šeg, ki so jih poznali naši predniki za ta dan, šeg, katerih najimenitnejša je ježa na konjih in blagoslov konj.

*Organizacijski odbor priprave in izvedbe žegnanja konj,
zapisal: Boris Ličen*

IZ NAŠE OBČINE

POROČILO O REZULTATIH GLASOVANJA NA LOKALNIH VOLITVAH 2006

IZID GLASOVANJA ZA ŽUPANA 22. OKTOBER 2006 – 1. KROG

Na volitvah župana je bilo na območju občine Vipava oddanih 2825 glasov.
Neveljavnih glasovnic je bilo 44, veljavnih 2781.

Posamezni kandidati so dobili naslednje število glasov:

Zap. št.	Kandidat	Št. glasov	% glasov
1.	MARIJAN FURLAN	234	8,41 %
2.	IVAN PRINCES	1359	48,87 %
3.	IVAN REHAR	299	10,75 %
4.	BORIS LIČEN	338	12,15 %
5.	TOMAŽ VRČON	551	19,81 %

Na osnovi izida glasovanja je Občinska volilna komisija ugotovila, da nobeden od kandidatov za župana ni dobil večine veljavnih glasov, zato je bilo potrebno opraviti drugi krog volitev med kandidatom, ki sta dobila največ glasov.

IZID GLASOVANJA ZA ŽUPANA 12. NOVEMBER 2006 – 2. KROG

Na volitvah župana je bilo na območju občine Vipava oddanih 2435 glasov.
Neveljavnih glasovnic je bilo 18, veljavnih 2417.

Zap. št.	Kandidat	Št. glasov	% glasov
1.	IVAN PRINCES	1408	58,25
2.	TOMAŽ VRČON	1009	41,75

REZULTATI GLASOVANJA PO VOLIŠČIH ZA NASELJE VIPAVA - 22. OKTOBER 2006**VOLILNA ENOTA 1****VOLIŠČE: 001 STARA ŠOLA VIPAVA**

Oddanih glasov: 336	Neveljavnih glasov: 22

Zap. št.	Ime liste	Št. glasov	% glasov
1.	Liberalna demokracija Slovenije - LDS	40	12,74
2.	DeSUS	12	3,82
3.	Za delovna mesta - Lista obrti in podjetništva	33	10,51
4.	N.Si	45	14,33
5.	Narodna stranka dela	32	10,19
7.	Slovenska demokratska stranka	75	23,89
8.	Zveza za Primorsko - ZZP	17	5,41
9.	Socialni demokrati	30	9,55
10.	SLS - Slovenska ljudska stranka	30	9,55

VOLIŠČE: 002 DRUŠTVO UPOKOJENCEV NA GLAVNEM TRGU

Oddanih glasov: 263	Neveljavnih glasov: 19

Zap. št.	Ime liste	Št. glasov	% glasov
1.	Liberalna demokracija Slovenije - LDS	38	15,57
2.	DeSUS	18	7,38
3.	Za delovna mesta - Lista obrti in podjetništva	19	7,79
4.	N.Si	40	16,39
5.	Narodna stranka dela	12	4,92
7.	Slovenska demokratska stranka	63	25,82
8.	Zveza za Primorsko - ZZP	17	6,97
9.	Socialni demokrati	25	10,25
10.	SLS - Slovenska ljudska stranka	12	4,92

VOLIŠČE: 003 OSNOVNA ŠOLA DRAGA BAJCA VIPAVA

Oddanih glasov: 268	Neveljavnih glasov: 12

Zap. št.	Ime liste	Št. glasov	% glasov
1.	Liberalna demokracija Slovenije - LDS	42	15,33
2.	DeSUS	9	3,28
3.	Za delovna mesta - Lista obrti in podjetništva	35	12,77
4.	N.Si	34	12,41
5.	Narodna stranka dela	10	3,65
7.	Slovenska demokratska stranka	81	29,56
8.	Zveza za Primorsko - ZZP	22	8,03
9.	Socialni demokrati	31	11,31
10.	SLS - Slovenska ljudska stranka	10	3,65

IZID GLASOVANJA V SVET KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA

V Svet krajevne skupnosti VIPAVA so bili izvoljeni:

Št.	Ime in priimek izvoljenega člana	Naslov	Št. glasov
1.	Boris Ličen	Gradnikove br. 14, Vipava	222
2.	Vlasta Lokar Lavrenčič	Milana Bajca 5, Vipava	190
3.	Majda Andlovec	Beblerjeva 6, Vipava	150
4.	Franc Ferjančič	Zemono 2, Vipava	148
5.	Milan Poljšak	Zemono 9a, Vipava	124
6.	Florjan Funa	Zemono 17, Vipava	111
7.	Boštjan Jež	Kosovelova 12, Vipava	170
8.	Peter Golob	Goriška c. 6, Vipava	133
9.	Zlatica Starc	Kosovelova 7, Vipava	131

V Občinski svet občine Vipava pa so bili na lokalnih volitvah, dne 22.10.2006 izvoljeni naslednji člani:

Št.	Stranka oz. lista	Ime in priimek člana/članice
1.	SDS	Bogoslav Trošt
2.	SDS	Tomaž Vrčon
3.	SDS	Tanja Žorž
4.	SDS	Sonja Lukin
5.	SDS	Danijel Skočaj
6.	N.Si	Franc Ferjančič
7.	N.Si	Irena Durn
8.	SLS	Pavel Krapež
9.	SLS	Darko Rosa
10.	Za delovna mesta - Lista obrti in podjetništva	Peter Princes
11.	LDS	Sonja Božič Pudgar
12.	LDS	Ivo Uršič
13.	SD	Bogdan Godnič
14.	SD	Jurij Premrl
15.	ZZP	Klemen Koren
16.	DeSUS	Ivan Krušec
17.	NSD	Stojan Vitežnik

*Za občinsko upravo
Nadja Kobal*

CENTER ZA RAZVOJ PODEŽELJA TRG VIPAVA

Center za razvoj podeželja TRG Vipava je eno izmed desetih podeželskih razvojnih jeder v Sloveniji. Ustanovila ga je Občina Vipava, kot samostojni zavod pa je pričel delovati v začetku leta 2005. Na Primorskem je to edino podeželsko razvojno jedro in kot tako lahko opravlja svoje naloge na širšem območju. Vsa podeželska razvojna jedra izvajajo program *Podjetniške prenove podeželja* in v prvi vrsti predstavljajo podporno institucijo za razvoj in trženje lokalnih produktov in usposabljanje njihovih izdelovalcev z namenom in ciljem ustvarjanja novih delovnih mest. Naloga TRGA je torej pospeševanje celostnega podjetniškega razvoja podeželja, ki med drugim vključuje:

- spodbujanje razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah,
- razvoj dejavnosti domače in umetne obrti in
- izvajanje aktivnosti pospeševanja turizma na območju Občine Vipava

s ciljem ustvarjanja novih delovnih mest in izboljšanja kvalitete bivanja na vipavskem podeželju. Najpomembnejše aktivnosti podeželskega razvojnega jedra so: motivacija okolja in organizacija razvojnih skupin, usposabljanje za specifična znanja in spretnosti, usposabljanje za podjetništvo, razvoj in vodenje poslovnih funkcij, podpora za začetek dejavnosti, dolgoročna podpora v okolju, povezovanje malih proizvajalcev za skupni tržni nastop.

Katere aktivnosti bo posamezno podeželsko razvojno jedro izvajalo, je odvisno predvsem od potreb in pobud v lokalnem okolju, v določeni meri pa tudi od vsakoletnih smernic državnega razpisa. V letošnjem letu TRG izvaja aktivnosti za različne tematske skupine: usposabljanje za lokalne turistične vodnike za območje Občine Vipava, usposabljanje za izdelovanje turističnih spominkov iz gline, usposabljanja za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij za kmečke gospodinje, specializirana usposabljanja za spodbujanje tržnih pristopov na kmetijah, usposabljanje za čipkarice z Gore, tečaj italijanskega jezika za vinarje.

Občina Vipava je v letošnjem letu sprejela »Odlok o pogojih opravljanja dejavnosti turističnih vodnikov turističnega območja Občine Vipava«. Odlok za vodenje predvideva usposobljene lokalne turistične vodnike. V ta namen je TRG organiziral usposabljanje za vodnike, ki imajo licenco za vodenje po območju občine Vipava. Za usposabljanje je bilo veliko zanimanje, na koncu je licenco pridobilo 15 lokalnih turističnih vodnikov. Ti vodniki lahko, poleg vodnikov, ki imajo licenco Gospodarske zbornice Slovenije, edini vodijo po območju Občine Vipava. Usposabljanje je potekalo v spomladanskem času in je obsegalo 65 ur. Priznani domači strokovnjaki so predavali o geografiji in zgodovini Vipavske doline, umetnostni zgodovini Vipave in okoliških vasi, o naravnih vrednotah v naši občini, o tradicionalni kulinariki in vinu v Vipavski dolini. Nadalje so se tečajniki seznanili s tehnikami turističnega vodenja, psihologijo vodenja, nastopanjem v javnosti, bontonom in ostalimi veščinami vodenja. Usposabljanje se je zaključilo s strokovno vodenimi ogledi Vipave in drugih turistično zanimivejših krajev v občini Vipava. Tečajnikom, ki so opravili izpit oz. izdelali seminarsko nalogo, so bile podeljene licence za lokalnega turističnega vodnika po območju občine Vipava.

Pomembna dejavnost, ki jo izvaja Center za razvoj podeželja TRG Vipava, je Turistično informacijski center Vipava - TIC Vipava.

Lokalno turistično vodenje

Pomembnejše aktivnosti in naloge, ki jih opravlja TIC Vipava so:

- posredovanje ustreznih in kakovostnih informacij domačim in tujim gostom (osebno, po pošti, po telefonu, po e-pošti),
- zbiranje podatkov o lokalni in nacionalni turistični ponudbi za potrebe informiranja obiskovalcev,
- izvajanje nalog skrbnika na portalu Slovenske turistične organizacije (vpis podatkov o naravni in kulturni dediščini, prireditvah, krajih, ponudnikih, stalno ažuriranje...),
- izvajanje nalog skrbnika na portalu Vipavske doline (vpis podatkov o naravni in kulturni dediščini, prireditvah, krajih, ponudnikih, stalno ažuriranje...),
- mesečno posredovanje podatkov o obiskih TIC-a na Slovensko turistično organizacijo,
- sodelovanje z ostalimi TIC-i po Sloveniji in ostalimi destinacijami,
- sodelovanje s ponudniki (gostinski obrati, turistične kmetije, vinarji,...),
- nudenje uporabe računalnika za pisanje e-pošte in brskanje po spletu,
- nudenje storitve W-LAN,
- prodaja spominkov in ostalih izdelkov,
- pomoč pri organizaciji izletov po vipavskem podežlju,
- nudenje storitve lokalnega turističnega vodenja,
- promocija Vipavske doline,
- oglaševanje različnih prireditev.

Omenjene aktivnosti so povezane z mnogimi cilji, vendar se najpomembnejši med njimi nanaša na zadovoljne goste, ki se pridejo naužit lepote Vipavske doline. In teh je vedno več. V letošnji poletni sezoni se je število turistov, ki so obiskali Vipavsko dolino in iskali informacije o našem območju v TIC-u Vipava, kar potrojilo. Predvsem so bili to tuji turisti iz evropskih držav, kot so Francija, Nemčija, Italija, Avstrija, Belgija, Nizozemska, Velika Britanija, Češka in ostalih. Poleg turistov iz Evrope pa so k nam prihajali tudi gostje iz ZDA, Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, Izraela ter drugih.

Minilo je že kar nekaj časa od vročih poletnih dni, pa vendar v Vipavo izletniki še vedno prihajajo. To so predvsem skupine, ki prihajajo k nam ob zaključkih tedna, z željo, da bi si ogledali Vipavo in okolico ter se naužili kulinarčnih dobrot, ki jih Vipavska dolina ponuja. Takim skupinam v Centru za razvoj podeželja TRG Vipava nudimo pomoč pri organizaciji in pripravi izletov, nudimo

Na tečaju za lokalne turistične vodnike

jim tudi lokalno turistično vodenje po območju občine Vipava. Slednje poteka pod vodstvom lokalnega turističnega vodnika, ki obiskovalcem predstavi naravne in kulturne lepote našega območja. Med pomembnejšimi aktivnostmi, ki so povezane z delovanjem TIC-a, je tudi skrbništvo za kakovostno in urejeno lokalno turistično ponudbo na uradnem slovenskem turističnem portalu www.slovenia.info. Skrbniki portala iz raznih koncev Slovenije smo se srečali v petek, 10.11.2006 v Ormožu, natančneje na ormoškem gradu, kjer je potekalo 4. motivacijsko srečanje lokalnih skrbnikov portala. Udeležencem so bile predstavljene različne teme, na koncu pa je sledila podelitev priznanj. Presenečeno, vendar zaslužno, je bil tega priznanja deležen tudi Center za razvoj podeželja TRG Vipava v sodelovanju z Občino Vipava. Vabimo vas, da si poleg spletnega portala www.slovenia.info, ogledate tudi domači portal www.vipavska-dolina.si, kjer boste poleg naravnih in kulturnih znamenitosti, domače kulinarčne in vinske ponudbe, našli tudi informacije o prireditvah v naših krajih.

Že od začetka delovanja imajo obiskovalci v TRG-u možnost brezplačne uporabe interneta. Pred kratkim pa smo vzpostavili W-LAN, to je brezžični dostop do interneta v okolici do 200 m okrog TRG-a.

Ob zaključku bi vas radi povabili, da obiščete Center za razvoj podeželja TRG Vipava, ki je v prostorih stare pošte oz. na naslovu Glavni trg 1 v Vipavi. Če vas zanimajo dopolnilne dejavnosti na kmetijah, izdelava in trženje izdelkov domače in umetne obrti ali se ukvarjate z dejavnostmi, povezanimi s turizmom, se oglasite v TRG-u. V TIC-u pa bo vsakdo našel turistične informacije, informacije o različnih prireditvah, brezplačno brskal po internetu ali izbral zase in svoje bližnje kakšno lepo darilo za prihodnje decembrske praznike. Veselimo se vašega obiska.

Vljudno vabljeni!

Maja Hladnik in Urška Grmek

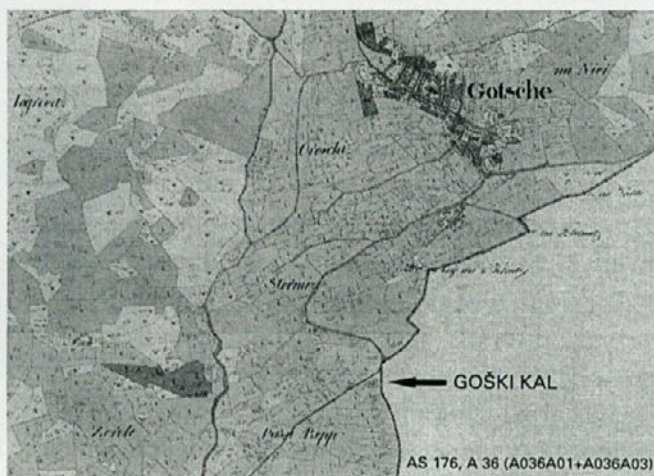
OBNOVA KALA NA GOČAH

V oktobrski številki ste bralci Vipavskega glasa že izvedeli, da novogoriška enota Zavoda za varstvo narave izvaja projekt, posvečen kalom, njihovi obnovi in izobraževanju o pomenu teh malih mokrišč. Tudi smo napovedali, da bo novembra otvoritev obnovljenega kala na Gočah, vendar so se dela pri pripravi otvoritve zavlekla, tako da jo bomo izpeljali šele v januarju. Že sedaj pa vam lahko predstavimo, kako so potekala dela pri obnovi.

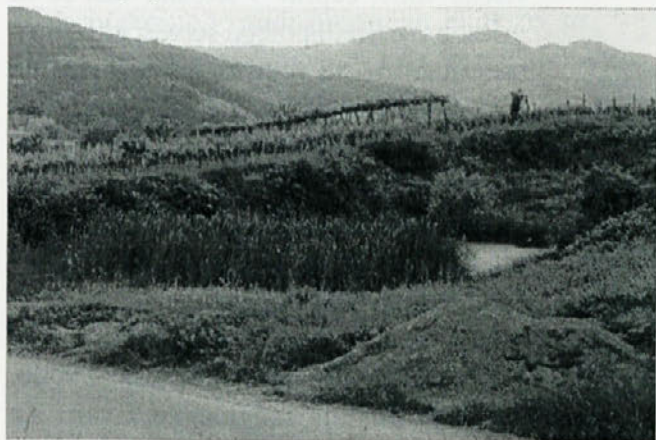
Goški kal leži ob cesti, ki se od Goške prevale vzpenja proti Gočam, pri Črnem križu, kot pravijo kamnitemu znamenju pred ovinkom pod pokopališčem. Je v kotanji na južni strani ceste, obdan z vinogradi in travniki. Verjetno je že zelo star; označenega ga najdemo že na franciscejskem katastru iz leta 1822.

O nekdanjem dogajanju, vezanem na kal, nam je pripovedovala Benjamina Fajdiga z Goč.

V kalu se je napajalo živino, običajno dvakrat dnevno: zjutraj, ob poti na pašo in popoldan, na povratku s paše. Veliki komunski pašniki so bili v hribu onstran prevale, na Meji. Če je bila živina doma, so jo prav tako dvakrat gnali iz vasi po cesti do kala. Tudi pozimi, ko je kal zamrznil, se je gnalo v kal, kjer so naredili luknjo ob robu. Le če je bilo zelo ledeno na cesti, se ni šlo do kala, ampak so živino napojili z vodo iz štirn.

Goški kal na franciscejskem katastru iz leta 1822 (hrani Arhiv Republike Slovenije)

Zaraščen in delno zasut kal leta 1988 (Arhiv ZVKND)

Vodo iz kala so rabili tudi za škropljenje vinogradov, če je bilo vode dovolj. Sicer pa so za škropljenje imeli vodo v manjših luknjah sredi vinogradov. Rekli so jim »jame«. Tudi za zidavo so jo vozili iz kala, pa tudi za gašenje apna v *japencah*. Za pranje je niso rabili, saj so prali v potokih. Tudi kopali se niso v njem, so šli raje v Močivnik ali Branico. Pozimi pa so se na njem drsali.

Vsake toliko let (običajno na pet let) se je kal sčistilo: kal so spraznili in zvozili proč

Stanje kala pred obnovo, januarja 2006 (foto: Igor Maher)

pospešili tudi vsi, ki so vanj vozili odpadni material.

Domačini pa so si želeli kal obnoviti, ga očistiti in urediti okolico. Njihova želja je srečno sovpadala s prizadevanji novogoriške enote Zavoda RS za varstvo narave, da bi se celovito lotila ohranjanja kalov na Primorskem. Kali so namreč izredno pomembni za številne rastline in živali, ki so življenjsko odvisne od stoječe vode. V njih nastaja izredno pester preplet najrazličnejših vrst, ki prispevajo k raznolikosti življenja v našem okolju. Tudi Goški kal je razglašen za naravno vrednoto lokalnega pomena, zato je zavod zainteresiran, da se prepreči njegov propad. Obnovo smo vključili v projekt »1001 kal – 1001 zgodba o življenju«, ki poteka znotraj evropskega Programa pobude skupnosti Interreg IIIA Slovenija-Italija 2000-2006. Skupaj s Krajevno skupnostjo in Občino Vipava smo se že konec leta 2005 lotili priprave.

Izbrani izvajalec (podjetnik Ivan Kobal iz Višenj) se je sredi marca 2006 lotil zemeljskih del. Iz kotanje kala je bilo treba odpeljati blato, grmičevje in ostanke rogoza, ki so se nabrali v zadnjih treh desetletjih, ko kala ni nihče več čistil. V očiščeno kotanjo so nato navozili glino in jo dobro steptali, da bo zadrževala vodo v kalu. Uredili so tudi okolico. Namesto zidu, ki se je vse bolj podiral, so naredili strmo brežino, ki jo bo lažje vzdrževati. Uredili so dotok vode s ceste in odtok za

blato, ki se je nabralo na dnu. Pri tem je sodelovala cela vas. Rastlinja v kalu ni bilo veliko, saj je živina vse poteptala, je bilo pa polno žab, krot, urhov, tudi pupkov, okoli so se spreletavali pisani kačji pastirji. Regljanje žab se je slišalo vse do vasi.

Zadnjič so ga očistili pred več kot tremi desetletji. Leta 1968 je v vas prišel vodovod (manjši, lokalni vodovod so sicer imeli že pod Avstrijo). Tako ni bilo več potrebe, da bi živino gnali napajati. Kal se je vse bolj zaraščal, vanj je s ceste spiralo vse več blata, ki je zapolnilo kotanjo. Po robovih je zraslo grmičevje, celo drevje, propadanje pa so

Začetek obnove kala sredi marca letos (foto: Igor Maher)

visoke vode, čeprav v letošnji suši še ni prišel prav. Sredi poletja so vaščani celo s cisternami vozili vodo iz vaške štirne, da ne bi bilo življenje v vodi ogroženo. Ob cesti so postavili velike kamne, ki preprečujejo, da bi kdo zapeljal v kal, istočasno pa služijo za počivališče. Na enem od kamnov pa je vklesan napis, ki bo spominjal na obnovo kala.

V začetku aprila je bila večina del zaključenih in kotanjo so napolnili z vodo. Takoj je postala magnet za živali. Že naslednji dan so v njej opazili pupka, žabe

Čiščenje kotanje kala, marec 2006 (foto: Igor Maher)

so hitro začele odlagati mrest, nad vodno površino so se spreletavali kačji pastirji. Po robu so se začele razraščati vlagoljubne rastline (rogoz, ločje, šaši). Začela je nastajati pestra življenjska združba, v kateri se prepletajo najrazličnejše vrste. V taki združbi je vzpostavljeno naravno ravnotežje, voda je čista in nobena vrsta se pretirano ne razmnoži.

Proti cesti so ob kalu postavljeni kamni (foto: Igor Maher)

Žal pa je bilo to ravnotežje hitro porušeno, ko je nekdo v kal prinesel zlate ribice. Te izvirajo z Daljnega vzhoda, so torej tujerodne ribe, ki ogrožajo življenje naših voda. Se hitro razmnožijo in iz

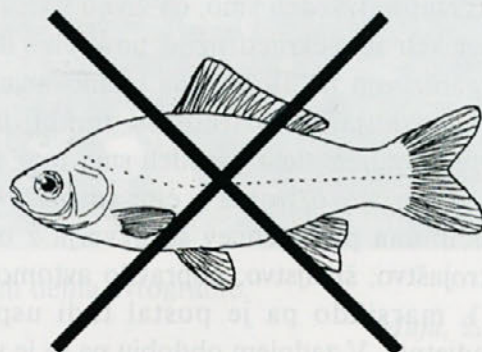

Obnovljeni kal letos poleti (foto: Igor Maher)

kalov preženejo domače vrste. So namreč izredno požrešne; praktično nobena vrsta v kalu ni varna pred njimi, le paglavci krastač so dovolj strupeni, da jih ne požrejo. Kal z zlatimi ribicami je osiromašen, v njem ni naravnega ravnotežja, voda se ne čisti in kal propada. V njem ne bomo našli vodnih pajkov, stenic, kačjih pastirjev, vodnih hroščev in drugih žuželk, izginile bodo žabe, urhi in pupki, vse domače vrste, ki bogatijo naše vode in za katere si prizadevamo, da bi se ohranile.

Tudi lokvanji in akvarijske želve rdečevratke so tuje vrste, ki enako ogrožajo življenje v kalih. Lokvanji, ki

z velikimi listi prerastejo površino kala, porušijo ravnotežje v vodi in osiromašijo kal, močne korenike pa lahko predrejo plast glin, ki tesni vodo. Čez zimo, ko druge živali niso aktivne, bomo skupaj z ribiči Ribiške družine Ajdovščina z elektriko izlovili zlate ribice iz goškega kala. Tako spomladi žabe in druge živali ne bodo ogrožene, ko se bodo naselile v kalu. Seveda pa je pomembno tudi prepričati ljudi, da so zlate ribice zelo škodljive za kale, te naj bodo v akvarijih, v naravo pa ne sodijo.

Igor Maher,
Zavod RS za varstvo narave

IZ DELA ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

Konec septembra smo zadnjič pisali o dogodkih na naši gimnaziji. Od takrat se je zgodilo že precej stvari. Za nami so že trije meseci resnega dela, veliko testov, šolskih nalog in tudi tekmovanj. Naši dijaki so se uvrstili na državno tekmovanje iz logike in dosegli 5 zlatih, 3 srebrna in 2 bronasti priznanji, udeležili pa so se tudi tekmovanja iz razvedrilne matematike. Tekmovali so na državnem tekmovanju v znanju o sladkorni bolezni v Brežicah. Tudi kemiki so prišli na svoj račun, saj so svoje znanje pokazali na 1. izbirnem tekmovanju za 39. mednarodno kemijsko olimpijado in dosegli dobre rezultate. Odlično se je odrezal tudi mladi fotograf Blaž Vidmar. Njegova fotografija je bila med tremi najboljšimi na vseslovenskem fotografskem natečaju National Geographic. Seveda se naši dijaki tudi športno udeležujejo. Konec novembra so se v Šentvidu udeležili športnega srečanja katoliških dijaških domov. Tudi kulturnega področja v tem času niso zanemarjali. V začetku decembra so v okviru glasbenega abonmaja poslušali Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije. Datum, ki ga moramo omeniti, je tudi 6. december. Tega dne nas je obiskal sv. Miklavž. Dijaki nekaterih oddelkov pa so že bili na duhovnih vikendih.

Zanimive stvari pa se dogajajo tudi v dijaškem domu. Tam je dijake najprej obiskal pater Martin Kmetec, potem pa še atletinja Brigita Langerholc. Konec novembra pa so slavili tudi domski hišni praznik.

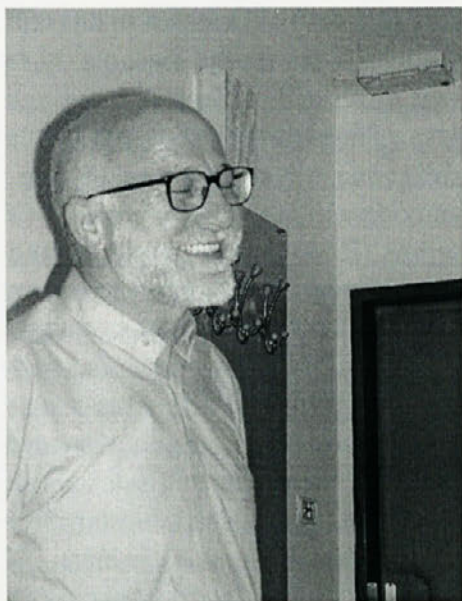
POSEBNA URA SLOVENŠČINE

V torek, 17. oktobra, smo imeli učenci 4. letnikov prav posebno uro slovenščine. Ker smo pri pouku obravnavali snov o slovenskih zamejcih in izseljencih, smo se tisti dan zbrali v avditoriju, kjer smo imeli predavanje o slovenskih izseljencih v Argentini. Predaval nam je profesor Danijel Sušnik, saj je kot otrok slovenskih izseljencev o tej temi veliko vedel. Najprej nam je povedal, kdaj in zakaj so se Slovenci selili po svetu. Potem nam je predstavil življenje Slovencev v Argentini. Izvedeli smo, da živijo v slovenski vasi, kjer se večkrat družijo, poveselejo in tudi organizirajo razna športna tekmovanja. Vsa tekmovanja in prireditve temeljijo na prostovoljnem delu. Izvedeli smo tudi, s čim se ukvarjajo oziroma s čim se preživljajo. Večinoma priseljencev se ukvarja z obrtjo (krojaštvo, šiviljstvo, popravilo avtomobilov ...), marsikdo pa je postal tudi uspešen podjetnik. V zadnjem obdobju pa se je veliko Slovencev vrnilo v rodno Slovenijo. Potem nam je profesor Sušnik predstavil svojo zgodbo. Pripovedoval nam je o tem, kako sta se njegova starša kot politična emigranta naselila v Argentini. Povedal nam je, kako so tam živeli in kako se je pozneje odločil, da se skupaj s svojo družino vrne v Slovenijo. Navedel je nekaj razlogov za vrnitev. Eden od teh je kriminal, ki ga je tu manj kot v Argentini, drugi pa boljša prihodnost za njegove otroke. Predavanje je bilo zanimivo in poučno, saj smo lahko iz prve roke spoznali življenje slovenskih izseljencev v Argentini.

OBISK PATRA MARTINA KMETCA

Ne dolgo nazaj nas je obiskal pater, ki je misijonar v Turčiji. Zaupal nam je nekaj dogodkov in skrivnosti iz svojega življenja.

Zaupal nam je, kako se je odločil za misijone v Turčiji. Povedal nam je tudi, da so ljudje večinoma strpni, kar nekaj je takih, ki so zelo prijazni in mu pomagajo pri delu, tako da nima večjih težav. Nekateri ljudje pa se sicer bolj na skrito šopirijo in skušajo ponižati kristjane s kakšnimi napisi in grožnjami na zidovih. Pred približno pol leta je doživel fizični napad. Na srečo ni bilo nič hujšega. Kljub vsemu našemu gostu ni žal, da je ubral to pot.

Dovršena je bila tudi ekspedicija v Turčiji, o kateri je poročal vzgojitelj Simon, ki se je ekspedicije tudi sam udeležil. To je izgledalo kot nekakšen delovni tabor, na katerem so tudi nekateri dijaki z naše šole obnavljali tamkajšnje župnišče. Prav je, da je tudi v središčih Turčije možno živeti kot kristjan in izpovedovati svojo vero.

Pater je pripovedoval, da se je neko nedeljo pojavil fant s prošnjo, da bi postal kristjan. Po daljšem razgovoru je pater ugotovil, da se fant ne šali. Morda se to zdi majhen dogodek. Morda je ta dogodek le začetek rodovitnega leta, ki ga je sam pater zasadil, kljub vsem tamkajšnjim oviram! Lepo ga je bilo poslušati.

VEČER Z BRIGITO LANGERHOLC

V sredo, 8. novembra, nas je v dijaškem domu obiskala atletinja Brigita Langerholc. Predstavila nam je svoje otroštvo ter svojo atletsko kariero. Prva Slovenka, ki je pretekla 800 metrov v manj kot dveh minutah, nam je opisala življenje profesionalnega atleta, ki vsebuje veliko odrekanih, še več naporov in ogromno vztrajnosti ter volje. Sama pravi, da ji je šport ogromno dal in tega ne bi zamenjala z nobeno stvarjo. Skromna in živahna ženska nas je s svojo prijaznostjo močno pritegnila in nam na koncu z veseljem odgovorila na številna vprašanja ter nam delila avtograme.

Maja, 2. c

TEKMOVANJE V ZNANJU O SLADKORNI BOLEZNI

Vsako leto poteka na šoli poleg matematičnih in drugih tekmovanj tudi tekmovanje v znanju o sladkorni bolezni. Šolskega tekmovanja se je udeležilo precej dijakov iz vseh štirih letnikov. Najboljši trije so se nato udeležili državnega tekmovanja v Brežicah. Rezultati so bili odlični, saj so dosegli dve zlati in eno srebrno priznanje.

Borut, 3. a

ŠPORTNO SREČANJE KATOLIŠKIH DIJAŠKIH DOMOV

Tudi letos smo se dijaki katoliških dijaških domov udeležili športnega srečanja, ki se je tokrat odvijalo v Zavodu svetega Stanislava v Šentvidu. Pričakovanja so bila sicer drugačna od končnih rezultatov, vendar smo se v Vipavo vseeno vrnili veseli in utrujeni. Razočarani smo bili nad košarkaški, ki niso uspeli sestaviti ekipe in se niso udeležili tekmovanja. Nogometaši so dosegli dobro tretje mesto, vendar smo od njih pričakovali več. Presenetile so nas odbojkarice, ki so se nepričakovano

uvrstile na drugo mesto. Tudi šahisti so se s svojo logiko in spretnostjo premikanja figur uvrstili na drugo mesto, šahistke pa na tretje. Na drugo mesto sta se uvrstili tudi ekipe deklet in fantov v namiznem tenisu. Seštevek vseh točk je našemu dijaškemu domu prinesel končno tretje mesto. V zraku je bilo čutiti veliko tekmovalnosti, vendar se je srečanje končalo s prijateljskim stiskom rok in obljubami, da se naslednje leto spet vidimo.

Domski dijaki iz 3. a

DUHOVNI VIKEND

Sredi novembra smo se dijaki 2., 3. in 4. a oddelka odpravili na duhovni vikend. Naš oddelek (3. a) so poslali na neobljuden kraj, imenovan Dole.

Bivali smo v pravljичni hiši sredi gozda. Prva tema vikenda je bila onostranstvo. Izvedeli smo marsikaj o bioenergiji, duhovih, hipnozi, odkrili smo, da je lahko Človek ne jezi se! zelo zanimiva in razburljiva igra, greli smo se na krušni peči, spali na seniku ... Pogovarjali smo se tudi o naših poklicnih željah, o prihodnosti. Četrtek in petek sta hitro minila. Že je bila tu sobota, ko smo morali pospraviti svoje stvari

in zapustiti Dole. Po sveti maši na seniku sta sledila kava in čaj, potem pa smo se poslovili in odšli vsak svojo pot, polni lepih vtisov in svežega zraka.

T. B.

PRAZNIK KRISTUSA KRALJA - DOMSKI PRAZNIK

V nedeljo, 25. novembra 2006, smo v našem dijaškemu domu praznovali praznik Kristusa Kralja. Dijaki fotografskega krožka so pripravili razstavo z utrinki iz njihovih fotoaparatorov, profesorji pa so bili na razpolago našim staršem za pogovorne ure. Nato smo imeli sveto mašo v cerkvi v Vipavi, za konec pa so nam naše kuharice pripravile odlično pojedino v dijaškemu domu.

Maja, 2. c

Zbrala in uredila Andreja Premrl

JESENSKO DOGAJANJE NA OŠ VIPAVA

Čas od novembra do decembra je nek vmesni čas med dogodki. Med zlato jesenjo in čarobnim božično-novoletnim praznovanjem.

V šoli se ne godi kaj posebnega – vedno krajše dneve napolnujemo s poukom, dnevi dejavnosti, prireditvami. (Kaj je morda to le izgovor, da se ne lotim pisanja; ko pa »steče«, ne znam nehati?) V novembru so si devetošolci v okviru tečajne oblike pouka gospodinjstva ogledali pohištveni sejem in etnografski muzej v Ljubljani. Učence tretjega razreda je pritegnil skrivnostni svet kraškega podzemlja in legenda o Erazmu Predjamskem. Izkoristili so zelo ugodno ceno vstopnine in preživeli lepo dopoldne.

Košarkarji so nadaljevali s tekmovanjem v šolski košarkaški ligi, nogometaši so zmagali na medobčinskem turnirju v Dobravljah.

Prav vsi pa smo – in tudi starši ste – zbirali star papir. V naši garaži se je tako kup iz dneva v dan večal, ob zaključku akcije je tehtal skoraj dvanajst ton, v Podnanosu pa dobre tri tone..

Zelo odmeven v pravem pomenu besede je bil nastop tolkalcev iz Filharmonije v vipavskem kulturnem domu. Poleg bobnov, zvončkov in ksilofona smo slišali še zvoke skodelic, loncev, žlic, kuhalnic. In če je ob našem vračanju v šolo »zapel« kakšen smetnjak, sprejmite to z dobronamernostjo: učenci so koncert doživeli in želijo sami raziskovati zanimiv svet vibracij in odmevov.

Naši prvošolčki uspešno spoznavajo šolo. Nekateri morda prvič tudi z zahtevami, prvimi dolžnostmi. Ko ni več vse dovoljeno, otroško prisrčno, vse oproščeno brez opravičila. Šola je pač zahtevna in vsako leto so zahteve večje. Tudi to je priprava na življenje.

Sprejeli smo jih v skupnost učencev. Prireditve je kot lok povezovala šola nekoč s šolo v sedanjosti. Bosonogi šolarji v starih šolskih klopih so zapeli Stoji učilna zidana (mi smo v mislih ponavljali besede z njimi) in nam v folklornem nastopu prikazali igre nekdanjih dni. Tudi prizor iz italijanske šole je pripoved o času, ki je na srečo za nami (ali pa opomin za vrednotenje slovenščine, odnosa do naroda).

Za sedanjost so poskrbeli učenci prvega razreda. Vsi so se zbrali na parketu sredi telovadnice in nestrpno pričakovali, da bodo zaslišali znano pesmico o pekovem avtomobilu. Zvočniki so ostajali nemi, lička so rdela, kotički ustnic so se premikali in zadrega je naraščala. Saj ni preprosto: stati takole prvič sredi telovadnice pred polnimi tribunami... Prav olajšano smo si vsi oddahnili ob prvih akordih – hja, v šoli nekdanjih dni tehnika ni povzročala neprijetnosti. Samo košček krede, tabla (morda palica), pero, črnilo; nobenih CD-jev, računalnikov, pretežkih knjig in delovnih zvezkov. In kako so včasih ljudje lepo pisali! Občudovali smo Gregorčičev rokopis ob prireditvi, ki so jo v spomin na goriškega slavčka pripravili osmošolci. Res so bili to učenci, ki se učijo slovenščine v tretjem nivoju, sam dogodek pa je bil za šest. Dve šolski uri sta prehitro minili – s pripovedovanjem o življenju in delu Simona Gregorčiča ter z recitiranjem njegovih pesmi sta čas polnila dobra poznavalce in ljubitelja poezije gospoda Anton Pavlica in Ivan Krašna, učenci pa so ob videoprojekciji fotografij planinskega sveta in vodovja recitirali pesmi. Res lepo in doživeto. Da bi kljub toplemu vremenu na pozabili na decembrska pričakovanja, smo poskrbeli pri tehniških dnevih. Učenci sedmega in osmega razreda so izdelovali okraske, čestitke, svečnike, jaslice..., skratka vse za EKO sejem, ki bo 22. decembra v šolskih prostorih. Izkupiček v šolskem skladu bo za humanitarne namene ter za nadstandard. Saj so nadstandard zdaj že vsa tekmovanja s kotizacijami, priznanja, plakete...

Ker zime še ni, jo skušamo pričarati z okrasitvijo oken in zimskimi pravljičami. Upam, da jih bodo učenci napisali in ilustrirali, učiteljice zbrale in izbrale najlepše – vse pa nas bodo spomnile na vonj po cimetu, mahu, na utripajočo svetlobo plamenčkov svečk in morda tudi na zavijanje in bučanje burje.

Do počitnic si bodo učenci ogledali vsaj dve gledališki predstavi, obiskali Šolski muzej, nastopali na prireditvi Korajža velja – vabimo vas v telovadnico v ponedeljek, 18. decembra peto in šesto

šolsko uro, tamburaši bodo nastopili v Novi Gorici ob petdesetletnici Zavoda za šolstvo..., pa še kaj se bo zgodilo.

V šoli ni nikdar dolgčas (morda kdaj učencem); menjavajo se trenutki, ko je treba z vso resnostjo reagirati na nezaželeno vedenje, pa tudi trenutki, ki dajejo moči. Žuboreče pripovedovanje drugošolk s predpasniki, ki ponosno ponudijo in povedo, da so same pripravile zelenjavni namaz (sadne kupa je bila takooooo dobra, da jo je zmanjkalo); pozdravi na hodnikih, razstavljeni likovni izdelki..., kaj še hočete več? Prijazna pripomba obiskovalcev šole, da pri nas učenci še pozdravljajo, pohvala, da so bili na prireditvi dobra publika, da urejeno vstopajo na avtobuse – je plačilo za vsakodnevno prizadevno delo vseh zaposlenih v šoli. Res – šola stoji na učiteljih – ti pa brez podpore sodelavcev in sodelovanja s starši ne zmorejo izpolniti vseh zahtev, pričakovanj in izzivov današnjega časa. Hvala vsem, ki se trudite in se trudijo v dobro otrok.

Leto se izteka – kakršnokoli je že bilo. Na minule dogodke nimamo več vpliva, ostajata nem danes in misel na jutri. Če je danes naporen, prenapet, nas teži in ubija, so besede Anselma Grūna žarek svetlobe, mehkoba topline – prijetno pričakovanje prihodnjih dni:

»Bodi dober do sebe in pozoren na to, kaj potrebuje tvoja duša. Ne naloži si preveč, bodi sproščen, sprejmi se takšnega, kakršen si... Prisluhni tihemu glasu svojega hrepenenja – tedaj se bo tvoje življenje izpolnilo.«

*Alenka Nussdorfer Bizjak,
ravnateljica*

Na šoli so Krokodilja usta

Letos se na goški šoli govori, da so v zgornji učilnici na široko odprta krokodilja usta. To niso prava krokodilja usta. Ne, to je samo simbol in celo ime za delavnico in skupnico enajstih živahnih, radovednih, delavnih in pridnih otrok, ki se lahko izražajo z ustvarjanjem na vseh področjih, povezanih z glasbo.

Delavnica je dobila ime po pesmici Krokodil, ki so jo člani pevskega zbora lani prepevali pod vodstvom Sare Furlan. Pesmico imajo posneto za spomin na zgoščenki, ki so jo dobili ob koncu šolskega leta in je bila narejena samo zanje.

Otroci so se doslej najbolj izkazali v pesniškem ustvarjanju. To pravzaprav najraje počnejo. Vsaki pesmici namenijo tudi čudovite ilustracije. Pesmice nato dobijo glasbeno vsebino. Vsak avtor čaka, kdaj bo dobila njegova pesem glasbo, da jo bo lahko izvajal ob spremljavi kitare skupaj s prijatelji v delavnici.

Vsaka pesmica je posebej lepa, zanimiva. In ker je najlepše peti svoje pesmice, te odzvenijo zelo ubrano in melodično. Pri delu v delavnici upoštevam ideje otrok in njihovo brezmejno domišljijo. Otroke vodim, jim svetujem in pomagam uresničiti njihove zamisli. Moram tudi dodati, da naši mladi ustvarjalci nimajo vedno uspešnih ustvarjalnih dni. Kdaj pa kdaj jih tudi piči neka posebna muha, ki se po njej kažejo simptomi lenobe in nagajivosti.

Veliko veselje mi je delati z otroki in biti priča njihovemu ustvarjanju. Vesela sem, da mi je bila dana možnost, da lahko prihajam mednje dvakrat na teden.

Maja Sajovic

DAN ODPRTIH VRAT CENTRA JPV VIPAVA

V petek, 1. decembra 2006 je potekal v Centru JPV Dan odprtih vrat. Po nekajletnem premoru smo se ponovno odločili, da kljub naši »odprtosti za drugačnost«, še dodatno predstavimo delovanje naše ustanove širši javnosti, prebivalcem Vipave, okoličanom ter drugim predstavnikom vzgojno-izobraževalnih ustanov ali društev.

Dan smo si zamislili kot dan dejavnosti, ki so potekale v obliki delavnic, v katere so bili razporejeni prav vsi učenci, ki se usposabljaajo v naši ustanovi. Po kratkem kulturnem programu, kjer se je predstavil pevski zbor in člani dramske skupine z igrico Tinko Polovinko, je sledilo ustvarjanje v številnih umetniško-kreativnih delavnicah: plesna, glasbena in likovna delavnica, oblikovanje gline, tiskanje na blago, kuhanje, izdelovanje daril, igralne urice, gibalne aktivnosti in fotografska delavnica. Delo v delavnicah je potekalo od 10. do 12. ure, v popoldanskem času pa so učenci razstavili svoje izdelke, prave male umetnije, enkratne in neponovljive.

Na dan odprtih vrat pa smo povabili tudi naše zaslužne sodelavce, upokoence. Ti so se vabilu odzvali v polnem številu, od 45 upokojenih sodelavcev se je dneva odprtih vrat udeležila kar polovica. Z njimi so radi spregovorili tako učenci, varovanci, kot tudi nekdanji sodelavci. V sproščenem razgovoru se je utrnila marsikatera ideja in iskrica, ki jim je včasih polepšala delovni dan. Veseli smo bili tudi pohvale naših sodelavcev, saj so opazili marsikatero novost v hiši ali pridobitev.

zanimanjem si je ogledala ne samo delo v delavnicah, ampak tudi zdravstveno-terapevtski, socialni program ter razvojni oddelek vrtca.

Na ogled smo postavili tudi izdelke (voščilnice, izdelki iz gline, ogrlice, servietna tehnika, semenke...) naših otrok, katere je bilo možno tudi kupiti.

Dan odprtih vrat smo zaključili v poznih popoldanskih urah s prijetnimi in zanimivimi vtisi, ki so nam jih podarili ter zaupali številni obiskovalci. Za učence in varovance pa je bil dan odprtih vrat predvsem priložnost pokazati, kaj vse znajo, kaj vse zmorejo in kaj vse so se naučili.

*mag. Erna Žgur,
ravnateljica*

Special Olympics European Youth Games – Rim, 2006

Od 30. septembra do 5. oktobra so v Rimu v Italiji potekale igre mladih Specialne Olimpiade Evroazijske regije.

*Slovenska ekipa v gostiteljskem mestu Fiuggi
Foto Tanja Princes*

sedeminpetdeset reprezentanc. V teh dveh dneh so se tekmovalci pripravljali na tekmovanja, se zabavali, spoznavali znamenitosti mest in se družili z lokalnim prebivalstvom.

Otvoritvena slovesnost, ki je bila organizirana na starem rimskem športnem prizorišču, Stadio dei Marmi, je bila uvod v petdnevni, tekmovalni del.

V sedmih športih se je pomerilo 1500 športnikov iz 57 držav. Ponujeni športi so bili: atletika, gimnastika, plavanje, balinanje, bowling, nogomet in košarka. Športnike je spremljalo 400 trenerjev.

V okviru Specialne olimpiade deluje tudi družinski program, v katerem je tokrat sodelovalo 3.000 družinskih članov. Vabljenih je bilo 800 različnih gostov, 300 predstavnikov medijev. Približno 20.000

Igre mladih so potekale prvič v zgodovini specialno-olimpijskega gibanja, in sicer pod geslom »Pripravi se za igro«. Namenjene so bile mladim ljudem med dvanajstim in enaindvajsetim letom starosti z manj razvitimi intelektualnimi sposobnostmi s ciljem opogumiti te ljudi, da premostijo ovire, sklepajo nova prijateljstva in pomagajo graditi bolj prijetno, odprto in tolerantno družbo.

Kot je običajno za velike Specialno olimpijske dogodke, so se igre pričele že dva dni prej, torej 28. septembra s programom mest gostiteljev. Lokalne skupnosti v regiji Lazio je gostilo

*Zlate medalje za 1. mesto
Foto Tanja Princes*

*Košarkarji se ogrevajo za tekmo s Turčijo
Foto Tanja Princes*

otrok in mladostnikov iz regije Lazio je bilo vključenih v različne aktivnosti povezane z igrami, tako pred njimi kot med samimi igrami. Pri izvedbi iger je pomagalo 2.000 prostovoljcev. Spremljajoči program je vseboval evropski simpozij o inkluziji mladih ljudi z manj razvitimi intelektualnimi sposobnostmi prek športa, in zdravstveni program za športnike. V zdravstvenem programu so sodelovali zdravniki iz različnih evropskih držav, v času iger so opravili pregled vida, sluha, gibljivosti in zob ter pregledanim športnikom izdali priporočila in ustrezna pomagala.

Zaključek iger je bil petega oktobra v večernih urah v športnem centru Giulio Onesti, kjer je bila tudi sicer večina tekmovališč in prostor za druženje.

Slovenska ekipa je štela 24 športnikov, spremljalo jih je 8 trenerjev. Tekmovali smo v štirih športih: v atletiki 8 tekmovalcev (287 tekmovalcev iz 54 držav), v plavanju 4 tekmovalci (240 tekmovalcev iz 49 držav), v balinanju 2 tekmovalca (80 tekmovalcev) in košarkarska ekipa, ki je štela 10 igralcev (21 ekip).

Ekipa je skupaj dosegla 16 medalj; 5 zlatih, 7 srebrnih in 4 bronaste.

Del slovenske ekipe so tvorili tudi trije tekmovalci iz Centra Janka Premrla Vojka iz Vipave, kar je za naš Center velik uspeh. Še posebej zato, ker smo dosegli kar dobre rezultate:

Marko Logar in Blaž Troha sta kot člana košarkarske ekipe dosegla peto mesto, Klemen Škvarč pa je nastopil v atletiki in zasedel četrto mesto v tekih, ter prvo mesto v štafeti.

Ob tej priložnosti se udeleženci Iger mladih Specialne Olimpiade v Rimu želimo zahvaliti donatorjem: **Bajc d.o.o., Duka - Sonja Pudgar, Zavarovalnica Triglav, Občina Ajdovščina - Marjan Poljšak, Fructal Ajdovščina, Kobra, Lekarna Ajdovščina, Klet Vipava**

S pomočjo zbranih sredstev donatorjev smo opremili naše tri tekmovalce in poskrbeli za njihovo pot v Rim.

*Tanja Princes,
športna mentorica*

MOJA PRVA VOŽNJA S KAMIONOM

V petek me je prišel iskat moj tata. Tata je šel v Anhovo po cement, ki ga je peljal do Ljubnega. Z njim sem se peljal domov. Vendar to ni bila vsakodnevna vožnja. Moj tata je šofer kamiona s silosom. S kamionom sem se peljal prvič v svojem življenju. Tata me je posedel na sedež in me privezal z varnostnim pasom. Kamion se je med vožnjo tresel, jaz pa sem se malo »guncal« sem pa tja. Občutki so bili zelo dobri.

V Ljubnem sva spraznila cement iz silosa. Medtem ko sva raztovarjala tovor, je zelo ropotalo in šumelo. Potem me je prišla iskat moja mama, ki me je odpeljala prav do doma. Tata pa se je s kamionom odpeljal mimo Ljubljane v Trzin.

Jaz si nisem mislil, da bo moj tata naredil izpit za kamion. Mislim, da je bilo težko, da testi niso bili lahki. Zanj sem držal pesti. Upam, da mu je v tej službi dobro. Čeprav je res, da mora vsako jutro že zelo zgodaj vstati. Šef ima mojega tata rad. Tudi njegovi sodelavci ga imajo radi. Mislim, da je plača, ki jo dobi, kar dobra.

Upam, da bo celo življenje, kar ga ima še pred sabo, ostal v tem poklicu in bo vozil kamion. Želim si, da bi se vsak dan lahko vozil z njim. Upam, da bo še kdaj kakšna priložnost, da se bom spet peljal z očetovim tovornjakom.

Kamion, tata in jaz

Tata, želim ti veliko sreče pri opravljanju tvojega poklica. Srečno vožnjo, tata! Rad te imam, Danilo!

*Povedal: Dejan Roter PP5.c
Zapisala: učiteljica Lilijana Koren*

BIL SEM NA OHCETI

Poročna torta v gostilni

V soboto sem bil na ohceti. Poročila sta se moj stric Janez in njegova punca Brigita. Nevesta je imela lepo dolgo obleko v barvi šampanjca. Poroka je bila na občini na Bledu. Mladoporočencema smo nazdravili s šampanjcem in jima čestitali. Jaz sem jima rekel: «Čestitam za ohceti!» Srečen sem bil, da se je moj stric oženil. Svatov nas je bilo veliko. Mislim, da so bili tudi on veseli. Moja babica je bila prav posebno srečna. Zelo si je želela, da bi se njen sin in Brigita poročila. Pri cerkvi na Brezjah smo se še vsi skupaj fotografirali. Potem smo šli na letališče Lesce, kjer je gostilna, v kateri smo imeli večerjo. Stricu in njegovi ženi smo nazdravili z vinom. Babica je spekla domače piškote in orehovo potico. Po večerji sta Brigita in Janez razrezala poročno torto. Na ohceti sem se zabaval do enih zjutraj. Na tej poroki mi je bilo všeč.

Brigita je mlada in pridna. Mojemu stricu (svojemu možu) bo pomagala voditi hotel Pri Matijonu. Tu imajo devet sob in dva apartmaja. Oddajajo jih gostom, ki pridejo na Bled. Brigita se z gosti pogovarja v angleškem jeziku. Zna pa tudi druge jezike in uporablja internet.

Povedal: Dejan Roter PP5.c

Zapisala: učiteljica Lilijana Koren

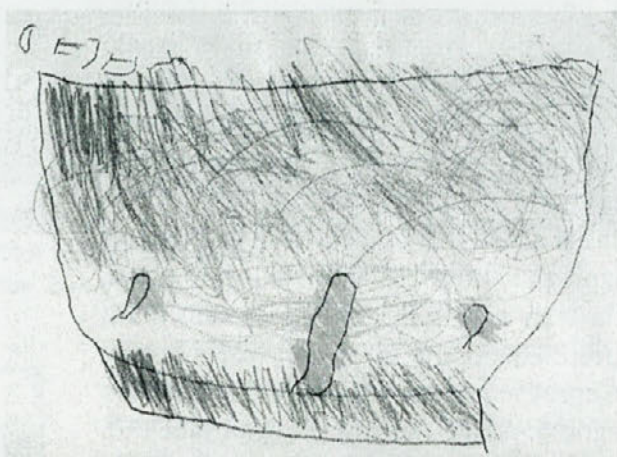
MOJ DOM

*Svoj dom imam rad.
Svoje starše imam rad.
Mislim, da me imajo tudi oni radi.*

*Babico imam prav posebno rad.
Mislim, da me ima tudi ona rada.
Zato sem ji v četrtek,
ko sem šel domov,
nesel sliko,
da jo bo spominjala name.*

*Je pa tudi res,
da če bo ona umrla,
je ne bom nikoli pozabil.*

*Mislim, da se sedaj po operaciji dobro počuti.
Ko je bila v bolnišnici,
sem jo vsak dan poklical po telefonu.
Babico imam prav posebno rad.
V mojem srcu ima prav posebno mesto.*

*Doma je lepo.
Res pa je,
da si želim iti živet na svoje,
kupiti si svoje stanovanje.
Takrat bi k babici hodil samo na obisk.
Upam, da se mi bo ta želja uresničila
in da takrat ne bodo jokali za menoj.*

Povedal: Dejan Roter PP5.c

Zapisala: učiteljica Lilijana Koren

NA TEKMOVANJU

V Radovljico smo se odpeljali z dvema avtomobiloma. Tanja je tja šla malo prej, da so se še vse natančno dogovorili. Jaz sem šla z drugim avtomobilom. Med potjo smo se enkrat izgubili in smo zato poklicali Tanjo, da nam je povedala za pot. Ko smo prišli, so me že čakale moja babica in mama. Iz avta so me presedli na voziček in potem smo šli počasi eden za drugim do garderobe. Bila je gneča.

Pred tekmovanjem smo se v garderobi preoblekli v tekmovalne majice s kratkimi rokavi ter vzeli vse rekvizite. Potem smo malicali. Jedli smo potičke. Pred pričetkom iger je sledil slovesen govor.

Tekmovala sem v metu žoge, zbijanju žogice s stožca, šli smo skozi tunel in zavese. Mene je spremljala Matejka. Vsi so me spodbujali. Helena je zapisovala rezultate na list. Ob koncu vsakega dela tekmovanja je zaigrala glasba. Tako smo vedeli, da se je treba premakniti na drugo prizorišče. Moje tekmovanje je mama fotografirala s fotoaparatom. Potem pa je šla k babici na tribuno in vse spremljala od tam.

Ko je bilo iger konec, je bila še podelitev priznanj in medalj. Malo smo tudi peli in plesali. Bilo mi je všeč, bilo je lepo, vendar kar naporno in utrudljivo. Petru pa je lahko žal, da ni šel zraven. Sem pa tudi jaz zadovoljna, da sem šla jaz namesto njega. Videla sem, kje je Radovljica. Naše tekmovanje so tudi posneli. Kmalu se bomo videli na televiziji. Če ne bi imeli treningov in vaj v Centru, se gotovo ne bi tako dobro odrezali.

Povedala: Nina Notersberg PP5.c

Zapisala: učiteljica Lilijana Koren

Iz otroškega vrtca

GRADNJA NOVEGA VRTCA V VIPAVI

Ljudje živimo v mnogih svetovih, tistih ki jih skrivamo znotraj sebe in tistih, ki jih vidimo, občutimo in doživljamo zunaj. Naš zunanji svet nam lahko nudi zavetje in izziv ali neugodje in nemir. Lahko nas vabi ali odbija. V vrtcu se srečujemo otroci in odrasli, majhni in veliki, občutljivi in manj občutljivi. O pomenu in vplivu prostora na otrokov razvoj je v zadnji letih nastala velika sprememba. Odnos med arhitekturo in življenjem je pomemben element vzgoje.

Veliko časa je bilo potrebno, da so dozorela spoznanja o prepotrebni gradnji novega vrtca v Vipavi.

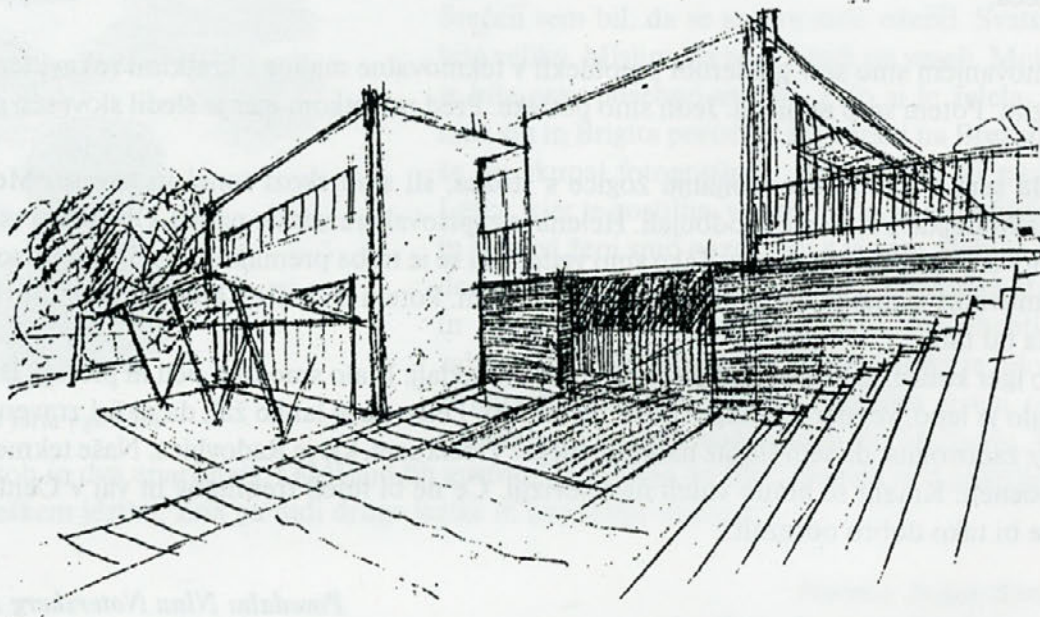
Najslajše so tiste stvari, na katere uresničitev čakaš najdalj časa. Bilo je že tik pred zdajci, tam nekje v letu 1992, ko naj bi se začela gradnja vrtca v Vipavi. V istem času so že potekali pogovori in priprave na lokalne spremembe, katere so Vipavci čakali dolga leta. Dobili so svojo občino. Seznam želja je bil dolg, finančne možnosti občine pa omejene. Novogradnja vrtca se je pomaknila na rep občinskih investicijskih potreb. Zares se je začelo, ko je v javnost pricurljala vest, da je novogradnja vrtca uvrščena na lestvico investicij Ministrstva za šolstvo in šport.

Nov vrtec bo. Starejši ljudje pogosto uporabljajo rek: «Kjer je začetek, je tudi konec». In začetek je. Podpis pogodbe z izbranim izvajalcem Gradbenim podjetjem Marc d.o.o. ter investorjema Občino in Ministrstvom za šolstvo in šport je potekal 4.10.2006.

Lokacija objekta se nahaja na mestu vojaške ambulate v sklopu poslovnih površin v Južni vojašnici v Vipavi. Objekt je zasnovan tako, da se bo lepo vključeval v okolje in bo obenem prijazen bivalni

prostor za otroke. Nov pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca dovoljuje zgradbe, ki obsegajo največ šest igralnic in seveda potrebne spremljajoče prostore. Etažnost kot tudi delitev na dva objekta omogoča razporeditev funkcij po posameznih samostojnih sklopih: igralnice, dodatni prostori, gospodarski prostori ter uprava. Tako sta v pritličju nameščena gospodarski in upravni del, v nadstropju, ki se vklaplja v naravne gabarite, pa igralnice. Dvignjeno pritličje omogoča postavitev igralnic na osončeno, zavetrno jugo-vzhodno stran.

V objekt bo mogoče vstopati na dveh različnih nivojih, tako da bo omogočeno koriščenje objektov tudi funkcionalno prizadetim obiskovalcem. Koncept fasad je podrejen postavitvi objektov ob novonastajajočem trgu ter tako s svojim mestotvornim oblikovanjem poudarja javno funkcijo.

Vrtec ni le otrokov življenjski prostor, ampak je poleg družine najpomembnejši dejavnik za spodbujanje razvoja otrok. Gospod Robert Fulghum je dejal: *«Modrost me ni čakala na vrhu planine po dolgotrajnem vzponu šolanja, ampak v peskovniku na otroškem igrišču. Vse, kar sem potreboval za življenje, sem se naučil že v vrtcu: vse deli z drugimi, igray pošteno, imej prijatelje, vsako stvar vrni tja, kjer si jo našel, počisti za seboj, ne jemlji stvari, ki niso tvoje, opraviči se, če koga prizadeneš.»*

Velikokrat slišimo izrekati besede, da so otroci naše največje bogastvo. Veseli smo, da tokrat ni ostalo le pri besedah. Zato se še enkrat zahvaljujem vsem občinskim svetnikom, podžupanji in županu, da so projekt pripeljali do uspešnega začetka.

Meri Uršič,
ravnateljica OV Ajdovščina

RAČKE IN PIKI

V vrtcu Vipava, v skupini RAČKE, poteka projekt: *«MOJ PRIJATELJ PIKI.»* Glavni cilj tega projekta je, da otroci spoznajo Pikijeve slikanice, ter jih doživljajo tudi skozi druga področja (umetnost, gibanje, matematika, družba in narava). Poudarek tega projekta je na gibalnem in jezikovnem področju. Skupaj s pomočnico sva izbrali Pikija zato, ker ima dobre lastnosti. Je kuža, ki rad pomaga prijateljem, ki rad raziskuje, ki se rad igra... In takšni naj bi bili tudi mi. Piki bo tisti prijatelj, ki nas bo vodil skozi celo šolsko leto, ter nam priskočil vedno na pomoč.

Naša pesmica, ki nas bo spremljala skozi celo šolsko leto bo:

PIKI RAD SE IGRA,
MEHEK JE IN PUHAŠT,
VEDNO SE SMEHLJA,
LE POGLEDAŠ GA IN VEŠ:
JA, TA PA ZNA,
VSAK RAD GA IMA.

Izdelali sva lutko Piki, ki nama pomaga pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

Pikija so otroci sprejeli za svojega, s Pikijem se počutijo varnejši, pomaga jim pospravljati igrače, z njimi zaspi, z njimi se igra, pleše, poje in raziskuje...

Ta kuža je v skupini RAČK tretja oseba, ki pomaga otrokom in vzgojiteljicam pri uresničevanju ciljev.

Agata Petkovšek in Nives Drinič

BILO JE NEKOČ, TEGA JE DAVNO ŽE ...

V vrtcu Podnanos je od začetka oktobra do sredine novembra potekal projekt Bilo je nekoč... v katerem so sodelovali otroci iz obeh skupin s svojimi vzgojiteljicami. V projekt so bili vključeni tudi starši in stari starši ter krajani iz Podnanosa in okolice.

Namen našega projekta je bil, da bi otrokom približali življenje nekoč in jih ozavestili, da so v preteklosti ljudje živeli skromno, strpno, delavno, v odrekanju, a bolj umirjeno. Današnji čas nam omogoča, da so vse želje in potrebe takoj uresničene in zadovoljene, človeku pa ne prinašajo prave sreče in zadovoljstva. Živimo skupaj, a hkrati drug mimo drugega, ne najdemo časa in topline zase in za bližnjega.

Cilji našega projekta so torej bili, da otrok sodeluje v pogovorih o tem, kaj je bilo, in o tem, kaj je danes; da spozna domači kraj in se seznanja s tem, kako so ljudje včasih v tem okolju živeli in delali; s pomočjo zgodb, obiskovalcev, izletov, knjig itd. spozna pomembne dele lokalne skupnosti; otrokom želimo približati

Njami, še polente mi dajte!

narodnostno izročilo in tako stare običaje, ki so bili živi v daljni preteklosti, a jih čas že peha v pozabo; hkrati pa spoznavajo pojem »skromnost« kot nekaj pozitivnega ter »starost« dojemajo kot vrednoto.

Živimo v okolju, kjer je še mogoče najti stare zgradbe, prostore, stare predmete, opremo in običaje... vse to smo izkoristile in vključile v načrt projekta, ki je bil sestavljen iz petih nalog.

Otroci so pekli krompir v žerjavici

Ob svečki pa je tiho sedela in šivala *fazejteline* (nogavice) teta Genija.

V drugi nalogi smo preko otroške ljudske in strokovne literature spoznavali stare pripovedke, pesmice, šaljivke, običaje, plese in igre.

Da bi otroci lažje začutili skromnost prehrane tistega časa, smo kot tretjo nalogo na bližnjem travniku v suhi strugi pekli krompir v žerjavici. Šel nam je zelo v slast, celo najbolj izbircni otroci se ga niso branili. Ob tem smo se z otroki pogovarjali, kako so si takrat otroci na paši krajšali čas z igrami, ki so si jih sami izmišljali in s tem bogatili svojo domišljijo.

Del tega načina življenja smo si z otroki ogledali v kratkih prizorih iz filma *Pastirci*, ki je bil posnet po literarni predlogi Franceta Bevka.

V četrti nalogi smo doživeli prijetno vožnjo s starim lojtrnikom in kobiljo Pupko. France Županov, stari oče ene od deklic iz našega vrta, je bil sam pripravljen, da otroci doživijo, kako so se včasih prevažali, tovorili, kako so potovali...

Med vožnjo je pomagal še Miloš, stari oče enega od dečkov, ki je imel vlogo *žlajfarja*. Med projektom se nam je ponudila možnost, da si v Hraščah pri Rozalnih ogledamo molžo in poskusimo pravo domače kravje mleko. Gospodar in gospodinja sta nam hlev spraznila (ostale krave so šle na pašo) in pripravila tako, da smo si vsi lahko molžo ogledali od blizu. Na domačem dvorišču nam je mleko zelo teknilo.

Projekt smo zaključili s srečanjem za starše in stare starše ter z razstavo naših izdelkov in starih predmetov. Ves čas projekta so nam otroci v vrtec prinašali različne stare predmete (iz hiše, hleva, *kambre*, delavnice...), ki smo jih želeli prikazati na razstavi.

Že dopoldan istega dne (9.11.06), smo z otroki zamesili testo za kruh in opazovali, kako je vzhajal. Vsak otrok je oblikoval svoj hlebček. Vzhajane hlebčke smo odnesli k teti Danici Nežni, ki nas je že čakala s toplo krušno pečjo. Opazovali smo jo, kako je hlebčke namazala z

Prva naloga nas je popeljala k stari vaški arhitekturi. Z otroki smo opazovali in primerjali staro in novo gradnjo. V Podbregu smo si ogledali še dobro ohranjeno staro hišo s kamnitimi stopnicami, lesenim *gankom*, črno kuhinjo z ognjiščem in s *kambro*. Otroci so bili navdušeni in začudeni nad tako posebnim in nenavadnim bivalnim prostorom. Konkretno so lahko videli, kako drugačne življenjske navade so bile takrat. Dim z ognjišča, ki je napolnil vso hišo, otroke ni motil, saj se je v kotlu že kuhala prijetno dišeča polenta, ki jo je prijazna teta Rina zabelila z ocvirki.

Vzgojiteljice so obiskovalce pričakale v vopavskih nošah

jajčkom in jih z loparjem položila v vročo peč. Sveže pečen kruh smo ponudili popoldan pri odprtju in ogledu razstave.

Otroci so za starše in stare starše zapeli, zaplesali stare ljudske pesmi in plese, za prijetno vzdušje pa je poskrbel osnovnošolec Domen Božič s svojo diatonično harmoniko. Vzgojiteljice pa smo ob kolovratu zapele Slomškovo pesem *Predice*, ki jo je uglasbil Gustav Ipavec. Pri tem nas je spremljala Erna Andlovec. Za nastop in vodenje po razstavi smo si vzgojiteljice pri Folklornem društvu Vipava izposodile narodne noše, s katerimi smo vsem še bolj približale stare čase.

V naslednjem tednu je bila razstava odprta za ogled tudi za širšo okolico. Z udeležbo na razstavi smo bile prijetno presenečene, saj smo na ta način tudi širšemu okolju predstavile ves trud in delo, ki smo ga skupaj z otroki, starši in krajanji vložile v celoten projekt.

Otroci in vzgojiteljice bi se ob tej priložnosti radi zahvalili vsem, ki so nam ves čas projekta nudili pomoč, vzpodbudo, ideje... Brez dobrega sodelovanja vrtca, staršev, krajanov, Folklornega društva Vipava, projekt ne bi zaživel.

*Včasih je lušno b'lo,
naj bo še nam tako,
kot v starih časih,
k' nazaj jih ne bo.*

Vzgojiteljice Irma Jež, Irena Kodre, Alenka Močnik in Alenka Rehar

Iz društev

KRVODAJALCI IN PROSTOVOLJCI RK NA IZLETU V SLOVENSKEM PRIMORJU

Po uspešni tridnevni krvodajalski akciji v začetku oktobra je Območno združenje RK Ajdovščina kot vsako leto povabilo na izlet najbolj zaslužne prostovoljce in krvodajalce. Cilj letošnjega potepa je bilo Slovensko Primorje.

Z avtobusom smo se odpeljali do solinarskega muzeja, ki leži sredi Krajinskega parka Sečoveljske soline. Ogledali smo si solinarsko naselje, kjer je okoli 150 ostankov hiš, nekaterih že docela podrtih. Dve sta obnovljeni in sta vključeni v Muzej solinarstva na prostem. V njih smo si ogledali orodje nekdanjih solinarjev in spoznali postopek pridobi-

vanja soli ter si ogledali njihovo skromno domovanje. Žal pa soline počasi propadajo, saj se nasipi podirajo, voda poplavlja fonde, del solin se pogreza v morje in se izsušuje. Obsežne ravnice so porasle s trsjem in trsteniko. Po trstičju kar mrgoli krilatcev. Ornitologi so prešteli okoli 140 ptičjih vrst, od katerih jih 60 tu gnezdi, druge so večinoma preletne.

V neposredni bližini solin se nahaja vrtnarija Grašič, kjer svojo pozornost namenjajo predvsem kaktusom. Tu smo lahko občudovali 1600 različnih vrst kaktusov, najstarejši je star kar 51 let in je

bil vzgojen na tej vrtnariji. Pot smo nadaljevali do Portoroža, kjer smo napravili postanek za kratek sprehod ter klepet ob kavi.

Po oddihu smo se odpeljali na Debeli rtič v Mladinsko zdravilišče in letovišče Rdečega križa Slovenije, ki ga obdaja park z bujnim sredozemskim rastlinjem in predvsem številnimi redkimi rastlinami. Vse to smo si lahko ogledali ter izvedeli vse o negi in vzgoji parka od njihovega dolgoletnega in zelo prizadevnega vrtnarja.

V zdravilišču smo imeli tudi organizirano kosilo, ki je minilo v zelo sproščenem in veselem razpoloženju. Z nami je bila tudi naša dolgoletna delavka RK ter krvodajalka in aktivna prostovoljka ga. Fani Škerl iz Ajdovščine, ki je konec septembra praznovala svoj 80. rojstni dan. Vsi skupaj smo ji zaželeli še veliko zdravja in čimveč lepih in veselih trenutkov med svojimi dragimi.

Domov smo se vrnili v večernih urah, nekateri bolj, drugi manj utrujeni, vendar pa vsi polni lepih vtisov.

*Vera Kodrič,
predsednica OZ RK Ajdovščina*

JESENSKO LETOVANJE V RABCU

Društvo upokojencev Vipava je v začetku letošnjega oktobra pripravilo letovanje za svoje člane v Rabcu, kamor odhajamo že 10 let.

Letošnjega smo dobro izkoristili. Čeprav je jesen že kar krepko zakorakala v deželo, lahko rečemo, da je bilo vreme idealno za ta letni čas. Sonca je bilo na pretek, pa tudi morje je bilo še dovolj toplo, da so najbolj hrabri lahko zaplavali.

Dnevi so nam minevali na krajših in daljših sprehodih, ob nabiranju »čajčkov«, jutranjem in popoldanskem kopanju v bazenu, kjer je gospa Judita poskrbela, da ni manjkala pesem. Tujci so nas v začetku opazovali in ploskali, potem pa so se nam pridružili, da je skupno izzvenela tudi tista O sole mio in Rozamunda. Zvečer smo ob pesmi in plesu zaključili dan.

Odpravili smo se tudi na celodnevni izlet z ladjo na Cres. Čudovito sončno vreme, odlična kuhinja naših gostiteljev in harmonikaš so pripomogli k enkratnemu vzdušju. Rabac je majhno istrsko mesto, ki nas je navdušilo predvsem z urejenostjo, prijaznostjo ljudi,

čudovitimi plažami in kristalno čistim morjem. Tu smo si nabirali moči za dolgo zimo, ki je pred nami. Naše počitnikovanje se je po devetih dneh bližalo koncu, čeprav kar nismo hoteli brezskrbnosti zamenjati za vsakdanje domače skrbi.

Vendar je tudi tokrat narava poskrbela, da je bilo slovo lažje. Na dan odhoda je zjutraj sonce sicer posijalo, zapihal pa je tudi hladen veter, ki je dal slutiti, da je letošnjega "indijanskega poletja" nepreklicno konec. Pa nasvidenje, Rabac! Sklenili smo, da te obiščemo spet prihodnjo jesen.

Vsem občanom želimo vesele božične praznike in srečno v letu 2007.

Boža Madić

SREČANJE MATURANTOV UČITELJIŠČA TOLMIN

Prav v času trgatve je bilo v Vipavi srečanje maturantov, ki so končali učiteljišče v Tolminu 1965. leta.

Srečanje je vsako leto v drugem kraju Slovenije. Udeleženci srečanja so prišli iz raznih predelov Slovenije. Lep sprejem so doživeli v prostorih Društva upoko-jencev v Vipavi. Gospa Vida Bajec in gospod Viko Curk sta se predstavila tam s čudovitim skečem. Gospod Viko jih je nato popeljal po Vipavi. Spoznali so

veliko naravnih lepot, kulturne dediščine, bogastva zgodovine. Vsi so se čudili, kako ima tako majhen kraj toliko lepot.

Sledila je malica pri vinogradniku Benčinu v Ložah. Pridna gospodinja je pripravila domače dobrote, v kleti so se odžejali z odličnim jabolčnim moštom in vinom. Predvsem Gorenjcem je bil zanimiv prikaz trganja grozdja, dovoz v klet in stiskanje grozdja v mošt. Na dvorišču so si ogledali razstavo šestnajstih sort grozdja. Proti večeru pa je sledil zaključek srečanja v gostišču pri izviru Hublja nad Ajdovščino.

Vsi so rekli: Zelo lepo je bilo v Vipavski dolini.

Justina Krapež

ZA DOM IN DRUŽINO

SVETA NOČ, BLAŽENA NOČ

Najlepša božična pesem je nastala po golem naključju

Smo v božičnem času, ko nas bo pesem *Sveta noč, blažena noč* spet ogrela in združila naša srca v duhovno zbranost. Ko to pesem tako z veseljem prepevamo, niti ne pomislimo na njeno čudežno zgodbo. O tem, kako je nastala, je veliko napisanega, posnet pa je bil tudi film. Pesem je nastala pravzaprav v veliki stiski, ko so odpovedali orgelski mehovi v cerkvi sv. Nikolaja v Oberndorfu pri Salzburgu. Vzrok za to so bile miši, ki so nažrle meh in uničile glasbilo. Kaplan Mohr in organist Gruber sta se morala hitro znajti in nekako rešiti nastalo situacijo. Pri maši je bilo treba zapeti kakšno lepo pesem za božično polnočnico. Kaplan Mohr je hitro napisal besedilo nove pesmi, ga oddal organistu Gruberju, ki je to besedilo uglasbil že po nekaj urah za dvospev in zbor. Za spremljavo si je izbral takrat posvetno kitaro, ker so bile orgle pokvarjene. Tako je nastala pesem *Sveta noč, blažena noč* in je bila prvič zapeta v mali cerkvi sv. Nikolaja pri Oberndorfu leta 1818. Torej jo prepevamo že 188 let, kar je dokaz njene nesmrtnosti. Pesem je počasi osvajala verne ljudi in se širila. Organist Gruber jo je šele leta 1854 javno predstavil, ko je napisal pismo in ga poslal v Berlin. V njem je zapisal, kako je pesem nastala in predstavil pesnika in skladatelja. Vendar ima za dokončno uveljavitev te pesmi največ zaslug berlinski kraljevi pevski zbor, ki jo je uvrstil v svoj program. Tudi cesarju in družini je bila pesem zelo všeč, zato je svetoval, naj jo uvrstijo v božično polnočno mašo v vseh cerkvah na Nemškem. Pesem se je nato razširila po vsem svetu in je bila prevedena skoraj v vse jezike. Za nas Vipavce je zanimivo to, da je z njo

povezan tudi vipavski rojak, g. Radoslav Silvester (1841 - 1923), nabožni pesnik in pisatelj, ki je živel in umrl v Vipavi. Pesem *Sveta noč* je prvi prevedel v slovenščino in jo leta 1879 objavil v katoliškem tedniku *Zgodnja danica*. Sedanje besedilo *Svete noči* pa je priredil Gregor Pečjak.

Posebej slovesno se ta pesem poje vsako leto opolnoči v kapelici, ki je nastala na mestu porušene cerkvice sv. Nikolaja v Oberndorfu. Tam se zberejo zbori iz Avstrije, Nemčije, pa tudi iz drugih evropskih držav, tako da imajo verniki priložnost slišati pesem *Sveta noč*, blažena noč v več jezikih in v res odlični izvedbi na izvornem mestu.

Čeprav kaplan Joseph Mohr ni bil velik pesnik in Franz Xaver Gruber ni bil velik glasbenik, sta svetu podarila pesem, ki je s svojim blagovestnim sporočilom obkrožila svet. Oba sta bila preprosta človeka brez bogastva. Mohr je celo umrl v veliki revščini leta 1848. In še zanimivost: ker zanj niso našli za upodobitev primerne slike, so odprli njegov grob na pokopališču v Wagrainu. Zdaj počiva avtor besedila najbolj znane božične pesmi v svetu v grobu brez glave, njegovo lobanjo so vzdali v steno oberndorfske kapelice.

Kdor poje, slabo ne misli, pravi pregovor, kdor pa v cerkvi poje, dvakrat moli. Petje je kulturno bogastvo in ima veliko izrazno moč. Še večje pa je bogastvo v naših dušah, če s pesmijo molimo in slavimo Boga. zato lahko rečemo, da je pesem *Sveta noč*, blažena noč naše duhovno bogastvo po milosti božji.

Magda Rodman

Oberndorfska kapelica, v katero je vzdana lobanja Josepha Mohra

V VESELEM PRIČAKOVANJU

Pismo našega misijonarja Sandija iz Slonokoščene obale

V veselem pričakovanju praznika rojstva našega Gospoda Jezusa Kristusa, lep pozdrave s Slonokoščene obale! Advent je čas pričakovanja božiča, a tudi voščil, pozdravov in osebnih novic, ki niso še našle poti v elektronske medije. Bog se je približal ljudem, da se lahko tudi mi z njegovo pomočjo približamo drug drugemu in si izmenjamo dogodke, misli in pričakovanja. Gospa Magda Rodman je v navezi z dvema misijonarjema: z menoj in z gospodom Jankom Kosmačem, ki je njen sošolec iz osnovne šole in je v sosednji župniji Gabiadi. Torej, dvakrat hvala njej in vsem, ki sodelujete pri tem glasilu. Vsem Vipavcem, ki nas povezuje naš kraj, naša zemlja in to glasilo, obilo božje milosti in trdnega medsebojnega sodelovanja v novem letu. Da bi skupaj delali za duhovni in materialni napredek.

Veliko je dogodkov, ki so zaznamovali odhajajoče leto. Naj se najprej ustavim ob dogodku, ki je bil izjemen. Slonokoščena obala je bila prvič udeleženka svetovnega nogometnega prvenstva. Poletje se je vrtelo okrog žoge. Za predjed je Slonokoščena obala pospravila Slovenijo. Za posladek pa še razpadajoči del naše prejšnje države. Toda bolj kot nogomet sam, je bilo zame zanimivo 'obrobno' dogajanje. Vsi člani reprezentance Slonokoščene obale igrajo v tujini, velika večina v Evropi, in to precej uspešno. Mladi v nogometaših vidijo svoje idole, ki so uspeli, ki so slavni, ki so si pomagali do spodobnega življenja. Evropa se tako predstavlja za mlade Afričane kot dežela upanja, dežela, kjer se da uspeti. Zato se veliko pogovorov med mladimi vrti okoli problema, kako priti na Zahod. Tukaj

je namreč po normalni poti težko dobiti delo. Mladih ljudi je veliko, delovnih mest pa precej manj. Nova mesta se praktično ne odpirajo. Priti na državno fakulteto v normalnem roku in v poštenem razpisu je skoraj nemogoče. Ko si končal šolanje, pa nov boj za službo. Če nimaš 'botrov', če ne mažeš levo in desno, je težko dobiti kaj pametnega. Državne službe so bolj redke in so ponavadi že vnaprej oddane za bližnje sorodnike in tiste, ki službo praktično kupijo. Čeprav so plače bolj slabe, pa je možen še postranski zaslužek z izsiljevanjem in z izmišljenimi taksami. V zasebnih podjetjih plače tudi niso boljše, le socialna varnost je šibkejša. Tisti mladi, ki imajo dostop do interneta, iščejo poznanstva: nekateri zaradi dopisovanja, drugi pa poskušajo srečo, če bi morda spoznali koga, ki bi jim pomagal na Zahod ali jih celo poročil. Kriza in delitev države ustvarjata veliko negotovost in apatičnost med mladimi, zato ni čudno, če se želijo iz tega položaja in nekateri vidijo izhod v odhodu. Problemov pa je veliko, ker tukajšnje šole in diplome v Evropi niso priznane. Tudi nivo znanja ni na zavirljivi ravni. Vendar dolgotrajna kriza sili ljudi, predvsem mlado generacijo, da išče novih možnosti za boljše življenje. Zato je bilo v tem letu toliko poskusov odhodov v Evropo, predvsem iz podsaharske Afrike.

Zaradi zamika začetka šolskega leta se je tudi pastoralno leto pričelo nekoliko pozneje. Vendar je sedaj že v polnem teku. Pastoralno leto na misijonu zaznamuje predvsem kateheza za odrasle, mlade in otroke. Zanimivo je, da je k verouku vpisanih veliko mladih: več kot polovica vseh, ki se pripravljajo na zakramente. Druga zanimivost so mladinske skupine in gibanja. Na našem misijonu imamo štiri mladinska gibanja. Mladi razmeroma radi prihajajo skupaj in se pogovarjajo o raznih življenjskih temah. Vsa ta gibanja imajo svojo organizacijo, tako na škofijski, kakor na državni ravni. Vsako gibanje ima svoje poudarke in svoje metode dela. Skavti naj bi bili bolj v stiku z naravo in odprti za služenje. Dijaško in študentsko gibanje sta bolj usmerjena v družbeno udejstvovanje na podlagi vere. Mladi delavci poskušajo prenesti vero v svoje delovno okolje in iskati rešitve na praktični ravni z evangelijskimi načeli. Tudi otroci v osnovni šoli imajo svoje združenje.

Srečanja pripravljajo mladi sami, duhovniki ali pa sestre so samo duhovni voditelji. Tudi v večjih vaseh imajo ponekod mladinske skupine. Veliko je odvisno od zavzetih posameznikov, ki kljub mnogim oviram vztrajajo in delajo za dobro Cerkve in mladih. Vse letošnje leto so se vrstili poskusi, da bi se razdeljena država končno zedinila. Pa ni bilo pravih rezultatov. Trenutno je kar napeto, saj se merijo moči, kdo bo imel glavno besedo v državi; predvsem, kdo bo poveljeval vojski in policiji. Mednarodna skupnost bi rada dala več moči prvemu ministru, ustava pa daje več oblasti predsedniku, ki pa ga uporniki ne sprejemajo. Letos ni bilo vojaških spopadov. Med raznimi demonstracijami in v 'čistilnih akcijah' pa je življenje izgubilo na desetine ljudi. Za veliko politiko zelo majhna izguba. Vsaka stran želi potegniti še od mrtvih predvsem dobiček zase.

Leto na misijonu se je pričelo z blagoslovom. Gospod župnik Pavel Bajec je blagoslovil novo kapelo v čast Marije Device. Tukaj je navada, da se na misijonih, na vaseh in tudi na zasebnih dvoriščih postavljajo lurške votline. Seveda to niso vedno prave votline, vdolbene v hrib. To so kapele, zidane na ravnem, in vsak jo naredi po svojem okusu. Kapele pa so običajno oblečene s kamenjem, da dobijo podobo kamnite votline. Pri nas smo se odločili za nekoliko večjo kapelo, pokrito s pločevino, da so ljudje v senci, tudi ko pripeka sonce.

Druga polovica tega leta pa se je začela z zidavo župnišča. Polovica prve plošče je že zalita. Denarna vira sta dva. Domačini redno prispevajo s svojimi darovi, ki pa seveda ne morejo slediti ritmu gradnje. Zato so drugi vir sredstev prispevki dobrotnikov iz Slovenije in seveda tudi vaši. Hvala vam za vse darove, s katerimi podpirate misijone in še posebej naš misijon! Veliko se dela tudi po vaseh. Dve veliki kapeli sta bili pokriti in sedaj se dodaja omet in druga notranja oprema.

V juliju je bil naš škof Barthélemy Djabla imenovan za nadškofa naše cerkvene pokrajine. Obenem je ostal naš upravitelj v pričakovanju imenovanja novega škofa.

Božični čas je za naše vasi čas duhovnega veselja, saj v tem času odrasli in mladi po vaseh pristopajo k zakramentom. Advent pa je obdobje duhovne priprave, predvsem

duhovnih vaj za vse, ki bodo krščeni, ki bodo prejeli prvo sveto obhajilo ali se poročili. Ob koncu iskrena zahvala za vse dobro: bolnim za vaše trpljenje, darovano za misijone; vsem, ki molite, pa vztrajnosti v tem plemenitem delu, ker se tihe in vztrajne molitve spreminjajo v nove kristjane.

Vse vas pozdravlja tudi g. Pavel Bajec, ki je bil letos na dopustu in je tudi v Vipavi maševal. Blagoslovljen božič in v novem letu 2007 milost zdravja in razumevanja! V molitvi vedno povezani.

*Vaš Sandi Skapin,
misijonar*

TEDEN KARITAS - ALI ME IMAŠ RAD?

Od 26. novembra do 3. decembra bo v Sloveniji potekal Teden Karitas pod geslom »Ali me imaš rad«. Tako zgovoren naslov ali bolje vprašanje je namenjeno nam vsem. Letos bomo govorili predvsem o pomoči otrokom, do katerih smo pri Karitas še posebej občutljivi. Ne bi rada ponavljala že tolikokrat izrečenih besed »da človek ne živi samo od kruha«, kar nedvomno drži. Drži pa tudi, da tudi od praznih obljub in besed ne more živeti. Nedvomno pa je, da prav otrok potrebuje kruh za telo in dušo. Zato je potrebno pomagati tako tistim otrokom, ki jim starši zaradi nizkih dohodkov ne zmorejo kupiti stvari, ki jih potrebujejo, kot tudi tistim, ki jim starši ne zmorejo ali ne znajo dati ljubezni, varnosti, vzgoje, predvsem pa dobrega vzgleda.

Zato nekaj podatkov o programih, ki jih izvajamo pri Karitas in so namenjeni pomoči otrokom tudi na področju Vipavske doline:

Da bo korak v šolo vesel: Pred začetkom letošnjega šolskega leta smo razdelili 1300 zvezkov, 150 flomastrov ter za 630.000 SIT bonov za plačilo učbenikov v knjigarnah ali v šolah. Starši so izbrali veliko oblačil in obutve, za nekatere smo kupili tudi šolske torbe in nogavice. Med letom prihajajo prošnje za pomoč pri plačilu toplega obroka v šoli, plačilo šole v naravi in drugih stroškov, ki so za šolarje nujni.

Posvojitev na razdaljo pomeni, da družina, skupina ali posameznik daruje za določenega otroka najmanj 5.000 SIT mesečno za dobo enega leta. Na ta način prejema mesečno dogovorjeni znesek kar 42 otrok, kar pomeni 2,5 mio. SIT letne pomoči otrokom v Vipavski dekaniji. Predlog za vključitev v Posvojitev na razdaljo večinoma pripravi Župnijska

Karitas, ki otroka potem tudi spremlja. Marsikateri starši se kljub težki finančni situaciji težko odločijo za to obliko pomoči, ker jih moti beseda 'posvojitev', toda to je le redna pomoč, v večini primerov ni med darovalcem in otrokom nobenih stiskov, razen voščila ob praznikih, ki ga pošljejo v pisarno Karitas in se to potem posreduje naprej.

Druge oblike materialne pomoči: Posredna pomoč, ki je namenjena družinam v stiski (v katerih je tudi veliko otrok) je pomoč v hrani, obleki, pohištvu, plačilu raznih nujnih računov. Pri dodelitvi tovrstne pomoči velja Pravilnik o kriterijih za materialno pomoč Karitas, tako da je tudi pri nas potrebno pokazati dokument o dohodkih. V letošnjem letu smo prvič dobili hrano (mleko, testenine, moko, riž, sladkor, ješprenj) iz intervencijskih zalog EU, ki je namenjena pomoči družinam in posameznikom. Če povem samo podatek, da smo pri nas razdelili več kot 40.000 litrov mleka, si lahko vsak predstavlja, koliko dela in skrbi sloni na sodelavcih – prostovoljcih Karitas. Vendar smo bili deležni tudi veliko zahval, predvsem številnih družin, ki pomoči

niso nikoli dobivale, niti zanjo prosile. In zaradi tega se spleča vztrajati.

Otroci, ki so nastanjeni v Materinskem domu na Cesti in v Varni hiši na tajni lokaciji so potrebni drugačne oblike pomoči, seveda je potrebno marsikomu zagotoviti tudi osnovne pogoje za preživetje in nuditi varno streho nad glavo, še bolj pomemben pa je občutek sprejetosti in ljubezni. Še največ pozornosti je potrebno nameniti tistim, ki so doživljali nasilje ali zlorabo.

Program Popoldan na Cesti letos praznuje peto obletnico delovanja. Seveda ne sam, poleg drugih krajev po škofiji, se v naši dekaniji izvaja še na Slapu. Bogdan Žorž in zaposleni

strokovni delavki, peljejo program na več nivojih; prvi je vključevanje dijakov srednjih šol in primernih odraslih z namenom, da osnovnošolskim otrokom pomagajo pri premagovanju učnih težav in kvalitetnejšemu preživljanju prostega časa. V preteklem šolskem letu je bilo v program vključenih 56 osnovnošolskih otrok in 31 prostovoljcev. V okviru tega programa je začela delovati Svetovalnica za otroke, mladostnike in starše. To svetovanje poteka individualno v smislu piramidalnega sistema, kjer je Bogdan Žorž tisti, ki svetuje svetovalcem oz. sam vzame v obravnavo nekatere primere.

Šola za starše letos praznuje četrto leto delovanja. Dr. Nives Ličen, sicer docentka na FF je Karitas ponudila svoj čas in talent za

delo s starši, povabila je še druge priznane strokovnjake. V prostorih Karitas vipavske dekanije smo izpeljali tri letnike, in sicer z naslovi: Čustva, ki gradijo družinsko skupnost, Kako pomagati otroku pri učenju in Ljubezen ni dovolj – ali ima mama vedno prav? Šele ob pogledu na veliko število učiteljev in vzgojiteljev ter hkrati očetov in mater mi je postalo jasno, da mlade družine tovrstno izobraževanje in druženje res potrebujejo bolj kot kruh.

Počitnice otrok Biseri, počitnice družin, Počitniški tabori v Soči so programi, ki otrokom in njihovim staršem ponujajo veselo

druženje, strokovni in človeški pristop, predvsem pa duhovno hrano, ki jo otroci in starši danes še kako potrebujejo.

Upam in želim, da bi bilo, tudi zaradi nas, čimmanj žalostnih otroških oči. V lanskem letu je bila likovna kolonija Umetniki za Karitas posvečena otrokom. Ob dnevu odprtih vrat je slikar prinesel sliko, ki jo je poimenoval Vesela deklica. Izročil mi jo je z besedami: »Želim, da moja slika vsaj malo pomaga, da bi bilo čimveč veselih otrok«. In morda tudi zaradi njegove slike, ki jo je kupil turist na razstavi v Kranjski Gori, bo za nekega otroka dan lepši.

Letošnja, že 12. po vrsti, likovna kolonija Umetniki za Karitas je posvečena mladim družinam. Prvič bodo dela na ogled in v prodajo na Dvorcu Zemono pri Vipavi 25. novembra. Vsako razstavljeno delo nosi v sebi, poleg umetniškega sporočila, tudi sporočilo dobrote, kajti izkupiček od prodanih del bo šel v sklad Nazareška hišica, ki smo ga pri Karitas ustanovili za pomoč mladim družinam pri reševanju stanovanjske problematike. Zato smo tudi za moto izbrali besede bl. M. Terezije: »Naredite iz vašega doma in vaše družine drugi Nazaret, kjer vladajo ljubezen, mir, veselje in edinost, kajti ljubezen se začne doma.« Prav to iz srca želim vsem vam.

Jožica Ličen

DOBRODELNI KONCERT S SLOVENSKIM OKTETOM

Na dan 1. decembra je v športni dvorani Škofijske gimnazije Vipava potekala slovesnost ob desetletju delovanja Lions kluba Zemono, ki so jo obeležili z dobrodelnim koncertom. Z vstopnino zbrana sredstva bodo tako namenili družini v stiski.

Po nagovoru predsednika Kluba gospoda Jordana Polanca, v katerem je poudaril plemenitost dobrodelnosti in obenem zaželel vsem navzočim srečo v novem letu, je »spregovorila« glasba, jezik, ki ga razumejo vsi, ne glede na narodnost, raso, versko ali drugo pripadnost.

Na koncertnem večeru, ki ga je umirjeno povezovala Ingrid Kašca Bucik, je številnim poslušalcem zapel Slovenski oktet, ki letos praznuje 55-letnico delovanja. Skozi oktetove vrste je do danes šlo preko štirideset odličnih pevcev, ki so vsi čutili veliko moralno odgovornost do imena, ki ga predstavljajo. V svojem dolgoletnem delovanju je sestav slovensko pevsko kulturo dvignil na najvišjo raven in jo ponesel po vsem svetu. Umetniški vodja ansambla je od leta 2000 dr. Mirko Cuderman. Koncert je bil razdeljen v dva dela. Začeli so z *Ascendit deus* Iacobusa Gallusa, sledile pa so skladbe *Otče naš* Petra Iljiča Čajkovskega, *Njest Svjat* Stevana Mokranjca, *Ave Maria* Franza Biebla, *Večerni ave* Antona Foersterja, *O kresu* Petra Jereba in kot zadnji prvega dela so zapeli Simonitijevo *Pesem galebu* ter Kernjakovo *Katrcu*, ki jo z doživetjo odpetim solističnim delom vedno na novo oživi drugi tenorist Janez Triler. Naj na tem mestu omenim tudi ostale člane okteta: kot drugi tenor poje še Rajko Meserko, prva tenorja sta Andrej Ropas in Vladimir Čadež, baritona Jože Vidic in Primož Dekleva, najnižja pa Matej Voje in Janko Volčanšek. Kot posamezniki so odlični solisti, kot sestav pa zvenijo ubrano, zvočno, glasovno zlito in predvsem zelo muzikalno.

Med krajšim premorom je predsednik Lions kluba Zemono skupaj s predsednikoma še dveh sosednjih lions klubov izročil ravnateljici Centra za usposabljanje invalidne mladine mag. Erni Žgur ček za dobra dva milijona slovenskih tolarjev, namenjen nakupu vozila za prevoz gojencev. Nato je oder spet pripadel pevcem. Drugi del je bil namenjen ljudski pesmi, tudi drugih narodov. Najprej so zapeli štiri slovenske ljudske, in sicer *Pa se sliš'* v priredbi Karola Pahorja, *Kangalilejsko ohcet*, za katero je priredbo napisal Franc Marolt, *N'coj je pa ena lepa noč* v priredbi Uroša Kreka in priredbo Sama Vremšaka *Ženka mi v goste gre*. Sledile so tuje ljudske, in sicer škotska *O waly, waly*, ruska *Večernij zvon*, židovska *Shalom* in *Joshua fit the battle of Jericho*, črnska duhovna.

Bučen aplavz je bil povod še za dva dodatka, dve Kernjakovi *Venček Koroških* in *Mojcej*. Brez slednje si njihovega koncerta skorajda ni moč predstavljati.

Res lep dogodek, ki pa ga je motilo neprimerno ozvočenje, predvsem v pevske delu, v skladbah, ki zahtevajo veliko mero decentnosti in zbranosti, saj sta se prav zaradi tega ves trud in skrb za natančnost izgubila.

mag. Lejla Irgl

VAŠ VRTIČEK

Lepo pozdravljeni, dragi ljubitelji narave in vrtnarjenja! Zima je čas, ko narava počiva, tako da na naših vrtovih nimamo veliko dela. Zato sem se tokrat odločila, da vam nekaj več napišem o zdravilnih zeliščih.

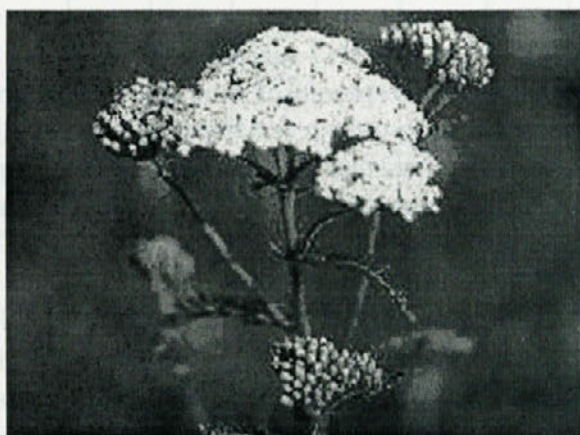
Mnogi od nas v boleznih posegamo poleg zdravil po raznih čajih, tinkturah in mazilih iz zelišč. Ljudski pregovor pravi, da v naravi za vsako bolezen raste rožca. Lahko smo samo veseli, da živimo v dokaj neokrnjeni naravi, kjer je naše okolje radodarno z zdravilnimi zelišči. Marsikdo sprehod v naravo izkoristi tudi za nabiranje koristnih rastlin. Vendar se moramo pri tem opraviilu držati določenih pravil. Najvažnejše je, da zelišča poznamo in da nabereemo samo toliko, kolikor jih potrebujemo. Pobiramo v lepem sončnem vremenu, v dopoldanskem času in v okolju, ki ni onesnaženo.

Večina zelišč ima največ eteričnih olj v začetku cvetenja, liste pobiramo mlade, popolnoma razvite, korenine pa izkopavamo v jeseni ali spomladi. Zelišča sušimo kolikor je mogoče hitro, v senci in na prepihu. Zelo uporabni so biosušilniki, kjer rastline posušimo v dveh do štirih urah. Velja pravilo, da hitreje ko posušimo zelišča, manj zdravilnih snovi izgubijo in lepšo barvo imajo. Suhe čaje shranimo v dobro zaprtih steklenih kozarcih, ki jih označimo. Na nalepko napišemo ime zelišča, kraj in čas nabiranja, ter pri katerih težavah ga uporabljamo. Večina čajev pripravimo tako, da dve čajni žlički droge (zelišča) prelijemo z 250 ml vrele vode in naj pokrito stoji 10 minut. Čajni napitek, ki ga uživamo pri prehladih, naj bo vroč in ga lahko sladkamo z medom. Čajev za zdravljenje ostalih bolezni ne sladkamo in naj bodo mlačni.

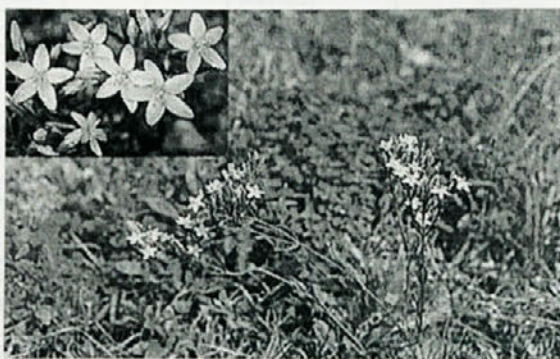
V tem prispevku vam bom zaradi pomanjkanja prostora opisala samo nekaj zdravilnih zelišč, ki jih sama nabiram in najpogosteje uporabljam.

NAVADNI RMAN - Cvetove režemo od julija naprej. Čaj moramo piti 3 krat na dan med jedjo. Rman uporabljamo pri želodčnih in črevesnih težavah, pri visokem pritisku, pri slabem teku, pri težavah z žolčem. Pospešuje odvajanje vode iz telesa. Zelo ga priporočajo ženskam, ki imajo težave z menstruacijo in krvavitvami, ki jih povzročajo miomi. Zdravljenje poteka tako, da vsak večer sedimo 20 minut na kopeli iz ene pesti suhega rmana, namočenega v 5 litrih vroče vode. Zdravljenje naj traja 3 tedne.

ARNIKA - Nabiramo cvetove, ki jih uporabljamo za zdravljenje udarnin, zvinov, revme, bolečin sklepov in mišic ter pri pikih žuželk. Arniko pripravimo tako, da 5 gr. suhih cvetov namočimo v 100 ml domačega žganja. Pustimo, da se namaka dva do tri tedne, medtem večkrat pretresemo. Tekočino precedimo in jo shranimo v temni steklenici. Za uporabo rahlo masiramo oboleli predel s tekočino, ki smo jo razredčili z vodo v razmerju 1 jedilno žlico tinkture v 250 ml vode.

TAVŽENTROŽA - Nabiramo jo, ko cveti in jo zelo na hitro posušimo. Uporabljamo jo pri povišani temperaturi, pri slabokrvnosti, jetrnih težavah, kožnih izpuščajih, pri slabokrvnosti, pri splošni slabosti, izčrpanosti, slabem teku, nizkem tlaku in želodčnih težavah. Čaj priporočajo pri zdravljenju raka s kemoterapijo, da se okrepi organizem. Pripravimo tako, da dve čajni žlički zelišča prelijemo z vročo vodo, premešamo in pustimo stati 5 minut. Pijemo lahko tudi nesladkan napitek, ki smo ga naredili tako, da 1 jedilno žlico tavžentrože namakamo v 300 ml mrzle vode 6-8 ur in nato segrejemo do temperature za pitje.

ŠENTJANŽEVKA - Nabiramo zgornji del rastline od junija do avgusta v času cvetenja. Znano je šentjanževko olje, ki ga naredimo tako, da 10 g malo ovenelih cvetov prelijemo z 100 ml hladno stiskanega olivnega olja. Steklenico napolnimo do vrha in jo postavimo na sončen prostor za 3 tedne. Olje precedimo in ga hranimo na hladnem v temni steklenici. Olje uporabljamo za zdravljenje površinskih ran, opeklin, ozeblin in drugih kožnih težav. Čaji iz šentjanževke pa so odlični za zdravljenje depresije, utrujenosti, nespečnosti in pri težavah s koncentracijo. Čaje pijemo pri omenjenih težavah najmanj 6 tednov po 3 skodelice na dan. Priporočajo ga tudi otrokom, ki imajo težave z zbranostjo pri učenju.

VRTNI MAJARON - Nabiramo ob cvetenju. Čajni poparek iz suhega ali svežega zelišča uporabljamo pri prebavnih težavah, pomaga pri izločanju vode iz telesa, pri vnetju dihal, katarju in hudem kašlju. Majaronovo olje uporabljamo za masažo krčnih žil in raznih kožnih obolenj. Naredimo ga tako, da pest posušenega majarona namočimo v 100 ml olivnega olja. Olje po dveh tednih precedimo in ga že lahko uporabljamo.

MATERINA DUŠICA ALI DIVJI TIMIJAN - Nabiramo nadzemne poganjke v času cvetenja. Pijemo 3-4 skodelice čaja na dan pri naslednjih težavah: glavobol, revma, išias, proti driski, krčih v želodcu in črevesju. Zaradi prijetnega vonja spodbuja tek in je prijetna začimba. Priporočajo se tudi kot kopel pri oslabilih bolnikih in otrocih, saj ima blagodejen in pomirjajoč učinek.

POPROVA META - Nabiramo liste tik pred cvetenjem. Uporabljamo jo kot čaj za zdravljenje: glavobola (tudi migrenskega), živčnosti, nespečnosti, krčev pri menstruaciji. Učinkuje na zmanjšanje želodčne kisline, zato blaži želodčne težave. Poprova meta je odlično sredstvo pri slabosti želodca, povezani z bruhanjem. Čaji iz poprove mete so zelo primerni za otroke in nosečnice.

V domači zeliščni lekarni lahko uporabljamo tudi čajne mešanice, ki jih naredimo iz dveh ali več zelišč s podobnimi zdravilnimi učinki. Včasih zdravilne čaje zaradi pomanjkanja časa ali nepoznavanja zelišča kupimo v lekarni ali pri zeliščarjih.

V veliko veselje pa nam je skodelica dišečega domačega čaja iz rožic, ki smo jih poleti nabrali nekje na sprehodu po okoliških hribih. Lepo bi bilo, da bi pri nabiranju in pripravi čajev sodelovali tudi naši otroci, saj bi jih tako navajali na naravno življenje in odgovornosti za lastno zdravje.

Veliko veselja in zdravja vam želim!

Marija B.

Naj vam za praznične dni ponudimo še kratek recept:

POREDNEŽI

Za pripravo teh piškotkov, ki se lepo prilegajo k vinu in drugim pijačam, potrebujemo 21 dag moke, 14 dag margarine, 7 dag sladkorja in sok ene limone.

Zgnetemo testo, ga razvaljamo in z modelčki oblikujemo piškote. Pečemo jih približno sedem minut. Pečene namažemo z marmelado in jih stisnemo po dva skupaj, po vrhu jih premažemo z ledenim prelivom. Zanj potrebujemo en beljak, štiri žlice sladkorja v prahu in sok limone. Piškote okrasimo z orehovimi jedrci ali lešniki.

ZA RAZVEDRILO

KRIŽANKA

			RAZLIČNA SAMOGLASNIKA	OSTAJANJE NA POLOŽAJU KLJUB TEŽAVAM	ŽENSKO IME	UTRJEVANJE, OKREPITEV, POVEČANJE		KEMLJSKI ZNAK ZA RADJI	KRAJ V ZASAVJU	VNETJE DOJKE ALI VZMENA	VRSTA ŽITA
		OBLIKA IMENA IVAN					PESNIŠKI STIH				
		NETENKA VZDAR					NOGOMETNI KLUB				
			OZEK PAS BLAGA					KRATICA MAMILA			
			STRADANJE								
		MANŠI HRIB						OČKA			
		ZAPOREDNI ČRAI					NACIST	SONJA PUDGAR			
											NIZEK ŽENSKI GLAS
					PRETLEKA ZA STENE						
					SMISEL, BISTVO (FIL.)						
SESTAVIL VLADIMIR ANŽEL	SLOVENI GRADEC		PREBIVALEC SKANDINAVSKE DRŽAVE					URADNI ZAHTEVEK ZA PREČEN STORILCA	IVAN LIKAR	KOS POHISTVA	
	VRSTA BARVE										
KRAŠE DNE BRAZILSKEGA VTELEMESTA			ISTOVRSNOST								
			KRAT. EVR. VESOLJ. AG.								
NAPELJAVA ŽIC, CETT						GRŠKA ČRKA	IVANA MEZE			PREBIVALEC VELIKE EVROPSKE DRŽAVE	PRITISK
							SLIKARSKA TEHNIKA				
SLOVENSKE POLJETNIK, FUŽINAR IN MLECEN, ŽIGA			IZSELJENEC, BEGUNEC								
			GLASBENA ZNAMENJA								
KITAJSKO MESTO V JUŽNI MANDŽURIJI					SLIKARSKA TEHNIKA						
					PLAČILO						
	GORAN KODELLA		PLJAČA ST. SLOVANSKI			MESNI IZDELEK					
	MOČNA STETLOBA		PTIČJA SAMICA			KRALJ ŽIVALI					
PRISTANIŠČE V JZ ANGLIJ							AVT. OZN. ŠIBENIKA			ERIK KRAPEŽ	
							VODLJIV ZRAKOPLOV			DEL USTNE ODPRTINE	
LUSTER								DULEC (NAREČNO)			
								JAPONSKA NAMIZNA IGRA			
ŠIVANKA			IME POSLANKE DRGL	AMERIŠKO IGRALN. MESTO, LAS SVETOPIŠ. GOROVJE						KRSTA	TABORNIK
PORTUGALSKI PRESEDNIK, ALARIO					ITALIJANSKI VELETOK			RASTLINA VINSKE TRTE			
					CUNJA			ZORAN THALER			
KLOBASE Z NADEVOM, KI MU PRIMEŠAMO KRI							PROMETNI, KLJUČNI ...				
							IME ITAL. IGRALKE MIRANDE				
	ENAKA SOGLASNICA		NAUKO ANALIZI								
	KATJA URŠČ		SOLMITZACIJSKI ZLOG								
NEMŠKO PRISTANIŠČE				EGIPČANSKI SVETI BIK				DEL VODOVODNE NAPELJAVE			
GORA V ISTRI				SLOVENSKA REVLJA, TUDI ŽENSKO IME				ŽOGA IZVEN IGRIŠČA			

REŠITEV iz 78. številke VG:

VODORAVNO: spor, stari, grad, dvig, ABBA, ona, krajinar, ion, Tura, dan, rin, bankomat, IRA, bit
NAVPIČNO: aki, bi, brodar, banana, SG, AJ, NK, strd, IT, Ob, Paavo Nurmi, ordinariat, RI, garant

“Franci, dolgčas mi je. Kupil si bom radio.”

“Pa kaj ti bo radio?”

“Poročila bom poslušal.”

“Potem se pa raje oženi! Poslušal boš poročila za naprej in nazaj, pa niti naročnine ti ne bo treba plačati.”

“Karlo, zbudi se že! Najin Gregec se joka že cele pol ure. Kaj nič ne slišiš? Jaz ga ujčkam in zibljem, ti pa kar smrčiš!” Saj ni samo moj otrok, od vsakega je pol!”

“Če je tako, potem pa ti kar ziblji svojo polovico, moja naj se pa kar dere!”

“Nas so učili, da sta mož in žena eno.”

“Ja, pred poroko sem tudi jaz tako mislil.”

“A zdaj ne več?”

“Zdaj vem, da sta deset: žena je ena, jaz pa ničla!”

“Pozdravljen, Marko! Za katero firmo pa zdaj delaš?”

“Še zmeraj za isto: za ženo in otroke!”

Planinsko društvo VIPAVA

vabi

planinske prijatelje in vse druge na

TRADICIONALNO

13. NOVOLETNO SREČANJE

NA PLAZU

1. januarja 2007

Ves dan vas pričakujemo s prijazno besedo in toplim čajem.

Sončnih, vedrih dni, drobnih pozornosti smo potrebni prav vsi.

Naj jih bo v letu 2007 čim več.

PLANINSKO DRUŠTVO VIPAVA

Vsem svojim strankam želijo vesel božič, uspešno, srečno in zdravo novo leto 2007

Kulturno društvo Lovski pevski zbor
Zlatorog Vipava

vošči
vesele božične praznike
in srečno novo leto

vsem glasbenikom,
pevcem in plesalcem
Kulturne skupnosti občine Vipava
in nanoškim lovcem.

TRGOVINA

tika

NOVA GORICA

Bevkov trg 6,
5000 Nova Gorica
Tel.: 05/330 24 20
Fax: 05/330 24 21

NOVA GORICA

MERCATOR CENTER
Industrijska c. 6,
5000 Nova Gorica
Tel.: 05/330 24 22
Fax: 05/330 24 23

VIPAVA

Glavni trg 17,
5271 Vipava
Tel.: 05/364 31 74

BANI

Vipava

Trgovina in šiviljstvo

Sreča je mozaik prijazne besede,
nasmeha, spodbude, pomoči, spoštovanja...
Sestavljamo ga vsak dan, vsako leto, življenje
celo...

SREČNO V 2007

mini market

»CAJNA«

Majda Andlovec s.p.
Beblerjeva 6, 5271 Vipava

AMBROŽIČ NEVENKA

PIZZERIJA JOLLY

odprto vsak dan od 9h do 21h
tel.: 05/ 36 65 487

BAR PRI MARJANCI

BOJANA d.o.o. VIPAVA
VOJANA REHARJA 3
5271 VIPAVA

GOSTINSTVO
Danica Gregorc s.p.
Vinarska 5, VIPAVA

Vinarska 5, 5271 VIPAVA
telefon: 05/36-71-245, gsm: 031/817-843

bar
»KRHNE«

Ivanka Krhne - Čipič
Glavni trg 5, 5271 Vipava

Gostilna Bernik Podfarovž

Zdenka in Frenk
Bernik
Ulica Ivana Ščeka 2
VIPAVA
Telefon:
(05) 36-65-217 gostilna
(05) 36-63-178 doma
e-mail: podfarovz@volja.net

*Srečno in uspešno 2007 želimo
našim gostom in krajanom*

TOPLA MALICA

URŠKA TROŠT s.p. & MILKA JEŽ s.p.
Trg Pavla Rušta 3, VIPAVA
tel. 05/366 51 65

HAIR STUDIO *Simon*

Simon Rodman

HAIR STUDIO SIMON
Vojana Reharja 4
5271 Vipava
tel.: 05/ 36 65 084

frizerski salon

Frizerski salon Laura
Laura Nusdorfer s.p.
Glavni trg 16b
5271 Vipava

☎ 05 - 368 72 72
✉ fs.laura@email.si

torek - sredo - četrtek:
09:00 - 12:00 / 14:00 - 19:00
petek: 09:00 - 19:00
sobota: 08:00 - 14:00
ponedeljek: zaprto

Laura

Avtoservis FERJANČIČ

JOŽE FERJANČIČ S.P.
ZEMONO 23, 5271 VIPAVA
Tel.: 05/36-65-910, GSM.: 031-370-564

JAKLIČ d.o.o.
Gradiška cesta 5
5271 Vipava, SLOVENIJA
telefon: 05/ 36 44 330
telefax: 05/ 36 44 335
e-pošta: jaklic.doo@siol.net

www.jaklic.com

INSTALATERSTVO KLEPARSTVO

- Vodovodne instalacije
- Prezračevalne, odsesovalne in klimatske naprave
- Strešno kleparstvo

Miroslav KODELJA s.p.

Na produ 17
5271 Vipava
tel/fax: 05/36 65 403 - GSM: 041/406 778
e-mail: miroslavkodelja-sp@siol.net

S.A.T. TROŠT d.o.o.

Vojkova 42, 5271 VIPAVA, tel.: 05/ 3665-194, 3687-113, fax: 05/3687-114

S ERVISIRANJE AVTOMOBILOV
A VTOPREVOZNIŠTVO
T RGOVINA Z DROGERIJSKIM MATERIALOM

ENOTA VIPAVA, Vojkova 42, tel.: 05/ 3687-113
ENOTA AJDOVŠČINA, Tovarniška 4/A, tel.: 05/ 366 38 26

*Cenjenim strankam voščimo
vesele božične praznike
in srečno novo leto.*

SKAPIN PAVEL s.p.

elektro - instalacije - vzdrževanje

Beblerjeva 13, Vipava
tel. 05/36 65 800, 041/698 621

**VAM ŽELI VSE DOBRO IN
SREČO!**

A.T.S.
AVTOPREVOZNIŠTVO, TRGOVINA,
STORITVE

Gomizelj Tomislav s.p.
vodja dejavnosti

Stanovanje:
Gregorčičeva 21
5271 Vipava
tel.: 05/ 36 65 024
GSM: 041 616 869

Sedež podjetja:
Gregorčičeva 21
5271 Vipava
tel.: 05/ 36 85 060

E-mail: gomizelj.tomislav@siol.net

AVTO UKMAR

IGOR UKMAR s.p.

Gradiška c. 3, 5271 VIPAVA
tel.: (05) 3687010 fax.: (05) 3687011

- PRODAJA VOZIL IN SERVIS HYUNDAI, SUZUKI, MITSUBISHI, PROTON, SUBARU
- AVTOELEKTRIKA
- REDNO SERVISIRANJE IN MENJAVA GUM (ČIŠČENJE INJEKTORJEV, MONTAŽA IN POLNJENJE AVTOKLIM...)
- AVTOMATSKA AVTOPRALNICA

*Vsem cenjenim strankam, občankam in občanom
želimo vesel božič in srečno ter zdravo novo leto.*

KNJIGOVODSKI BIRO

Milena Ličen s.p.

Trg Pavla Rušta 6
5271 VIPAVA
tel. 05/36-85-146

PALETA

d.o.o.

Gradiška cesta 6,
5271 Vipava
tel: 053 68 53 10
fax: 053 64 00 28

e-mail: palleta.doo@siol.net

SEKCIJSKA GARAŽNA VRATA
ELEKTRO POBONI NA DALJINSKO UPRAVLJANJE

POLJŠAK

SERVIS d.o.o.

Zemona 9
5271 VIPAVA
Slovenija

Milan Poljšak

PLESKARSTVO

tel.: +386 (0)5 368 70 13
fax: +386 (0)5 366 58 90
GSM: +386 (0)41 76 08 74

VULKANIZERSTVO GOLOB

servis, storitve, prevozi

Peter Golob s.p.

Goriška 6, 5271 Vipava
tel.: 05 36 87 160
pisarna: 05 36 87 161
fax: 05 36 65 420
GSM: 041 727 830

e-mail: vulkanizerstvo.golob@siol.net

odprto: od 8h do 12h, 14h do 18h,
sobota: od 8h do 12h

V prihajajočih božičnih in novoletnih
praznikih vam želimo obilo veselih in
prijetnih trenutkov,
v novem letu pa veliko poslovnih in
osebnih uspehov ter srečno in varno
vožnjo.

Pooblaščen serviser za traktorje LANDINI.

MASAŽA-PEDIKURA-SOLARIJ

HORVAT METOD

Beblerjeva 2
5271 VIPAVA

TEL.: 05 368 51 76
05 368 51 77
GSM.: 041 249 002

*Naredite nekaj zase!
Prepustite se čudoviti masaži telesa,
pedikuri nog in toploti solarija.
Pričakujemo Vas!*

knjigarna in papirnica

ČRTICA

Vipava

Glavni trg 15, 5271 Vipava,
tel.: (05)36-85-086, fax: (05)36-85-087,
e-mail: kpertica@siol.net

Doma: Paljk Alojzija, Vipavski Križ 15, 5270 Ajdovščina,
tel.: (05)36-88-830

Vsem občanom želimo
vesele božične praznike
ter srečno in uspešno
2007.

V novem letu vam želimo veliko
osebne sreče in poslovnih uspehov.

Hvala za zaupanje.

**ZAVAROVALNICA TRIGLAV, D.D.
OBMOČNA ENOTA NOVA GORICA**

PREDSTAVNIŠTVO AJDOVŠČINA
GORIŠKA CESTA 23A,
TEL: 05 365 86 00

ZASTOPSTVO VIPAVA
GLAVNI TRG 16,
TEL: 05 368 50 62

**HRANILNICA IN POSOJILNICA
VIPAVA D.D.**
Glavni trg 15, 5271 Vipava
Tel. 05/3664-500

**Sreča prebiva v kakšni prijazni vasi,
včasih počiva na gozdni jasi,
ali pa se skriva med prihodnjimi časi.**

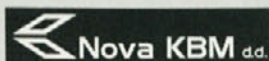
Tone Pavček

Naj bo to voščilo kakor stisk roke. Zato
Vam z najlepšimi željami voščimo
srečo, uspehov in zadovoljstva v
prihajajočem letu.
**VAŠA HRANILNICA S 110-LETNO
TRADICIJO!**

Z zaupanjem.
Z dobrimi izkušnjami.
Z roko v roki.

SKUPAJ.

V novo leto 2007.
Naj bo uspešno.

Cvetličarna Tadej

Voščimo vam
blagoslovljene
božične praznike
in srečno
novo leto
2007.

Vipava

05/36 65 025

031/665 990

TRGOVINA "ZELENI VRT"

JANEZ d.o.o.

Gradiška 13, 5271 Vipava

Tel.: 05/ 368 52 36, tel./fax: 366 52 14, mobilni: 041 719-333

Urniki: vsak dan od 8.30 - 16.30, sobota od 8.30 do 12. ure

ŠIROKA PONUDBA VSEH VRST SADIK IN TRT

- okrasne, gozdne
- lončnice, trajnice
- cvetoče grmovnice
- semena, čebulice
- sadike, citrusi, kiwi
- svetovanje

UGODNE CENE!

- domači radii
- krompir
- jabolka

SADIKE MARONOV!

Jagodičevje:

- jagode
- robide
- ribez
- taybery
- maline

- SADJE, ZELENJAVA
- KITAJSKI PORCELAN
- GLINASTA POSODA
- RAZNE ZEMLJE
- zemlja za trte
- BIOAKTIV, BIOGRENA
- HUMKO ZEMLJA

Se priporočamo!

PRIŽGALI SMO VSE LUČI

Svetlo, toplo, varno in prijazno
leto 2007.

SKAPIN

ARS
moda obutve

PAPRIKA

*La
Scarpa*

PAMI

PAMI

d.o.o. Nova Gorica

PAMI Proizvodno in trgovsko podjetje, d.o.o. Nova Gorica

Vipavska c. 50, Rožna dolina - 5000 Nova Gorica

**Prijazne trgovke naših trgovin Vas pričakujejo
v 85 trgovinah po vsej SLOVENIJI in Vam
želijo SREČNE BOŽIČNE PRAZNIKE in
USPEŠNO NOVO LETO**

2007!

kuhinje
marles

Po novo
opremo
v
Novo
opremo

nova **OPREMA**

Salon pohištva Nova oprema se ob koncu leta zahvaljuje svojim kupcem za izkazano zaupanje in vsem Vam želi lepe božične praznike, prav tako pa naj Vam bosta sreča in zdravje naklonjena tudi v prihajajočem letu!

Kolektiv Nova oprema

*Vesel Božič in
srečno Novo leto*

**CENTER
FAMA
VIPAVA**

SUPERMARKET FAMA VIPAVA

**PRAZNIČNI
POPUST - 10 %**

VSAK DAN - DO 31. DECEMBRA - ZA VSAK NAKUP NAD 10.000 SIT!

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 1.10.2006 DO 31.12.2006

Božič Tatjana	Beblerjeva 37	3.500 SIT
Majda Clemenzenz	Ljubljana	2.000 SIT
Milka Ferjančič	Slap	1.000 SIT
Darinka Furlan	Francija	40 EUR = 9.586 SIT
Nedelja Hrovatin	Na Produ 8	5.000 SIT
Vida Jamšek	Nova Gorica	3.000 SIT
Milena Jelačin	Koper	2.000 SIT
Anton Jež	Ljubljana	10.000 SIT
Božo Jež	Nanos 6	5.000 SIT
Valentina Kogoj	Budanje	2.000 SIT
Vlasta Lokar Lavrenčič	M. Bajca 5	5.000 SIT
Rozalija in Branko Pavzin	Pod Gradom 1	4.000 SIT
Ivan Bernard Rehar	Francija	20 EUR = 4.793 SIT
Martin Silvester	Ljubljana	1.000 SIT
Angel Vidmar	Vinarska 2	5.000 SIT
Darinka Vidrih	Slap	3.000 SIT
Jožko in Mara Virant	Vojkova 3	5.000 SIT
Mara Žorž	Slap	2.000 SIT
Skupaj		72.879 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na TRR *KS Vipava* 01336-6450860755
s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
DECEMBER 2006
700 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vladimir Anžel, Boris Ličen in Breda Butinar -
lektorica

Sodelovali so še: Ivan Princes, Mateja Ceket Odar, Majda Clemenzenz, Franc Cerovšek, Nadja Rodman Koradin, Božidar Premrl, Vinko Premrl, Marija Černigoj, Nadja Kobal, Maja Hladnik, Urška Grmek, Igor Maher, Andreja Premrl, Alenka Nussdorfer Bizjak, Maja Sajovic, Erna Žgur, Tanja Princes, Lilijana Koren, Meri Uršič, Agata Petkovšek, Nives Drinič, Irma Jež, Irena Kodre, Alenka Rehar, Alenka Močnik, Vera Kodrič, Boža Madić, Justina Krapež, Sandi Skapin, Jožica Ličen, Lejla Irgl, Marija Bajec.

Pisne prispevke lahko pošljete na e-naslov: vipavski.glas@gmail.com

VSEBINA

Naš Gregorčič	stran 2
Gregorčičev večer	stran 3
<i>Iz naše preteklosti</i>	
Anton Tomaž Linhart	stran 4
Moje iznenadno odkritje pesnika Frana Žgurja	stran 7
Numizmatika	stran 8
Gradišče - vas pri Vipavi	stran 10
<i>Predstavljamo vam</i>	
Učitelj Anton Pegan	stran 15
<i>Iz naše KS</i>	
Iz dela KS Vipava	stran 19
Žegnanje konj na sv. Štefana dan, 26. decembra 2006, v Vipavi	stran 20
<i>Iz naše občine</i>	
Poročilo o rezultatih glasovanja na lokalnih volitvah 2006	stran 22
Center za razvoj podeželja Trg Vipava	stran 25
Obnova kala na Gočah	stran 27
<i>Iz ustanov in društev</i>	
<i>Iz ŠGV</i>	
Iz dela Škofijske gimnazije Vipava... ..	stran 30
Posebna ura slovenščine	stran 30
Obisk patra Martina Kmetca	stran 31
Večer z Brigito Langerholc	stran 31
Tekmovanje v znanju o sladkorni bolezni	stran 31
Športno srečanje katoliških dijaških domov	stran 32
Duhovni vikend	stran 32
Praznik Kristusa Kralja - domski praznik	stran 32
<i>Iz OŠ</i>	
Jesensko dogajanje na OŠ Vipava	stran 33
Na šoli so krokodilja usta	stran 34
<i>Iz CUIO</i>	
Dan odprtih vrat Centra JPV Vipava	stran 35
Special Olympics European Youth Games - Rim, 2006	stran 36
Moja prva vožnja s kamionom	stran 37
Bil sem na ohceti	stran 38
Moj dom	stran 38
Na tekmovanju	stran 39
<i>Iz otroškega vrtca</i>	
Gradnja novega vrtca v Vipavi	stran 39
Račke in Piki	stran 40
Bilo je nekoč, tega je davno že	stran 41
<i>Iz društev</i>	
Krvodajalci in prostovoljci RK na izletu v Slovenskem Primorju	stran 43
Jesensko letovanje v Rabcu	stran 44
Srečanje maturantov učiteljskega Tolmin	stran 45
<i>Za dom in družino</i>	
Sveta noč, blažena noč	stran 45
V veselem pričakovanju	stran 46
Teden Karitas - ali me imaš rad?	stran 48
Dobrodelni koncert s Slovenskim oktetom	stran 50
Vaš vrtiček	stran 50
Poredneži	stran 52
<i>Za razvedrilo</i>	
Križanka	stran 53
Vabilo	stran 54
Voščila	stran 55

Ajdovščina

SP 0

VIPAUSKI

2006

352.9(497.4 Vipava)

0102000,79

LIBRARIJA KNJAZNICA

COBISS c

Na Gorici, kot rečemo domačini Staremu trgu v Vipavi, kamor smo nekdaj gonili živino napajat h koritu pred Kbuolovo hišo, sedaj Pavzinovo. Posnetek je nastal 9.8.1960.

Procesija okrog cerkve Matere Tolažnice v Logu pri Vipavi po litanijah prvo nedeljo v mesecu. Fantje nosijo kip Matere Božje. Procesija je šla v cikcaku okoli cerkve. Vsako prvo nedeljo so kip nosili fantje iz druge vasi.

Vipavski fantje in možje v nemških uniformah kot statisti v filmu Ne joči, Peter. Fotografija je nastala 4.6.1964 pred vhodom v Škocjanske jame.

Fotografije hrani Jože Štrancar iz Ajdovščine.